



BIBLIOTECA ȘTIINȚIFICĂ  
A UNIVERSITĂȚII DE STAT „ALECU RUSSO” DIN BĂLȚI



# REPERE ISTORICE ȘI CULTURALE

**Bălți este un oraș cu statut de municipiu,  
reședința Regiunii de Dezvoltare Nord a  
Republicii Moldova.**

**Orașul se află în mijlocul stepei Bălțiului  
cu un relief de cîmpie fragmentată,  
la 138 km la nord de Chișinău.**

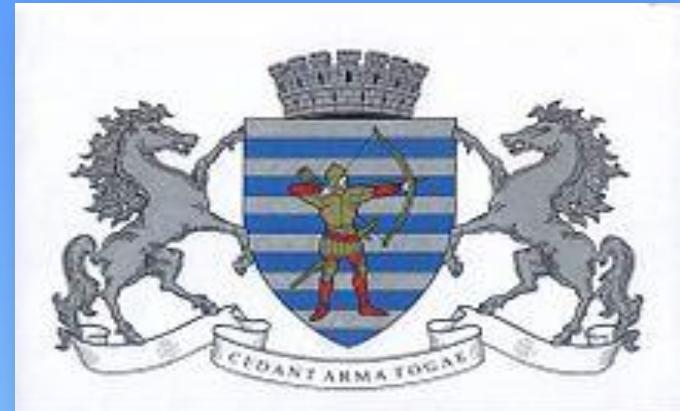
**Are în componență  
comunele *Sadovoe* și *Elizaveta*.**



*Stema ținutului  
Iași/Bălți  
adoptată în 1826  
și readoptată ca  
stemă  
municipală în  
1996*



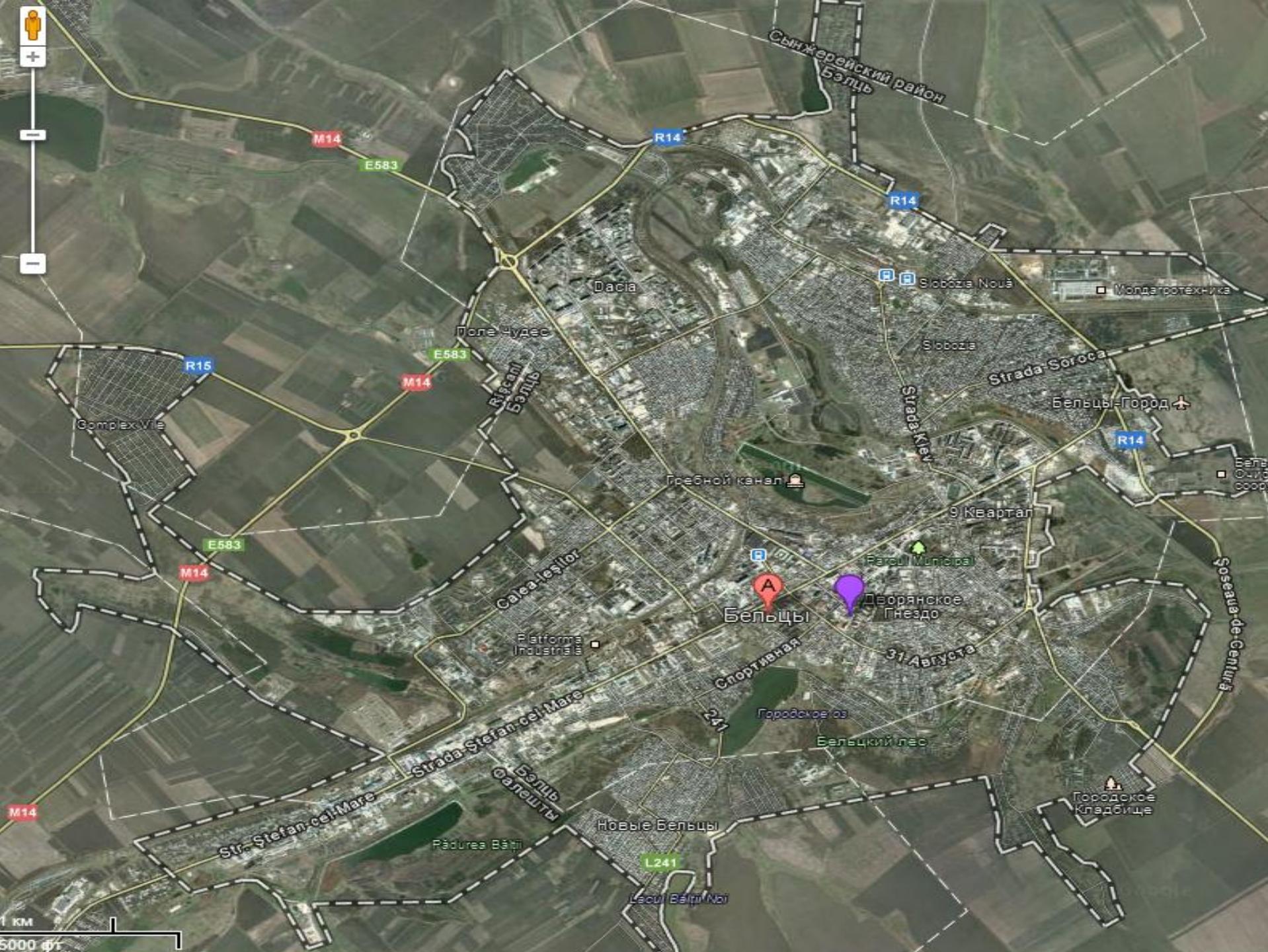
*Stema  
municipiului  
Bălți  
adoptată în  
1930*



*Stema municipiului Bălți adoptată în 2006  
  
Motto: „Cedant arma togae”  
„Armele să cedeze locul togii”)*



*Drapelul municipiului Bălți. 17 septembrie 2007*



**“Dintre cele 9 capitale de județe basarabene, orașul Bălți are o structură și o viață specifică. Zămislit la împerecherea Răutului cu Răulețul, între uriașe oglinzi aşternute de bălți mîloase și duhnind izuri grele, orașul e în luptă cu zgîrcenia naturii, în ciuda căreia se întinde încetătenindu-și mereu crescînd a lui ființă.”**

**Dumitru Iov**

**“Viața Basarabiei” (1933 nr. 12, p.47-52)**





**“Prin aşezarea sa, în centrul unei regiuni foarte productive, cu nod de cale ferată, oraşul Bălți a devenit cel mai important centru comercial din Basarabia... Înființarea de școli secundare, crearea Inspectoratului de C.F.R., dezvoltarea comerțului și industriei au forțat largirea orașului, construcția stației feroviare la Pămînteni, a Vamei de import-export, a Bursei de mărfuri și alte instituții, menite să faciliteze dezvoltarea orașului.”**

*E. Moruzi*

Secretar al Camerei de Comerț



**PREZENȚA  
MUNICIPIULUI BĂLȚI  
ÎN COLECȚIILE  
BIBLIOTECII  
ȘTIINȚIFICE**



Istorie  
Geografie  
Economie

94 (478)  
P 92

# PRIMUL GHID AL MUNICIPIULUI BĂLȚI

# PRIMUL G H I D — A L — MUNICIPIULUI BĂLȚI

sub direcția

I. BROITMAN

1937 - 1938







# ENCICLOPEDIA ROMANIEI



## BĂLȚI

**Asistență și prevedere socială.** Oficiu de asigurări sociale, Soc. «Crucea Roșie», Soc. pentru profilaxia culozrei, Oficiu I.O.V., Asociația pentru protecția fetei.



**Stema.** Pe scut roșu o moivilă gât în vîrful căriei sătăcigănească moldoveană, de argint, în arcul spre stânga. Totul susținut apă undată albastră, din care stânga și la dreapta moiviloii cătesc de papură, de aur, cu trei cruce de aur.

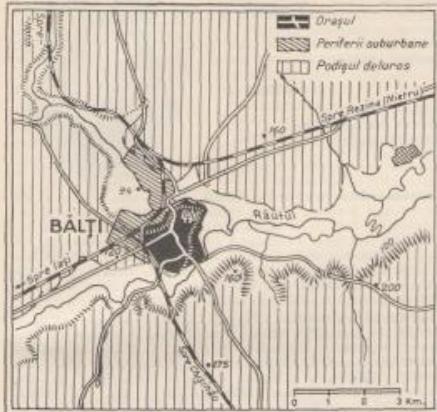
Scutul timbrat de o coroană cu 7 turnuri.

Simbolizează vechea strajă ostășească luptele din această regiune a Moldovei.

## ROMÂNIEI

### GEOGRAFIE

**Așezare.** Municipiul B., capitala județului cu același nume, este așezat în mijlocul stepei — axi cultivate — din N. Basarabiei, la o veche răspândire de drumuri.



**Vatra** orașului, cu o suprafață de peste 930 ha, se întinde pe botni de deal foarte reținute de confluența Răutului cu Răutul și anume pe dreapta acestuia din urmă. (Altitudinea 100—110 m). Ea acoperă însă și o parte din scările argiloase inundațibl al văii principale.

**Cadrul** este deluroz (cu cote mai repezi în Sudul orașului și mai domoale în Est) și aproape total lipsit de păduri. Toamna absența pădurilor și, implicit, prezența stepelor, a provocat formarea cernozomului colocal — sol foarte fertil — care acoperă întreaga regiune. De aici caracterul agricol și, azi mai puțin, pastoral, al acestui cadrul care explică astfel, — altării de poziția centrală, — importanța băltorilor ca punct de concentrare a grănelor, ca plată comercială și chiar ca însemnat centru industrial (mori, ulei, spirt).

### POPULAȚIE

Municipiul B. avea în 1930, — după rezultatele provizorii ale recensământului din acel an — 30.667 locuitori. Cifra probabilă a populației (calculată la 1 Iulie 1937), este de 31.591 locuitori, indicând un spor natural de 924 locuitori, în timp de șase ani și jumătate, adică o creștere de 3,0%.

### ECONOMIE

**Industria și comerț.** *Industria alimentară:* 6 mori sistematice, 9 fabrici de ulei, 1 de zahăr, 2 de macarone, 6 de mezurări, 1 de spirt, 2 de bere. *Alte industrii:* 3 turnătorii, 1 fabrică de mobilă, 1 de parătice, doage etc., 1 de produse de hârtie, 5 de săpun.

Din întreprinderile de mai sus următoarele au un capital social sau un capital investit de 5.000.000 lei și peste \*): Moara S. Bresecică (inv. 8), Moara și fabrică de arpacas I. I. Ioffe (inv. 8), Societatea «Flora» (soc. 12) cu 2 fabrici de ulei (inv. 5 și inv. 4), Fabrica de ulei Fratii Volman (inv. 10), Fabrica de ulei «Steaua Basarabiei» (inv. 6), Fabrica de ulei I. Friedemann (inv. 5), Fabrica de zahăr «Zaroci» (soc. 100, inv. 179).

Orașul face comerț intens în vite cornute și porci (export săptămânal în străinătate 5—6 vagoane), păsări (export 2—3 vagoane pe săptămână), ouă (export 3—4 vagoane), fructe, nuci și struguri, care se exportă în Polonia.

\* Cifrele în paranteze arata capitalul social (soc.) și capitalul investit (inv.) în milioane de lei.

## BĂLȚI 531

Bălciori: 2 Februarie, 4-a săptămână din postul mare, de Sf. Treime, 20 Iulie, 6 August, 8 Septembrie, 14 Octombrie, 27 Noemvrie, 20 Decembrie și târg săptămânal în fiecare Duminică.

**Instituții de credit.** Banca Națională (agenzie), Banca Românească, Banca «Basarabia», Casa de credit a agricultorilor din județ, Bălți, Banca Tânărilor din Basarabia, Banca «Tovărășia evreiască».

**Finanțe publice.** Bugetul municipiului B. pe exercițiu 1936/37 prevede următoarele cifre:

	Lei
Venituri . . . . .	25.335.773
Venituri ordinare . . . . .	29.649.000
Venituri extraordinare . . . . .	1.095.773
Venituri speciale . . . . .	4.687.000
Cheltuieli . . . . .	25.185.000
Cheltuieli ordinare . . . . .	19.649.000
Cheltuieli extraordinare . . . . .	855.000
Cheltuieli speciale . . . . .	4.687.000

### CULTURĂ

**Învățământ.** Liceul de băieți «Ion Creangă», Licen de fete, Licen evreesc de băieți, Licen evreesc de fete, Licen comercial de băieți, Școală normală de băieți, Licen industrial de băieți, Licen industrial de fete, 12 școli primare, 7 școli de copii mici, 2 școli primare evreiești, 2 școli de copii mici evreiești.

**Instituții culturale.** Bibliotecă comună, Biblioteca «George Enescu», Biblioteca evreiească, Căminul cultural al Fundației Regale «Principale Carol», Asociația culturală al învățătorilor, Societatea culturală «Cartea Noastră», 4 săli de teatru, 2 cinematografe, 4 societăți corale, 2 societăți sportive, 1 societate de vânătoare.

**Ziară și reviste.** «Glasul Moldovei».

### RELIGIE

**Biserici și lăcașuri de închinăciune.** 1 catedrală și 6 biserici ortodoxe, 1 biserică romano-catolică, 1 biserică armenească, 1 biserică lipovenescă, 1 casă de rugăciune baptistă și 18 sinagogi.

**Instituții bisericoste.** Reședința Episcopiei ortodoxe a Hotinului și reședința unui protopopiat ortodox.

### ADMINISTRAȚIE

Municipiul B., capitala județului Bălți, este situat la 127 km de Chișinău și la 377 km de București. Stație c.f. pe linia Iași — Vasile Lupu — Bălți — Cernăuți. Punct de plecare pe linia Bălți — Mateu — Rezina.

**Instituții publice.** Primărie, Prefectură, Tribunal, Administrație financiară, Legiunea de jandarmi, Serviciu tehnic al drumurilor, Cameră de comerț și industrie, Cameră agricolă, Serviciu agricol, Judecătorie urbană, Judecătorie rurală, 2 concepții fiscale, 2 concepții communale, Serviciu judecătorie, Serviciu sanitar al municipiului, Serviciu veterinar judecătorie, Serviciu veterinar al municipiului, Oficiu P.T.T., Oficiu telefonic, Birou de măsură și greutăți.

**Asociații.** Baroul avocaților, Sfatul negustorilor, Asociația funcționarilor primăriei, Corpul contabilor din municipiu și județul Bălți, Asociația notarilor, Asociația milișilor meseriași, Asociația cultivatorilor de sfeclă.

**Edilitate.** 3 uzini electrice, conductă de apă, pavaj, spital particular evreiesc, 2 sanatori particulare, 1 dispensar de stat, 2 comunale, 1 al Oficiului de asigurări sociale.

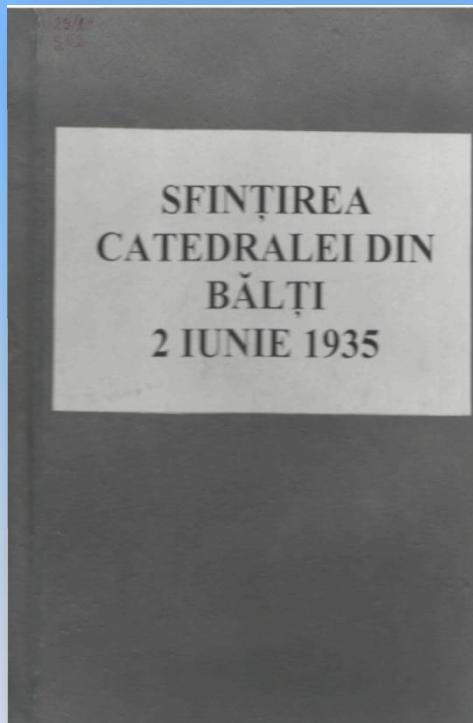
**Asistență și prevedere socială.** Oficiu de asigurări sociale, Soc. «Crucea Roșie», Oficiu I.O.V., Soc. «Ocrotirea», Soc. «Oaze», 1 orfelinat, 1 azil de bâtrâni, copii și invalizi, 2 azile evreiești de bâtrâni, Căminul «Vatra Scolio» pentru elevi săraci.

23/29  
265

MINISTERUL CULTURII - MITROPOLIA MOLDOVEI SI BACCI  
INSPECTORATUL PENTRU CULTURA AL JUDETULUI HOF  
PROTOPOPIATUL SICISAN MUNICIPAL "Mihail Sadoveanu" din PASCANI

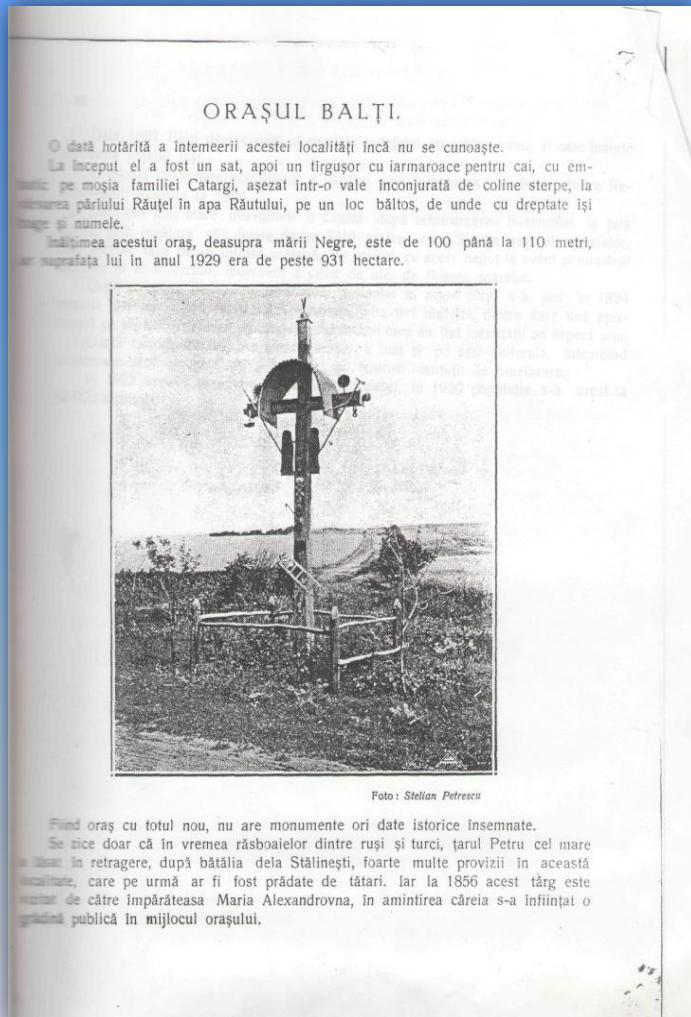
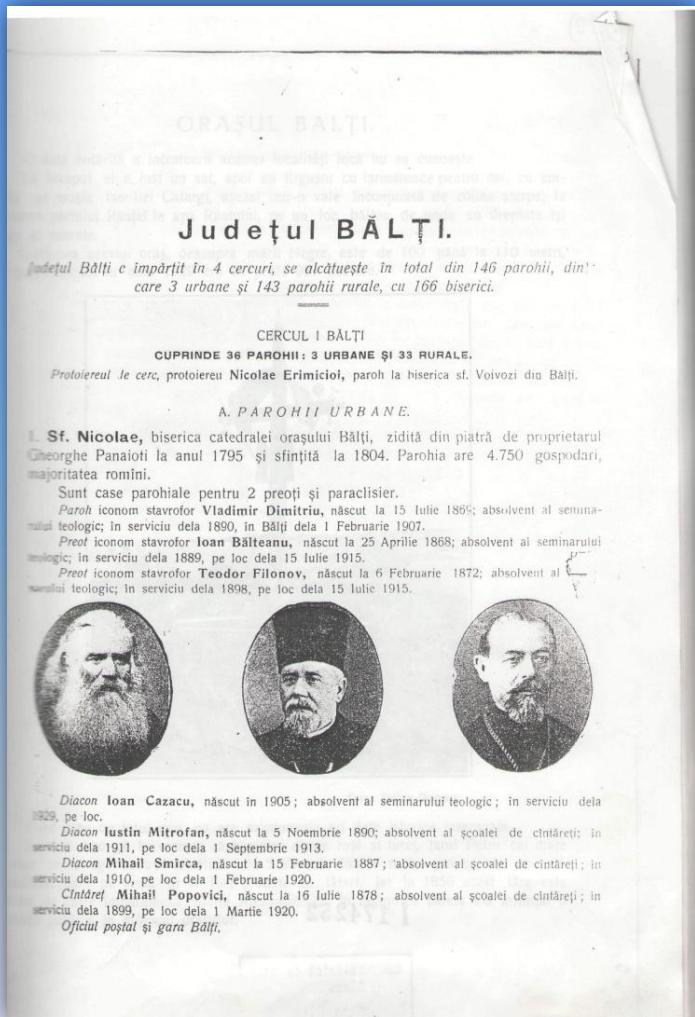


ZILELE  
„VISIRION PUIU”  
edicia II  
24-27 Iunie 1997



2(448.9)  
B 53

***Bisericile  
din Eparhia  
Hotinului***



## ORAŞUL BĂLTI ŞI OAMENII LUI



Gheorghe Baciu

Născut la 2 octombrie 1936 în Slobozia-Bălti, învăță la școala (1944-1951) și Colegiul de Medicină (1951-1954) din orașul natal. După serviciul militar, face studiile la Institutul de Medicină din Chișinău (1957-1963), apoi la doctoratul său. În 1967 susține teza de doctor, iar în 1983 – de doctor habilitat în științe medicale.

Din 1988 – profesor universitar. În anii 1963-1985 și din 1994 până în prezent activează la catedra medicina legală a USMF „Nicolae Testemițanu”; în perioada 1985-1994, conduce catedra disciplinelor medicobiologice la Institutul de Educație Fizică și Sport. Între anii 1997 și 2008 – director al Centrului de Medicină Legală. În 1993-1997 – secretar științific al Secției Științe Medicale acădemiei de Științe din Moldova.

Membru al Academiei Balcanice de Medicină Legală (2003). Decorat cu Ordinul „Gloria Muncii” (2007). Autor a circa 500 de lucrări, inclusiv 25 de cărți, manuale, cursuri didactice, monografii și 12 invenții.

**ÎNDEPĂRTAREA TRECUTULUI PLAIULUI**

## ÎNDEPĂRTATUL TRECUT AL PLAIULUI

Toate neamurile care s-au scurs peste noi, ca să ne „elibereză”, s-au străduit să strivească în noi demnitatea de Neam, dar și pe calea umană. După 200 de ani de robie sub turci și aproape 200 - sub ruși, basarabeau, se pare, sunt sentimente vagi față de libertate. El ca și cum se vrea condus, în loc să conduce.

Nicolae Dabija

## Originea Ţării și soarta Neamului

**Întrebările: De unde se trag Tara Moldovei și Tara Românească? și De unde vine totul tuturor românilor?** dintotdeauna îi frâmântă pe i

**Istoricul înființării localității Bălți**  
 De multe ori mă întreb: oare ce a fost pe aceste locuri  
 acum câteva sute și mii de ani? Personal, sunt ferm convins  
 că pe aceste meleaguri au existat mai multe generații de oameni,  
 cu o cultură și civilizație specifice epocii lor...  
 Cercetările arheologice efectuate  
 teritoriu din preajma orașului Bălți

Cercetările arheologice efectuate în raza actualului teritoriu din preajma Băljiului ne demonstrează existența unei civilizații din cele mai străvechi vremuri. S-a descoperit că pe teritoriul orașului au existat trei vîrstă de sate, părăsite încă în epoca de aramă, numita *eneolit*. O vatră de aşezare umană se află pe locul abatorului, unde râulețul Copăceanca se varsă în Răut. După obiectele găsite, se presupune că vârstă așezării poate număra 6 mii de ani. Altă vatră de sat părăsit se află în sectorul Băljiul Nou, la confluența a două pâraie ce trec pe aici; ea datează cu sfârșitul sec. IV î.Hr. Pe locul acestei așezări s-au descoperit urme de case făcute din niuiele și lut, fragmente de oale cu ornamente și picturi, topoare de piatră, vârfuri de săgeți făcute din silex etc. Se presupune că această vatră de aşezare umană pusea fi populată și la sfârșitul sec. II î.Hr., deoarece s-au găsit și materiale arheologice specifice epocii târziei a bronzului. La suprafața solului se văd clar urme de locuințe vechi. A treia vatră de sat se află în microraiونul Pământeni, în curtea școlii-internat. Materialele colectate în acest locuri demonstrează că așezarea datează cu prima jumătate a sec. IV î.Hr.

La marginea orașului, unde începe actuala cale ferată, se întâlnește o străză că așezarea datează din secolul IV î.Hr.

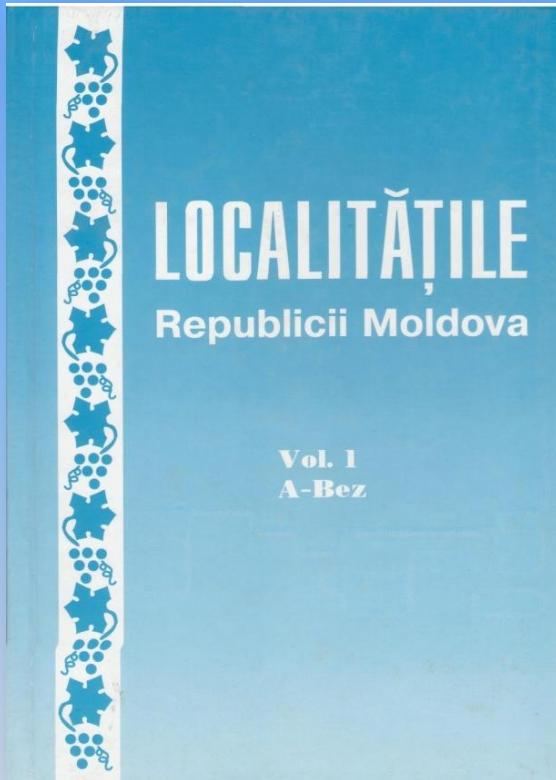
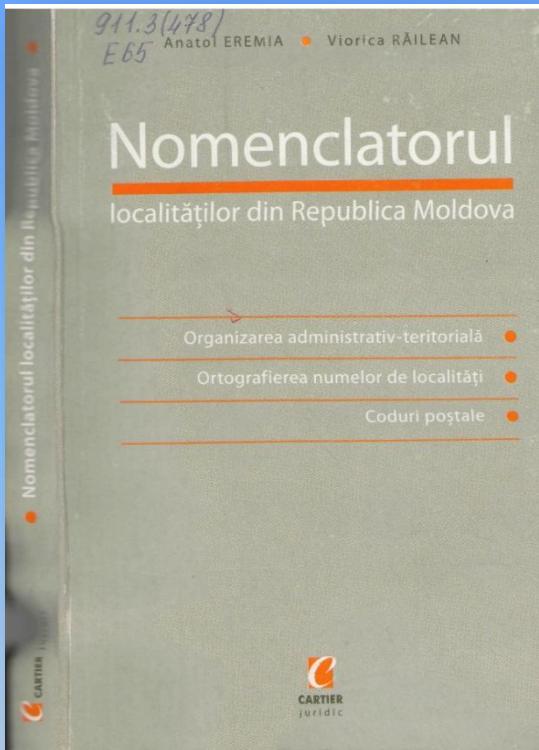
resturi arheologice datează de la finele epocii bronzului. Pe teritoriul orașului s-au mai găsit încă cinci vete de sat (sec. II-IV d.Hr.). Una se află la vârsarea râulețului Copăceanca. Celelalte vete părăsite se află în diferite locuri ale orașului. Pe aria urbei se mai află și 14 morminte funerare, semn că și pe aici s-au perindat triburi nomade, venite din

jăriile asiatici în diferite perioade ale istoriei acestui meleag bogat și, de aceea, jindut de toți. Cele 16 monede de argint bătute la Roma în anii 138-161 d.Hr. sunt o mărturie a vîrstăi foarte înaintate a localității sa.

Toate aceste descoperirii arheologice ne relatează cu prisosință nu numai despre urmele omului primitiv în spațiul carpațo-danubian, dar și despre existența unei civilizații pe actualul teritoriu al orașului Bâlgi. Cercetările arheologilor confirmă cu certitudine că oamenii dintotdeauna au știut să-și aleagă cele mai potrivite locuri pentru așezare și întemeiere localități, care, cu timpul, căpătă și denumiri. Unele localități au dispărut din cauza războaielor cotropitoare și a calamităților devastatoare (cutremure de pământ, incendii etc.), care îi impuneau pe oameni să-și părăsească locul de trai și să emigreze în alte părți. Miciile așezări populate compact deseori se contopeau, formând localități mai mari, după dimensiuni și numărul populației.

Înă din antichitate se știe că, pe parcursul epocilor, oamenii preferau, de obicei, să se stabilească cu traiul în apropierea surselor de apă - locuri optime pentru existență și supraviețuire. Rareori ei își permiteau să-și organizeze gospodăriile departe de râuri, lacuri, izvoare etc. Nu au făcut exceptie nici străbunii noștri, care s-au asezat cu traiul pe malurile râului Răut, unde, cu timpul, a și apărut pe hartă localitatea Bălți, situată în regiunea de nord a actualei Republici Moldova, pe o coastă deluroasă din preajma confluentei râurilor Răut și Răușel.

Răutul este cel mai mare affluent al Nistrului. Începe cu mici izvoare de prin hărțoapele din apropierea satului Rediu Mare din părțile Dondușenilor. În cursul său, Răutul traversează partea sudică a platoului moldovenesc, apoi stepa Băltilor, în continuare adunând apele de la 135 de afluenți mai mici, atât din dreapta lui (râulețele Cubolta, Căinari, Ca-



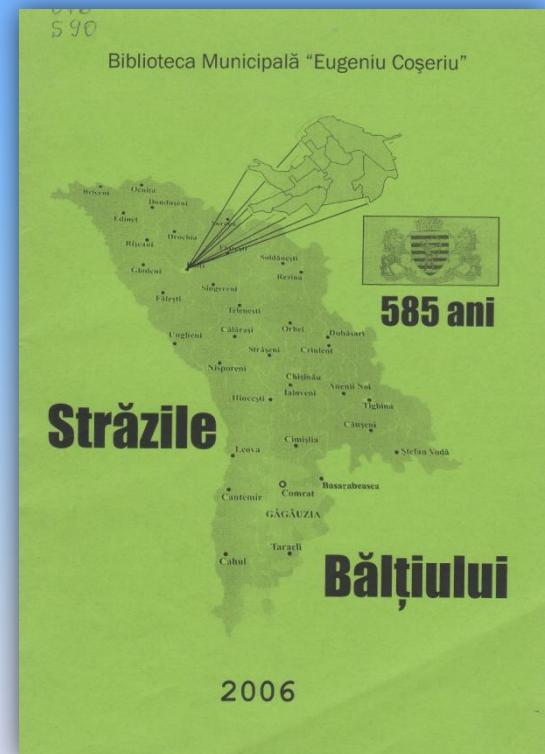
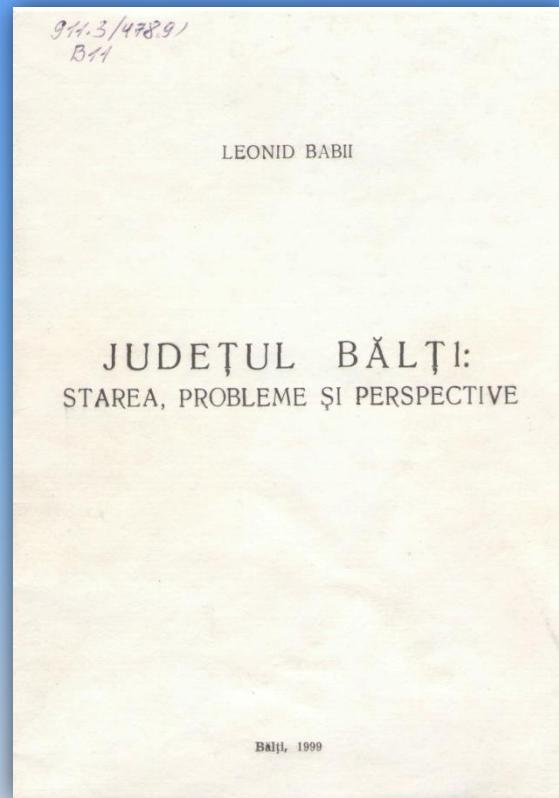
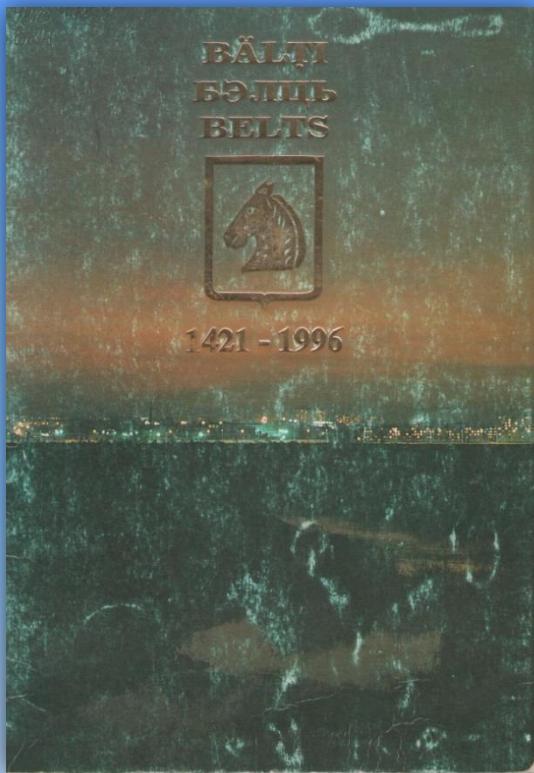
365 BĂLTI

**BĂLTI**  
*Municipiu. Atestat în 1401*

**NOTĂ STATISTICĂ:** Suprafața - 64,7 kmp. Distanța pînă la Chișinău - 138 km. R. Răut, Răutel. Parcuri - 0,20 kmp. Catedrala episcopală Sf. Împărat Constantin și Elena (1924-1935). Biserici - Sf. Ierarh Nicolae (1795-1804), Sf. Apostoli Petru și Pavel (1927), Sf. Cuv. Paraschiva (1934), Adormirea Maicii Domnului (1930), Sf. Grigore Huministul Armeniei (1914), Sf. Arh. Mihail și Gavril (1888). Capela Sf. Arh. Mihail (1925-1936). Populația - 157.068 de oameni (76.845 de bărbați, 80.223 de femei), incl. 63.876 de români, 40.804 ucr., 38.308 ruși, 8.903 evrei, 1.257 de bielorusi, 534 de găgăuzi, 426 de bulgari și alții. Aptă de muncă - 70.793. Înrepr. ind. - 70. Patru bânci, Case ind., apartamente - 41.244. Cu instalatii de apă - 39.924. Cu conducte de gaze - 4.443, cu gaz lichefiat - 36.801. 275 de magazine, 184 de cantine, cafenele și baruri, 4 case de prestații servicii, 28 de frizerii, 4 ateliere de fotografat, 1 curătătorie chimică, 2 băi, 16 polyclinici, 7 spitale, 55 de grădinițe de copii, 5 sc. române, 17 scoli ruse, 4 sc. mixte, Un-tea Ped. de Stat "A. Russo", 3 sc. medii de specialitate, sc. tehnico-profesională - 10. Teatrul Dramatic "Vasile Alecsandri", 8 cinematografe, 2 muzeu, 22 de case de cultură, 13 bib-ci, 23 de oficii de telecomunicații, 20 de case de economii, 4 stadioane, 4 basine de înot, 2 hoteluri, o bază turistică.

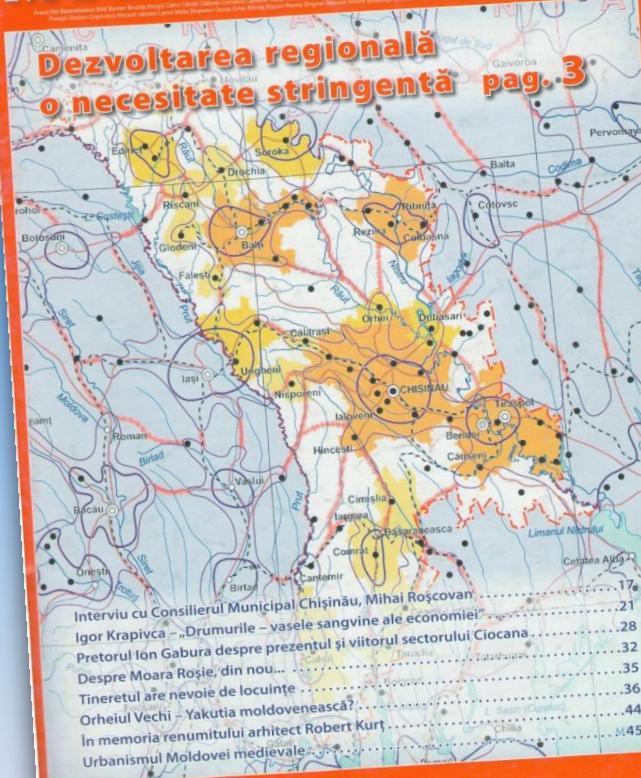
**C**el mai mare oraș din partea nordică a republicii și situat la o distanță de 138 km de Chișinău și aproximativ în centrul liniei ce unește cele două frontiere de stat din estul și vestul țării. Nod de cale ferată, se învecinează cu orașele Fălești, Glodeni, Rîșcani și Singerei, care se află la o depărtare de 20-40 km. Potrivit mai multor surse documentare, cronică și encyclopedii, precum și scrierilor semnate de istorici, prima atestare oficială a localității ține de anul 1421, dar vom vedea că există și alte opinii. Bunăoară, conform unei legende, nora kneazului lituanian Vladislav II, principesa Mazovețki, alungată din propria țară a luat drumul bejeniei. Mergind săptămâni și să oprește, în sfîrșit, într-un loc care i-a plăcut pe malurile rîului Răut, și s-a zidit în aceste părți un castel.

**Stema municipiului Bălti**



Nr. 8-9 / 2006

# MOLDOVA URBANĂ



HABITAT  
URBAN

HERALDICĂ URBANĂ

## SIMBOLURILE HERALDICE ale municipiului Bălți



**Silviu Andries-Tabac**  
Doctor în Istorie, vice-președinte  
Comisiei Naționale de Heraldică  
a Republicii Moldova

Evoluția heraldică urbană și districtuale bălțene poate fi urmărită pe o perioadă istorică nu prea lungă, începând abia cu secolul

Înăsuț orasul Bălți pe parcursul istoriei sale urbane de nici două secole a purtat două simboluri heraldice.

Primul simbol utilizat a fost stema tînutului basarabean lași (din 1884 – județul Bălți), cu capitala la Bălți, aprobată de împărat rus Nicolae I la 2 aprilie 1826. Referitor la această stemă, decretul imperial din acea zi specifică: „Stema anterioară a înțregului tînut lași din vremea domniației turcesti prezenta un cal, dar cum după alipirea Basarabiei la Statul Rus o parte a acestui prout a intrat în componenta acesteia, iar alta a rămas sub stăpânire turcească, în amintirea acestel despartiri stema acestui tînut reprezintă un cap de cal în cîmp cîmp roșu” (fig. 2).

Din imaginea din punctul de vedere al heraldicii teoretice, care prevede că două persoane juridice (morale) nu pot avea aceeași stemă.

Conștiința de misiunea sa deordonare și normalizare a heraldicii naționale Comisia Consiliului de Heraldica a Regatului României a elaborat o stemă districtuală pentru municipiul Bălți. Stema municipală Bălți a fost introdusă prin decretul regal din 31 iulie 1930 și avea următoarea descriere oficială: „Pe scut roșu, o moartă de vînt, în vîrful căreia stă înghemneat un arcău moldovean, de argint, întinând arcul spre stînga. Totul susținut de o apă undată albastră, din care ies la stânga și la dreapta moartele către o trestie de papură, de aur, cu trei foli de aur. Scutul timbrat de o coroană murală cu șapte turnuri simbolizează vechea strajă esteveză” (fig. 3). Este evident, de asemenea, că capitala la lași, cu mult înainte de secolul

înăsuț stemă era, după cum arătat, una basarabeană. În aceeași calitate ea a fost reproiectată la Bălți la 1928, și de județului Bălți în anii 1999-2003. După obiceiul existent din secolul XIX, districtele și orașele din județul Bălți au folosit

în continuare districtele și orașele din județul

Bălți ca elemente de identitate.

a orașului de la confluencea Răutului cu Răutelul și prima stemă proprie a orașului.

Cu toate acestea, blazonul de la 1930 era

nereușit. Din punct de vedere tehnic se pot observa mai multe neajunsuri. Smalțurile sunt improprii: apa în loc de a fi de argint este albastră,

cerul în loc de a fi albăstru este roșu, moartea și

papura în loc de a fi verzi sunt, respectiv, de argint și de aur. Figurile compozite din scut nu sunt proporționale unei fată de altă și umbresc

mobila principală a arcasului: silueta arcasului

este mică și gălbivă, fiind dominată de moartea și chiar de papură. Există și carente artistice.

Firele de papură sunt desenate greșit din punct

de vedere botanic, iar arcasul este desenat într-

un stil naiv și îmbrăcat cu totul improprie în

străinătate națională tărănești.

In epoca sovietică orașul nu s-a înredințat

de stemă.

Odată cu renasterea națională urbea a re-

luat uzul stemei din perioada interbelică, dar

din 1996, autoritățile au decis folosirea stemei

județene de la 1826. Astfel, cele două herbari

susținute stema cu arcasul, iar românofobii

– stema cu cap de cal.

In acest context, subsemnatul a elaborat

un proiect nou de stemă, care păstrează esența

mult heraldizată. Reprezentarea națională a

a fost înlocuită, printr-o divizare foarte heraldică a campului scutului în apă (argint) și pământ

(negru), iar în locul arcasului-tărân s-a propus

reprezentarea unui arcas în strafe de epoca co-

respunzătoare meseriei militare practicate în

aceeași timp, datorită introducerii a doi cal că-

brăi în calitate de suporturi ai scutului (sprinjito-

rii sunt obligatorii, conform normelor stabilite

de Comisia Națională de Heraldică pentru mu-

nicipiile Republicii Moldova), ar fi rămas împă-

cat și partizanii cabalinei heraldice bălțene-

ști.

Proiectul nostru heraldic pentru capitala

nordică a Republicii Moldova a rămas, însă,



Fig. 1. Stema tînutului lași (după sigiliul Divanului Țării Moldovei din 1806-1812);

Nr. 8-9, 2006



Fig. 2. Stema tînutului basarabean lași (=Bălți), 1826;

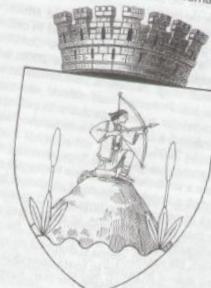
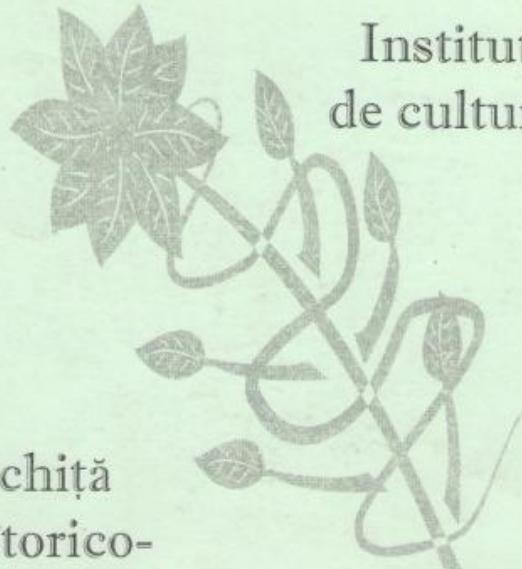


Fig. 3. Stema municipiului Bălți, 1930.

016:0  
M 95

MUNICIPIUL BĂLTI

Instituții  
de cultură



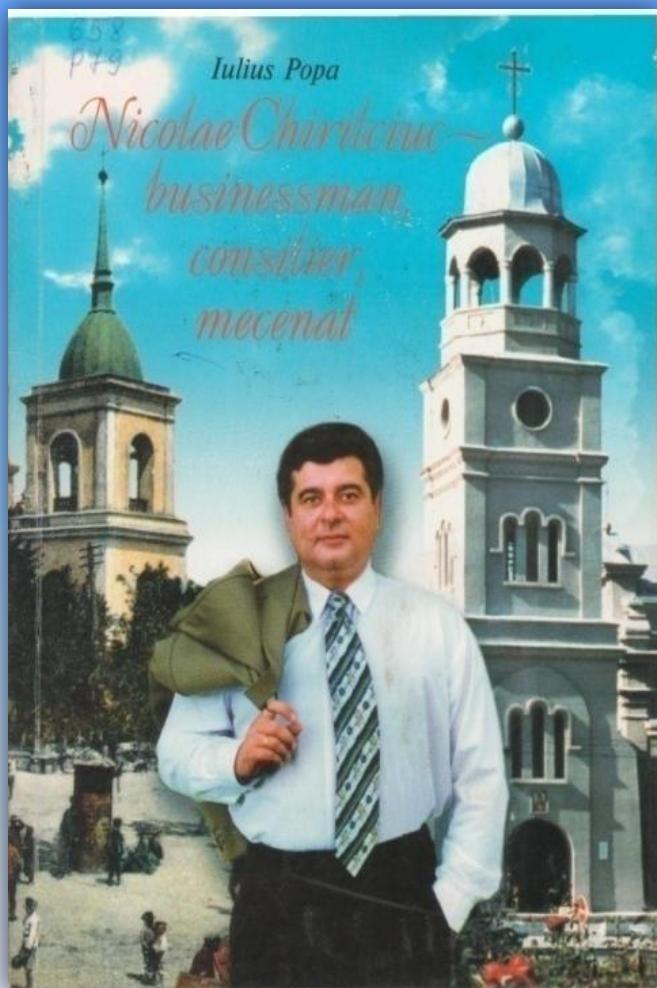
Schiță  
istorico-  
bibliografică

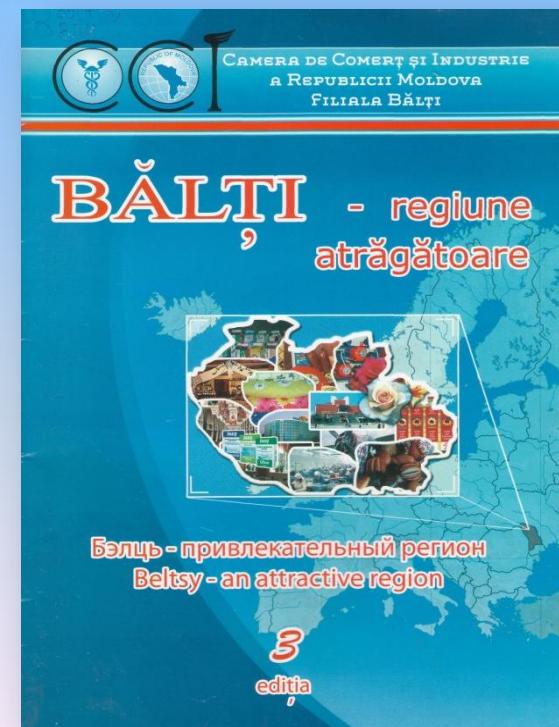
BĂLȚI, 2009

БОРИС ГРИЦУНИК

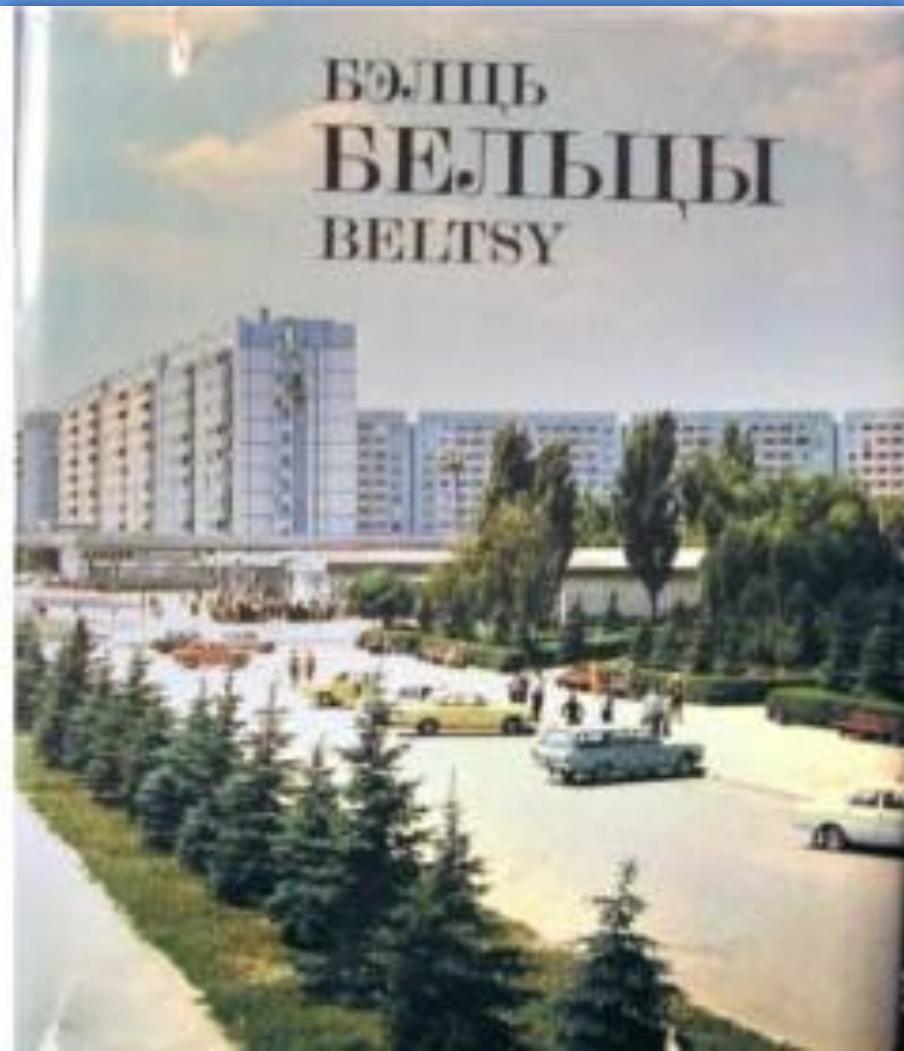
ВОСПОМИНАНИЯ  
ГЛАВНОГО АРХИТЕКТОРА

2012



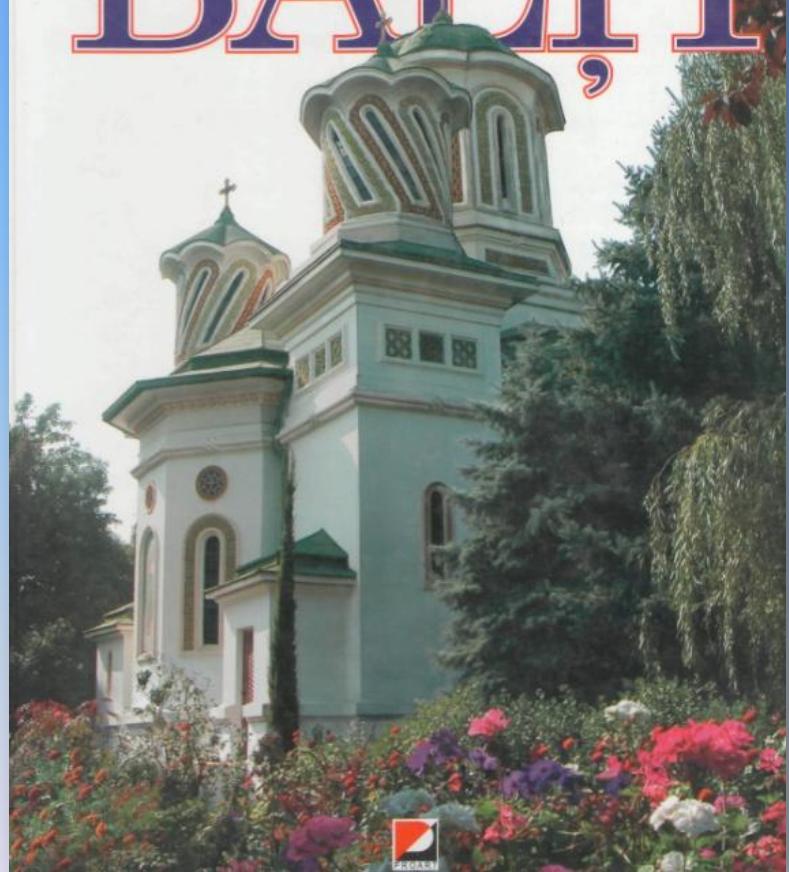


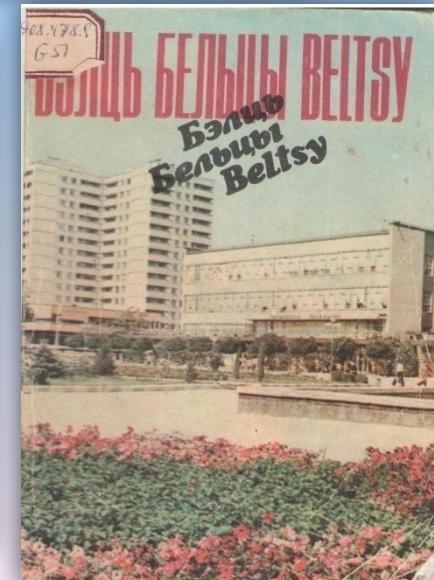
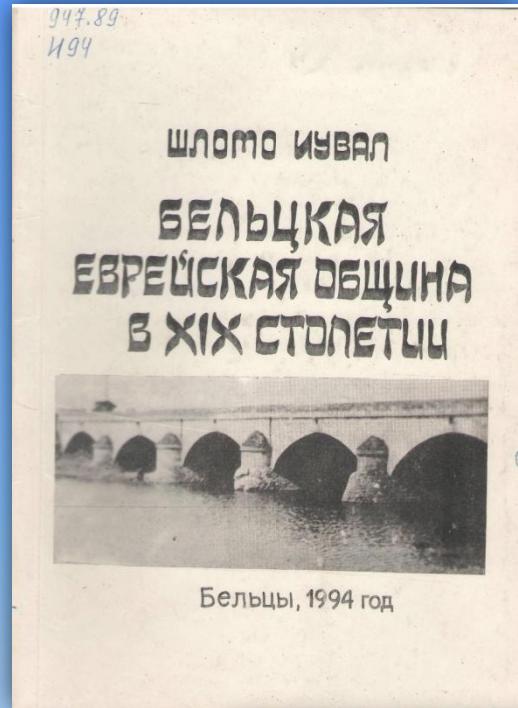
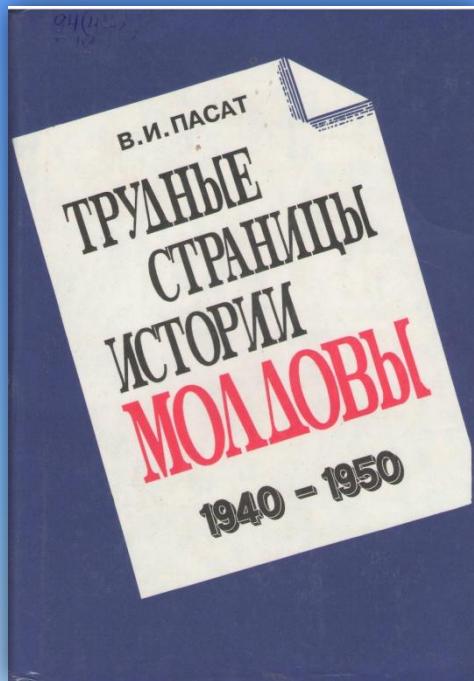
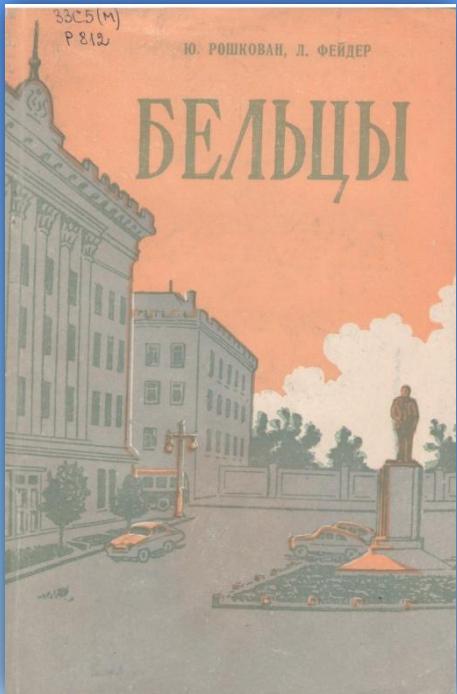
БОЛЦЬ  
ВЕЛЬЦЫ  
BELTSY

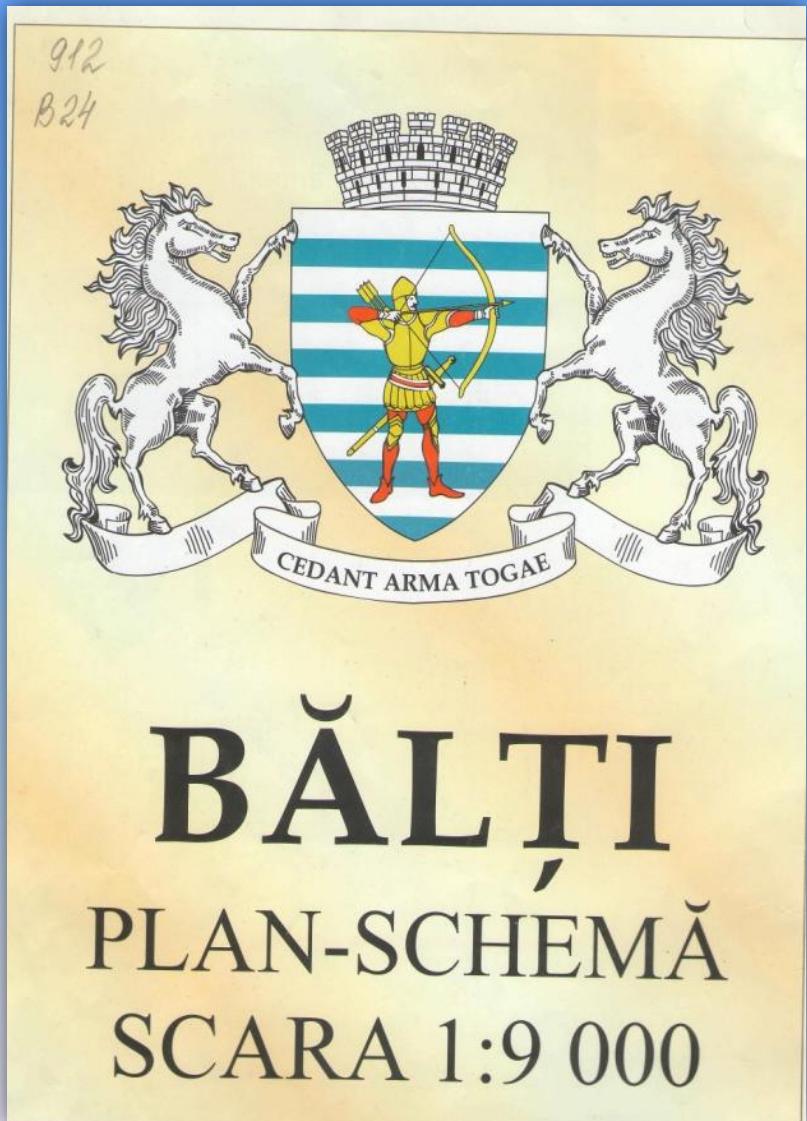
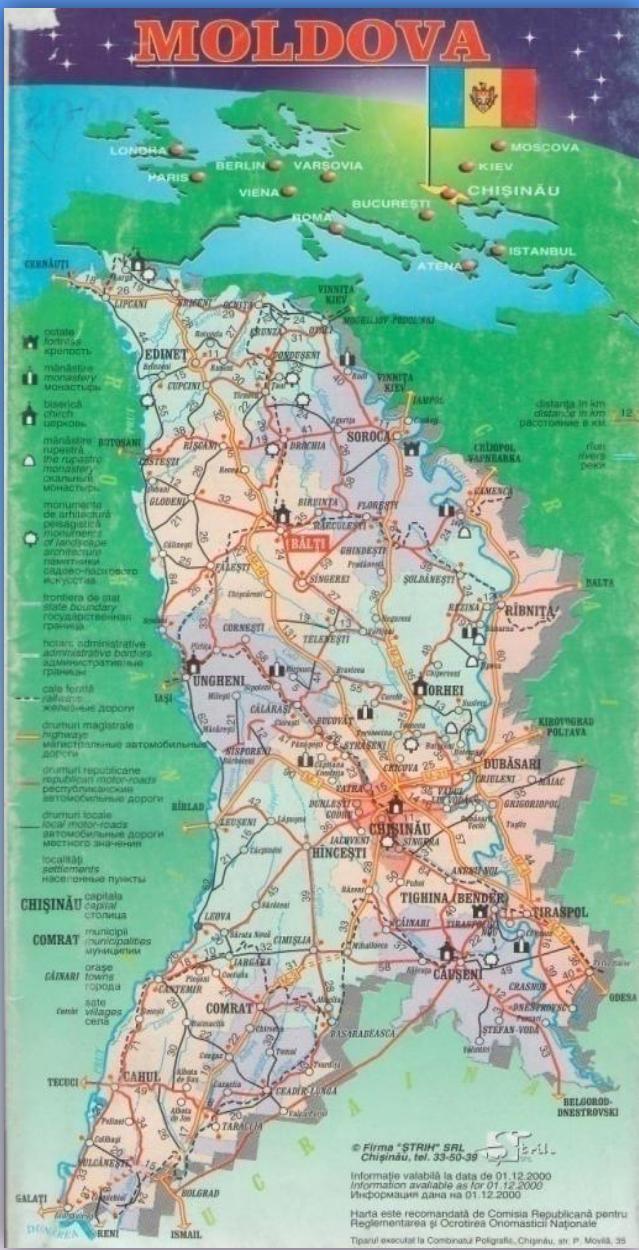


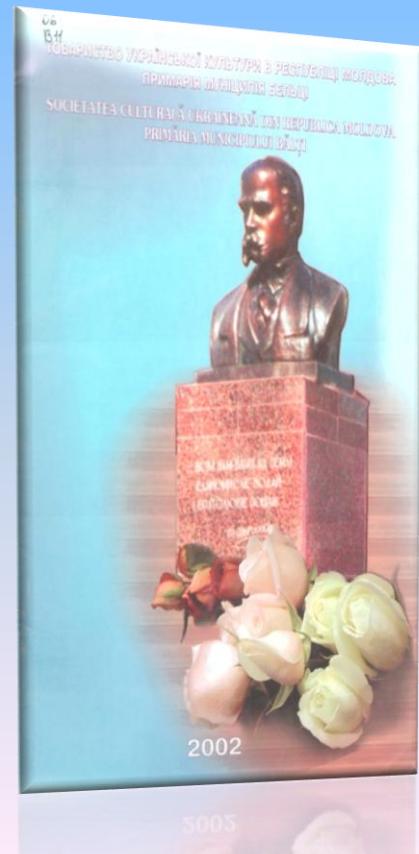
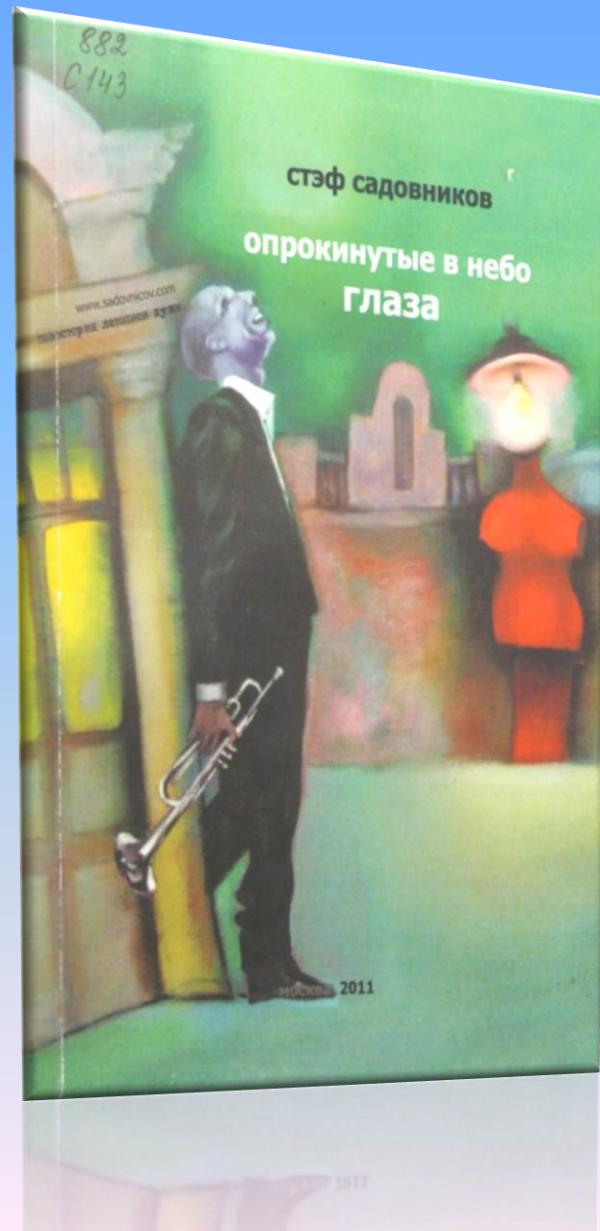
908 (978)  
B24

ВАЛДІ









PETRE  
CAZACU

# MOLDOVA DINTRE PRUT ȘI NISTRU 1812-1918

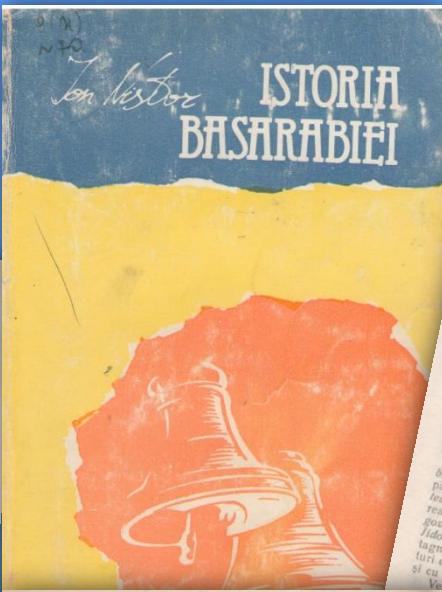


**T**reședintele Consiliului de Miniștri, generalul Averescu declară, că el este pentru republică independentă, primit propunerii din partea puterilor centrale de a întări republică cu Austriece; dar a refuzat, pentru a pune germanii în imposibilitate de a propune României o alianță între Dobrogea și Basarabia.

lingă prezentare Europei, reprezentanții republicii  
ndente au intervenit pe lingă guvernul român, ca să  
nească, prin reprezentanții săi, putința de a intra,  
de România, în tratative de pace cu puterile cen-  
Buftea și București, ca reprezentanți ai Sfatului  
publicii democratice moldovenești. Am văzut mai  
îiferite declarații ale Sfatului Tării dorință păcii.  
Tării s-a discutat chiar chestiunea trimiterii unei  
ini pentru încheierea păcii cu Germania întâi la  
ovsk, alături de Rusia, apoi alături de Ucraina;  
nase chiar delegații, dar luptele la Nistru împie-  
carea lor. Acum Sfatul Tării delegase pe prese-  
u și pe președintele consiliului de miniștri de a  
egături cu reprezentanții puterilor centrale la  
Bunica pentru a încheia pace cu republica moldovenească.  
D. Argentoianu, care își luase misiunea de a vorbi repre-  
zentanților puterilor centrale în această chestiune, a ple-  
cat și cu acest scop la Buftea. Iar misiunea republicii, du-  
pă o serie de recepții semnificative, între altele de Academie și de Universitate și întlniri cu multe cercuri din Iași,  
se întoarce la Chișinău să aștepte răspunsul puterilor cen-  
trale.

## 10. MANIFESTAȚIILE PENTRU UNIRE ALE MARILOR PROPRIETARI ȘI ALE TINUTURILOR BALȚI ȘI SOROCĂ

Aproape în același timp sosește la Iași o misiune a marilor proprietari, foști conducători locali din Basarabia, compusă din d-nii P. Sinadino, fost deputat în Duma imperială și primar al Chișinăului, V. Anghel, fost președinte al zemstvei Orhei, M. Glavce, fost președinte al zemstvei Chișinău, D. Semigradov, fost președinte al zemstvei guberniale și fost membru în Consiliul Imperial, Gonata, Di-



## CAP. VIII. REVOLUȚIA RUSEASCĂ

#### 2. PROCLAMAREA REPUBLICII ȘI VOTAREA UNIRII

«Acestă unire se face pe următoarele baze: 1. Sfatul Tânăr actual reînființă mai departe pentru rezolvarea și realizarea problemelor agricole naționale și teritoriale nord-estice, acordând hotărâri cu vot recomandate de Guvernul Român. 2. Basarabia își păstrează autonomia provincială, având un Sfat al Tânăr (distre), ale cărui prin vot universal, egal, direct și secret, cu un organ împlinitor și administrație proprie. 3. Competența Statului Tânăr este: a) Votarea bugetelor locale; b) controlul tuturor organelor zemstvenelor și orașelor; c) Numirea tuturor funcționarilor administrației locale prin organul său împlinitor, iar funcționari [nălji sunt întăriți de Guvern. 4. Recrutarea armatei se va face în principiu pe baza teritoriale. 5. Legile în vigoare și organizarea locală (zemstve și orașe) rămân în putere și vor putea fi schimbate de Parlamentul Român, numai după ce vor lucea parte la lucrările lui și reprezentanții Basarabiei. 6. Respectarea drepturilor minorităților din Basarabia. 7. Doi reprezentanți ai Basarabiei vor intra în consiliul de ministri român, acum desemnată de actualul Sfat al Tânăr, și vor fi luate din sănoul reprezentanților Basarabiei din parlamentul român. 8. Basarabia va trimite în parlamentul român un număr de reprezentanți proporțional cu populația, aleși pe baza votului universal, egal direct și secret. 9. Toate alegerile din Basarabia pentru voloste și sate, orașe, zemstve și parlamente, se vor face pe baza votului universal, egal, secret și direct. 10. Liberitatea personală, libertatea tiparului, a cuvântului, a credinței, a adunărilor și toate libertățile obștești vor fi garantate prin constituție. 11. Toate cărăriile de lege, făcute din motive politice în vremile turburi ale prefecției din urmă

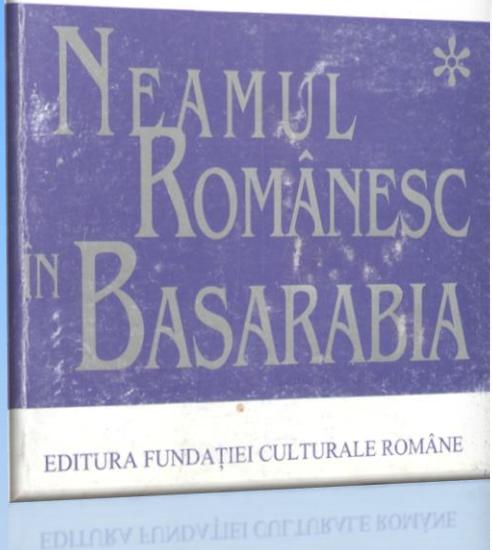
sunți amintită!».   
— «Bunătatea românească se face cu mama sa România, parlamentul român sa hotărâ concurența nelimitată a Constituentăi, în care vor intra proporțional cu populația și reprezentanții Basarabiei, aleși prin col universal, egal, direct și secret, spre a hotărî împreună cu toții înscrierea în Constituție a principiilor și a garanțiilor de mai sus».   
— «Trădeauș Unirea Basarabiei cu România de-o pururi și tredăuș».

«Primită în Sfatul-Tării la 27 Martie 1918, Chișinău».  
«Președintele Sfatului Tării, I. Inculeț. Secretarul Sfatului Tării I. Budzugan».

După cetire, declarările au fost votate și aprobată cu 86 de voturi pentru, 3 voturi contra și 36 de abțineri. Rezultatul este următor:



# N. IORGĂ



– Dar alte părți, Ardealul? Acolo sunt români ca și moldovenii?

– Întocmai.

– Și nu te interesează pe d-ta, ca român?

Cu cea mai nevinovată față răspund hotărât:

– Pe mine mai puțin decât pe oricare altul. Eu sunt profesor de istorie, specialist.

– Curios... Și cu ce te ocupi?

– Aici în Basarabia, cu monumente vechi, mai ales cu bisericile.

Și încep a-i vorbi de fereștile și ușile cetății Hotinului.

Pentru a-mi ajuta lucrul, d. G.... îmi dă o bună hartă a Basarabiei, pe care o păstrează încă spre folosul meu zilnic și în amintirea lui.

## 2. BĂLTILE

Ne coboram la Bălti, unde ne întovărășește, la gară, și proprietarul polon. Stația e împodobită cu steaguri roșii și albe pe toți stâlpii.

– De ce această serbare? Vreo biruință? întreb eu.

– Nu, nu, spune răzând în gura mare – și câțiva ofițeri, foarte gătiți, se primblă pe lângă noi, – nu e.. nici o biruință și nici o retragere nouă. Trebuie să fie o serbare națională, o zi de nume a „cuiva”.

De fapt, e aniversarea tinerei, frumoasei, bunei și nenorocietei împărătese Alexandra.

Ofițerii cari se primblă cu lentele de aur de-a curmezișul pieptului, ținând sabia, nu merg la război, ci gustă plăcerile „micii garnizoane”. Cei ce se duc sunt trași la sorti, și aceștia sunt bucuroși că sortul i-a crutat.

Afără, mulți *tzvocici*, în dosul gării mari, roșii, cu inscripția în litere slavone, împodobite. Sunt evrei și câte un creștin, care poartă șapca muscălească, ori de e „moldovean”, ori de sunt

„muscali”. Vezi birje cu un cal: „odnoconi” și birje cu doi. Prețul pentru dusul în oraș, care se află destul de departe, e cincizeci de copeici.

Pe un drum pustiu, prăfos, nepietruit. Înainte se vede o apă, curgând de vale, spărcuită, revărsată în mlaștini, sălaş de broaște, ca Jijia, ca Bârladul și alte ape din Moldova de peste Siret. În față, pe o costișă se răsfrâz casele unui târg, având în mijlocul lor două biserici mari, albe, de un stil de împrumut, foarte prost și nou. Acesta e târgul Bălti, care e un *gorod*, un oraș.

Pe vremea moldovenească era mai mult un sat de răzăși cărați. Numele-i venea, firește, de la aşa de multe bălti pe care le lasă Răutul – el însuși un sir de băltoage – primăvara și care se fac iarna un noroi ucigător. Aici a fost acea ciocnire între poloni refugiați ai confederației de la Bar și rușii năvăliți împotriva lor, care a deschis războiul rus-roșior din 1768. După 1812, cărmuirea cea nouă, rusească, a îngăduit prefacerea satului într-o mare îngrămadire de evrei. Pe această schemă s-a însemnatatea negoțului cu grâne, în acest punct central, așezat la mijlocul părtăilor celor mai roditoare ale Basarabiei.

Peste Răut e un pod bun, final și lung: neapărat că-l au în arendă evreii, dar, fiind Sabăs, îl păzește un om voinic, cu barba tăiată rotund rusește, cu haine de *mujic*, cizme lungi și capătă. Îl vorbim românește, și față roșcovană a omului se luminează de bucurie. Iarăși întrebarea:

– Vorbiți frumos moldovenește, dumneavoastră. De unde sunteți? De bună samă din Moldova.

Ascultă răspunsul bucuros, și salută.

Cine a spus că Băltile sunt mai bune decât Hotinul? Nu se poate aiurea o astfel de stradă și astfel de tainițe, case ce stau să cadă, tăărbi de lemn negru ca pe la 1812. Sărbătoarea estească a închis toate dughenile și face pustiu uriosul târg de magherișe spurcate.

Totuși în Bălti sunt peste 10 000 de locuitori, iar printre ei negustori de grâne foarte bogăți, evrei, armeni. Proprietarii din Basarabia de sus vin adeseori la târguri. Cu multă muncă

947.89

# ȘTEFAN CIOBANU BASARABIA

947.89  
C51

SF

ȘTEFAN CIOBANU

## UNIREA BASARABIEI



Universitas

După datele primăriei Hotinului, în anul 1925, în oraș se găsesc 17 013 de locuitori, din care români — 856 de suflete, ruși — 2 680, evrei — 7 282, iar restul alte naționalități. După datele Direcției statistice regionale din Basarabia populația Hotinului s-ar ridica la 31 800 de suflete, plus 7 900 de populație flotantă. Se poate lesne presupune că nici una din aceste statistici nu corespunde adevarului.

La Hotin, în momentul de față se găsește un liceu de băieți, unul de fete, o școală normală de băieți, o școală profesională de fete, una de meserii, 13 școli primare și 2 grădini de copii.

Pe lîngă patru biserici ortodoxe, Hotinul are și o biserică catolică, una armenească în părăsire, două biserici lipovenescă, 22 case de rugăciuni evreiescă. Cu înființarea episcopiei în orașul Bălți s-au pus bazele unei catedrale episcopale.

De la unire înceoace, în Bălți s-a înființat o școală normală de băieți, iar liceele particulare de băieți și de fete au devenit licee de stat. În oraș sunt 12 școli primare și 4 grădini de copii.

Viața economică a orașului Bălți, care se intensifică din zi în zi, este reprezentată prin 1 175 de întreprinderi comerciale, 8 bânci,

6 cooperative, 5 mori sistematice, 2 fabrici de bere, 1 de spirit, 1 de băută, 12 de ulei și un număr destul de mare de fabrici mai mici. Soroca, capitală de județ, având una din cele mai frumoase po-

ziții geografice, are puține sanse de dezvoltare ca oraș altă timp cit nu va fi legat cu cale ferată de celelalte centre românești. Așezat într-o lăsătură a malului Nistrului, constrinsă de dealuri abrupte, care formează un fel de amfiteatr, orașul propriezisă iși înghesue străzile strimbe în fundul acestei lăsături, pe amfitheatrul dealului fiind aruncate casele și viile locuitorilor moldoveni. Deși aşezat pe o porțiune navigabilă a Nistrului, oraș comercial din vechime, Soroca nici în trecut n-a putut lua o dezvoltare mare din cauza situației lui de oraș de graniță, veșnic am-

nințat de vecini.

In primele decenii ale stăpînirii ruse Soroca pierde și din însemnatatea pe care o avea ca oraș în timpul Moldovei. La aceasta contribuie și faptul că Soroca, pînă în anul 1848, a fost proprietatea particulară a familiei boierești Roset-Roznovanu. Decăderea orașului se vede și din numărul populației. Așa, în anul 1854, Soroca abia număra 4 198 de locuitori. La 1 Ianuarie 1860, în Soroca locuiau 5 250 de suflete. În ultimele decenii se observă o creștere mai intensă a populației. Astfel, după recensămîntul din anul 1897, populația Sorocii se ridică la 15 800 de suflete. Astăzi, după datele primăriei orașului, Soroca are 22 450 de locuitori, care se împart astfel: români — 7 857, ruși — 2 694, evrei — 11 225, polonezi — 449 și alte naționalități — 225. Aceste date, care, credem, sunt mai aproape de adevăr, nu coincid cu datele Direcției statistice regionale, care socoteau că populația orașului Soroca se ridică la 27.880 de suflete de populație stabilă și 13.500 populație flotantă.

In ultimele decenii, Soroca capătă o importanță deosebită ca centru cultural. Pe lîngă o școală normală de băieți, există și un liceu de băieți, unul de fete, un liceu tehnic agricol, o școală tehnică de meserii, 10 școli primare și 5 grădini de copii.

In orașul Soroca și în cele două suburbii ale lui, Bujerovca și Zastînca, se găsesc 5 biserici ortodoxe, una romano-catolică și cîteva case de rugăciuni evreiescă. Soroca numără 24 de mici întreprinderi industriale, care servesc interesele economice ale județului.

Cahul. Un oraș izolat cu desăvîrșire, fără nici un fel de legă-

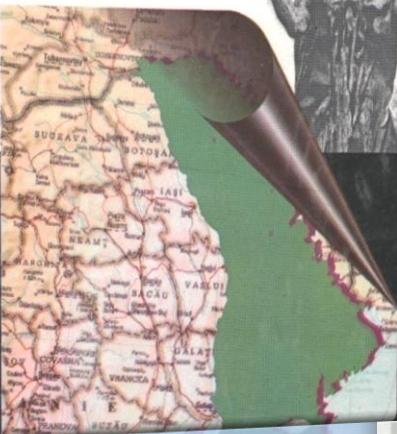
<sup>1</sup> A. Zăcărcu, Ibidem, p. 173.

<sup>2</sup> Dictionarul Statistic al Basarabiei, p. 488.

# Chestiunea **BASARABIEI** în istoriografia comunistă



Editura ARC



64

## CHESTIUNEA BASARABIEI

măsurile represive luate împotriva limbii și culturii române, a devenit limba administrației și culturii<sup>34</sup> în Bucovina.

În 1787, pentru a patra oară într-un secol, armatele rusești au intrat din nou în principate. Cîteva luni mai tîrziu le-au urmat și austriecii. Tratatul de pace de la Iași, semnat patru ani mai tîrziu, a încheiat un deceniu de succese ale țărinei Ecaterina cea Mare: fusese subjugat în 1783 Hanatul Crimeei, iar prin tratatul de la Iași sultanul ceda Rusiei țărmul Mării Negre între Nistru și Bug, care includea importanța fortăreață a Oceakovului. A doua împărțire a Poloniei, din 1793, i-a adusese de asemenea Rusiei stăpînirea asupra teritoriilor rămase între Bug și Nistru, ceea ce făcea astfel vecine Moldova și Rusia, pentru prima dată în istorie.

În cursul acestui război, Ecaterina cea Mare și Iosif al II-lea au pus la cale așa-numitul „plan grecesc” care avea în vedere crearea unui stat tampon românesc sub influență rusească. Faimoasa țarînă se hotărse să-și pună favoritul, pe Grigori Potiomkin, pe tronul acestui Regat Dacic, dar nici planul grecesc și nici Potiomkin nu au supraviețuit războiului, iar principalele au rămas sub suzeranitatea otomană. Acest sfîrșit a constituit o mare dezamăgire pentru boierii moldoveni, care, de teama expansionismului habzburgilor, trimisese țărinei o rugămintă de încorporare a principatului lor în Imperiul rus<sup>35</sup>.

## Anexarea de către ruși a Basarabiei

În 1806, la instigarea Franței, sultanul i-a înlăturat pe cei doi conducători prorusi din principate și prin aceasta și-a atras asupra lui un alt război. Rusia purta două războaie deodată, în acel moment. Unul în coalitie împotriva lui Napoleon și un război împotriva turcilor. La Friedland și la Tilsit, Rusia a suferit înfringeri grave din partea francezilor; în 1807, țarul Alexandru și Napoleon au căzut totuși de acord să împartă Europa în două sfere de influență. Ca parte a înțelegerii franco-ruse, Napoleon a mediat și un armistițiu cu sultanul. Însă negocierile de pace au eşuat și lupta a reînceput. În 1808, cu toate că la Erfurt Napoleon acceptase planul rusesc de anexare a Moldovei

<sup>34</sup> I.I. Nistor, *Die Vereinigung der Bukowina mit Rumänien*, Bucovina, București, 1940, reeditată la München în 1968, p. 10-13; I. Nistor, *Bessarabia and Bukovina*, în *Rumanian Studies*, nr. 3, București, 1939, p. 32-54. Pentru mai multe detalii privitoare la evoluția demografică a Bucovinei, vezi capitolul trei.

<sup>35</sup> Boldur, *La Bessarabie*, p. 18-26; A. Gorjiu, M. Korne, *La Politique de rapine*, în *Aspects des relations russe-roumaines*, p. 21-33.

## SCURTĂ ISTORIE A BASARABIEI

65

și Valahiei, tensiunile dintre imperiul francez și cel rus au continuat să crească și după aceste negocieri<sup>36</sup>.

Deși în final rușii s-au aflat într-o poziție avantajoasă în războiul cu turci, ei n-au reușit să obțină o victorie decisivă. Comandanțul armatei rusești de la Dunăre, Mihail Kutuzov, a cerut, în cursul negocierilor preliminare de pace din 1809 și 1810, cedarea ambelor principate dunărene, dar turci, dându-și seama că zilele alianței rușilor cu Napoleon erau numărate, au refuzat să accepte cererile țarului chiar și cînd acestea s-au limitat la anexarea Moldovei. În 1811, o victorie rusească i-a forțat pe turci să revină la masa negocierilor, iar Kutuzov, pentru a pune capăt ezitărilor turcilor, a cerut numai Basarabia. Generalul și-a dovedit faima deabilă strategică și diplomatice, exploatajind cu îndemnare neîncrederea turcilor în francezi și însinându-i pe negociatorii turci, care nu și-au dat seama că el folosește cuvîntul Basarabia pentru a desemna numai regiunea Bugeacului, ci întreg teritoriul dintre Nistru și Prut. Tratatul de pace de la București s-a semnat la 28 mai 1812, chiar și înainte de cea de a treia invadare a Moldovei de către ruși.

În august 1807, o delegație de boieri moldoveni ceruse țarului încorporarea în imperiu. Mai tîrziu, tratatul de pace de la București se încheiaște fără consultarea celor în cauză: populația Basarabiei, dominitorul Moldovei, care pierdea jumătate din statul său, și boierii, care pierdeau parte din latifundiile lor (mari suprafețe de pămînt). Domnitorul a protestat în zadar împotriva tratatului<sup>37</sup> și a declarat că nu va recunoaște nicio autoritate a Imperiului rus în Basarabia.

Motivele inițiale ale Rusiei pentru încorporarea Principatelor dunărene erau multiple. Mai întîi, încorporarea era parte a expansiunii teritoriale generale a Rusiei. Principatele jucau un rol cheie în rivalitatea expansionistă dintre Rusia și Austria în Balcani. În al doilea rînd, o asemenea expansiune ar fi asigurat Rusiei controlul malului de nord al estuarului Dunării<sup>38</sup>. În al treilea rînd, Basarabia putea demonstra popoarelor din Balcani avantajele stăpînirii rusești și ar fi sporit prestigiul și influența Rusiei. În al patrulea rînd, înainte de 1812 țărani ruși și ucraineni obișnua să fugă peste Nistru, în Basarabia,

<sup>36</sup> M.E. Moschuna-Sion, *I Principati romeni nel duello fra Napoleone e Alessandro I*, RER, nr. 7-8, 1961, p. 108-115; Boldur, *La Bessarabie*, p. 18-26.

<sup>37</sup> Jelavich, *History of the Balkans*, vol. 1, p. 201; Iorga, *Histoire des relations russe-roumaines*, p. 191-252.

<sup>38</sup> În 1815, sultanul a apelat în zadar la Congresul european de la Viena. Georgescu, *Political Ideas*, p. 30-43, 64, n. 6.

<sup>39</sup> În 1829, Tratatul de pace de la Adrianopol a adăugat și delta Dunării la Imperiul rus.

A. Boldur

# ISTORIA BASARABIEI

care înăpinea pe  
ște puțință<sup>1</sup>.

dem pomenite în docu-  
vinții, și Vartineni,

Levenți, Precătu, Per-  
tur și Golăești (ambele

udent în denumiri de  
fi greu să le înțină)

ia Stroici avea Grozna,  
Tilita, Albești pe Sire-

i aveau în regiunea  
satele: Nelipotii Hotin,

Coteleva, Sancuți, înjii la Soroca, Năpădă-

i, Rusinții la Hotin, C-

Scobircenii, Opreșenii,  
Guzenii, Bârbova, Cătina-

, Bălăcașii, vepruie, Tirobcenii, Că-

Mărcoleștii, Rogojenii pe Răut, Davida la Orhei.

De asemenea și mulți alți boieri moldoveni aveau în sate din această parte a statului, de exemplu, Prajescul, Că-

cronicarul, Donici, Ciogolea, Bucioc, Sturdza, Buhuș, Dabija,

Cogâlniceanu, Cantacuzino.

Județele Orhei, Lăpușna și Soroca erau pline de boieri  
răzeși, stăpânitori de sate în devălmășie.

Un mare avânt în dezvoltare iau orașele basarabene în  
al XVII-lea și în XVIII-lea<sup>2</sup>. Acum se întemeiază o mulțime  
înărguri.

Orașul Bălți, care ca așezare omenească este creat de Moldovenii,  
a fost ars de Tătari la finele secolului al XV-lea și restaurat  
nou de Moldoveni. Denumirea lui înseamnă locuri mlăștinoase.

In Nordul Basarabiei satul Atachi, situat în faja orașului Nistru,  
devine târg, pentru trafic pe linia Sculeni — Nistru.

Deasemenea tot în acest timp apără înărgurile Briceni și  
Rașcov, primul între Prut și Nistru și al doilea la Nistru.

La o distanță de 30 kilometri de Hotin apără târgul Lipova.  
El s'a desvoltat grație legăturii, pe care o făcea între Hotin  
și Botoșani. Aici stăteau oamenii, ieșiti din Lituania, pe care

aveau o preponderență absolută, dela 62 % și până la 77 %  
de procentajul dela 8 % și până la 20 % al Rușilor și Ucrainenilor.

In afară de fenomenul numeric merită atenție și modificarea  
numelor românești de familie, impuse uneori de autorități,  
de nevoie adaptării la mediul rusesc.

Astfel au devenit:

Anastasiu = Anastasiev, Andreiache = Andronachevici,  
= Bodarev, Barbul = Barbo, Cantacuzino = Cantacuzen, Că-

= Ceban, Ciolan = Celan, Ciohodar = Ciuhudari, Feodosiu =

dosiiev, Grecu = Greculov, Gusti = Gustea, Hâncu = Hincu,

Ghincu, Izmană = Izman, Nacu = Nacco și Naculov, Talpă = Talpa

etc.

Pop. Basarabia pe neamuri, recens. român. din 1930 (în

	Români	Ruși	Ucraineni	Ruteni	Bulgari	Germani	Ebrei	Găgăuzi	Tigani
Basarabia (total)	1.611	352	314	164	81	205	98	14	2
Bălți	271	47	2	—	1	32	—	2	—
Cahul	101	15	—	29	9	4	35	1	—
Cetatea-Albă	63	59	70	71	56	11	8	2	—
Hotin	137	53	163	—	—	36	—	—	—
Ismail	72	67	10	43	1	6	16	—	—
Lăpușna	326	30	3	—	3	50	—	3	—
Orheiul	244	11	2	—	—	19	—	2	—
Soroca	233	26	26	—	—	29	—	1	3
Tighina	164	45	9	20	11	17	39	1	30

este cifre, absolute, fiind raportate la totalurile populației  
basarabiei și fiecărui județ, dău următoarele procente<sup>3</sup>.  
Desigur datele statistice din 1897 acum sunt foarte învecinate,

	Români	Ruși	Ucraineni	Bulgari	Germani	Ebrei	Găgăuzi	Tigani
Basarabia (total)	56,2	12,3	11,0	5,7	2,8	7,2	3,4	0,5
Bălți	70,1	12,0	7,6	—	0,4	8,2	—	0,5
Cahul	51,2	7,5	0,3	14,5	4,4	2,3	17,9	0,7
Cetatea Albă	18,5	17,3	20,5	20,9	16,3	3,3	2,3	0,5
Hotin	35,0	13,6	41,6	—	—	9,2	—	0,2
Ismail	31,9	29,7	4,7	19,2	0,4	2,8	6,9	0,2
Lăpușna	77,8	7,1	0,7	0,2	0,7	11,9	—	0,7
Orheiul	87,3	3,8	0,9	—	—	6,8	—	0,7
Soroca	73,6	8,1	8,2	—	0,1	9,2	—	0,3
Tighina	53,4	14,7	3,0	6,4	3,4	5,5	12,8	0,4

le putem totuși socoti caracteristice pentru eșecul complet al  
acelei rusești de rusificare și alogenizare a acestei provincii.

In ce privește starea numerică actuală a populației Basarabiei,  
ante de răpirea ei de către Ruși în 1940, ea se prezintă după  
datele Institutului Central de Statistică din România astfel: au fost la  
Decembrie 1930 în Basarabia 2.864.402 de locuitori, la 31 Dec.  
populația probabilă era de 3.191.016, adică avem o creștere  
11,4 %. Procentul creșterei pe naționalități este: la Români de  
0,0 %, la Ruși 9,5 %, la Ucraineni și Ruteni 10,3 %, la Bulgari  
3,0 % etc.<sup>2</sup>.

Procentul Rutenilor în Basarabia nu este cel mai mare în  
mpărătie cu celelalte localități din țară, populate de ei. După  
censământul românesc din 1930, pe toată întinderea țării româ-

<sup>1</sup> Ibidem, p. 47-50.

<sup>2</sup> Ibidem, p. 70 §. u.

<sup>3</sup> Gh. Ghidănescu: *Slobozia Bălăilor. Ispioace și Zapise*, vol. VI 2, p.  
Cruseyan: *Basarabia*, Moscova, 1903, p. 223; A. Zăcineac: *Materiale pentru  
istoria Basarabiei. Istoria Basarabiei. S.-Petersb., 1862*, vol. II, p. 156.  
Prințul cînvîntul Bălăji ar fi rusesc (dela «belă», alb) și afirmă că  
originea moldovenească a cînvîntului.

I. Dr. Sabin Mănuilă. *Studiu etnografic asupra populației României*, Buc., pag. 34-35.

<sup>1</sup> Ibidem, pag. 46-47.

<sup>2</sup> Dr. Sabin Manuilă. Op. cit., pag. 95-102.



# ISTORIA BASARABIEI

## DE LA ÎNCEPUTURI PÂNĂ ÎN 1998

Editura SEMNE

Editorial SEMNE

DE LA ÎNCEPUTURI PÂNĂ ÎN 1998

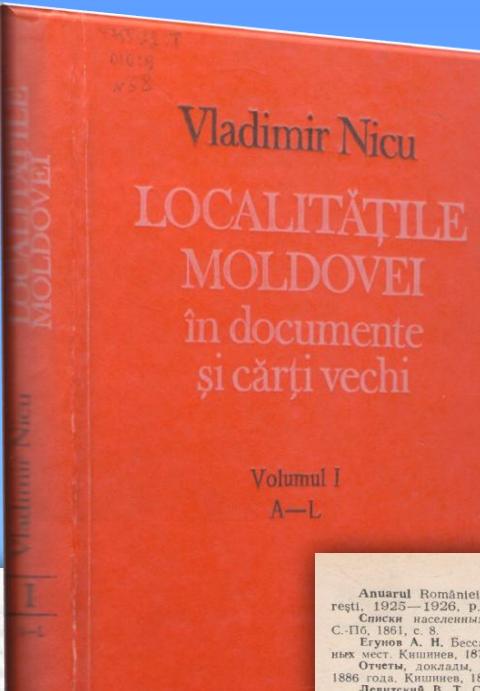
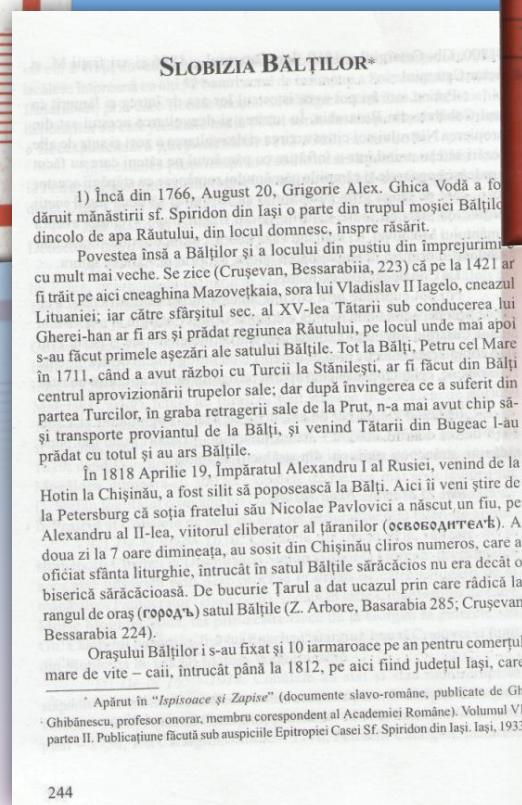
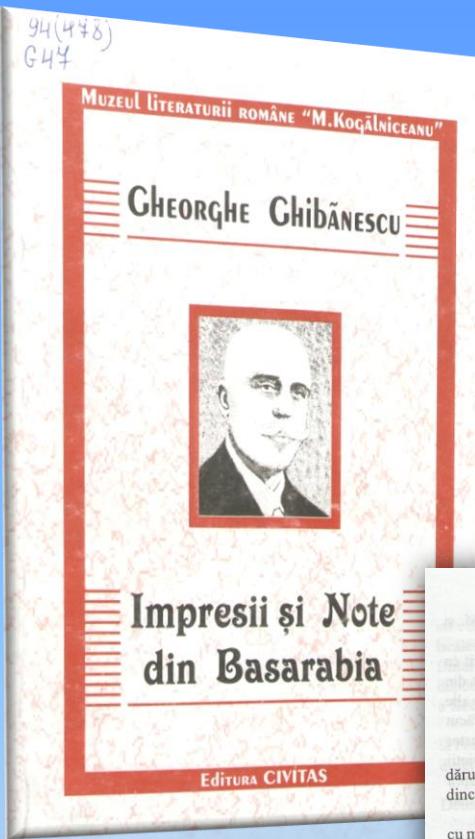
Adresa Comitetului de Organizare a Revoluției Naționale din Basarabia către poporul român și către poporul basarabean																		
Capitolul VIII																		
ECONOMIA BASARABIEI ÎN ANII 1918–1940																		
<p>În anul 1918, când Basarabia s-a unit cu România, economia provinciei dintr-o situație extrem de dificilă. Folosită ca hinterland agrar de imperiul țarist, Basarabia avea o economie axată aproape exclusiv pe agricultură, practicată cu mijloace rudimentare. În timpul primului război mondial economia acestei provincii s-a degradat considerabil.</p> <p>Datele statistice arată că în momentul făuririi statului național unitar, Basarabia era provincia cea mai înapoiată din punct de vedere economic din România. După 1918 s-a urmărit refacerea economiei, precum și crearea unui mecanism economic național, unitar și funcțional. Acest proces s-a desfășurat în conformitate cu legile economiei capitaliste, în care concurența ocupă un loc de frunte.</p>																		
AGRICULTURA																		
<p>Principalul domeniu al vieții economice basarabene era agricultura. Prin așezarea sa geografică între Dunăre, Nistru și Prut – prin natura solului și a climatului, Basarabia era foarte propice pentru agricultură, viticultură și horticoltură. În această parte a țării clima se prezintă astfel<sup>1</sup>: în nord, sunt ierni mai lungi, toamnele ploioase, temperatura medie anuală mai coborâtă; în centru, un climat danubian asemănător cu cel din centrul Moldovei; în sud, climatul este marin cu o zonă de stepă propriu-zisă.</p> <p>După Unire, când în România industria tindea să ocupe un loc egal cu cel al agriculturii, când se pun bazele industriei mari, Basarabia și-a păstrat caracterul agricol preponderent. Acest ţinut ocupă primul loc în agricultura țării.</p> <p>Situația proprietății funciare în 1917 era următoarea<sup>2</sup>:</p> <table border="1"> <tbody> <tr> <td>Pământ cultivabil .....</td> <td>2.742.022 ha</td> </tr> <tr> <td>Fânețe .....</td> <td>75.845 ha</td> </tr> <tr> <td>Păsuni .....</td> <td>457.596 ha</td> </tr> <tr> <td>Vii, livezi .....</td> <td>18.071 ha</td> </tr> <tr> <td>Păduri .....</td> <td>253.431 ha</td> </tr> <tr> <td>Necultivabil, drumuri .....</td> <td>824.720 ha</td> </tr> </tbody> </table>							Pământ cultivabil .....	2.742.022 ha	Fânețe .....	75.845 ha	Păsuni .....	457.596 ha	Vii, livezi .....	18.071 ha	Păduri .....	253.431 ha	Necultivabil, drumuri .....	824.720 ha
Pământ cultivabil .....	2.742.022 ha																	
Fânețe .....	75.845 ha																	
Păsuni .....	457.596 ha																	
Vii, livezi .....	18.071 ha																	
Păduri .....	253.431 ha																	
Necultivabil, drumuri .....	824.720 ha																	

Județul	Felul proprietăților (ha)					
	Particulare	Mănăstiri și biserică	Ale statului	Zemște, orașe, comune	Banca țării	TOTAL scoli
Hotin	125.560	12.024	1.024	7.299	2.295	1.148.222
Soroca	1.148.309	48.299	–	1.498	2.381	200.457
Bâlți	214.828	41.293	6	5.303	2.390	263.739
Orhei	129.907	31.317	2.520	630	970	165.344
Chișinău	105.121	31.790	–	5.339	4.084	146.381
Tighina	129.563	18.478	218	–	8.981	157.240
Cahul	148.870	15.867	–	–	10.171	174.908
Ismail	34.407	3.315	43.003	4.692	66	85.489
Cetatea Albă	56.924	9.871	1.011	50	–	67.856
Total Basarabia	1.093.489	212.854	47.802	244.811	31.254	1.409.610
% cote suprafață totală	77,6	15,0	3,4	1,8	2,2	100

După cum se vede, din suprafață totală a pământului expropriat, proprietățile particulare au dat 77,6%, terenurile mănăstirilor și bisericilor 15%, iar restul categoriilor împreună au dat 7,4%. Pentru formarea fondului de 1.491.920 hectare au fost expropriate 1.157.730 hectare pământuri particulare și 334.190 hectare din celelalte categorii de proprietăți<sup>3</sup>. Din suprafață totală a pământului expropriat s-au împărțit 1.098.045 hectare între 359.016 locuitori din 1.739 sate.

Datele statistice pe județ asupra exproprierii și împroprietăririi se prezintă în felul următor<sup>4</sup>:

Județul	Terenuri expropriate (ha)	Din suprafață expropriată s-au repartizat	Nr. locuitorilor improprietății	Lotul mediu	Diferite rezerve și pământ neîmpărțit	
					improprietății	scoli
Hotin	153.921	97.531	51.044	1,91	56.390	
Soroca	200.495	265.042	51.230	3,22	35.453	
Bâlți	258.282	265.042	55.183	3,75	51.781	
Orhei	162.976	107.863	41.968	2,57	55.113	
Chișinău	164.983	97.266	52.966	1,84	67.717	
Tighina	161.268	126.159	28.385	4,44	35,109	
Cahul	190.123	139.818	26.910	5,20	50.305	
Ismail	103.000	75.182	20.582	3,65	27.818	
Cetatea Albă	96.569	82.380	30.748	2,68	14.189	
Total:	1.491.920	1.098.045	359.016	3,5	393.875	



### Volumul I

A-L

Anuarul României pentru comerț, industrie, meserii și agricultură. București, 1925-1926, p. 2229, 1931-1932, p. 468.

Списки населенных мест Российской империи. III Бессарабская область. С.-Пб. 1861, с. 8.

Егунов А. И. Бессарабская губерния в 1870-1875 годах. Перечень населенных мест. Кишинев, 1879, с. 31.

Отчеты, доклады, сметы, раскладки Кишиневской уездной земской управы 1886 года. Кишинев, 1886, с. 140.

Левитский В. Т. Список населенных мест Бессарабской губернии, Кишинев, 1913, с. 63.

Справочная книга Кишиневской епархии на 1915 год. Кишинев, 1915, с. 146.

Сметы и раскладки Бессарабского земства из 1886 год. Кишинев, 1886, с. 13.

Школьная сеть с кратким обзором состояния начального образования, Кишиневской уезд. Кишинев, 1907, с. 55.

Отчеты, доклады, сметы, раскладки Кишиневской уездной земской управы 1902 года. Кишинев, 1903, с. 83.

Сметы и раскладки Бессарабского земства из 1887 год. Кишинев, 1887, с. 189.

Сметы расходов на уездные земские управы 1884 года. Кишинев, 1884, с. 48.

BALTI  
oras — atestat in anul 1421.  
I s-a mai zis Zavodine

### Literatura:

Записки Одесского общества истории и древностей. Одесса, 1853, том III, с. 433.

Documente privind Istoria României. Veacul XVI. A. Moldova. București, 1951, vol. III, p. 308.

Florov N. Date asupra apelor subterane in Basarabia. Chișinău, 1930, p. 33.

Almanah învățământului primar. București, 1933, p. 55.

Catalogul documentelor moldovenești din Direcția arhivelor centrale. Supliment 1. București, 1975, p. 335.

Calatori străini despre Tările Române. București, 1973, vol. V, p. 409.

Camariana N. Catalogul manuscriselor grecești. București, 1940, vol. II, p. 10.

Молдавия в эпоху феодализма. Том I. Славяно-молдавские грамоты. Кишинев, 1861, с. 218.

Устав образования Бессарабской области. Кишинев, 1818, с. 146.

Сабуров Я. Земледелие, промышленность и торговля Бессарабии в 1826 году. Москва, 1830, с. 3, 7.

Медико-топографические замечания о Бессарабской области. С.-Пб, 1833, с. 177, 182.

Михайлов И. Исторический взгляд на учебные заведения Новороссийского края и Бессарабии. Одесса, 1843, с. 18, 19.

Мурзакени Н. Очерк успехов Новороссийского края и Бессарабии с 1820 по 1846 гг. Одесса, 1846, с. 79.

Симонов А. Учебное и воспитательное образование Новороссийского и Бессарабского края в 1810 г. С.-Пб, 1847.

Жаловский П. Молдова и Валахия в современности. С.-Пб 1856, с. 307.

Календарь на 1850 год. Ростись городам и другим замечательным местам Российской империи. С.-Пб, 1850, с. 60.

Статистические труды Ивана Федоровича Штукенберга издаваемые сыном автора Антоном Штукенбергом. С.-Пб, 1859, с. 5, 6.



Muzeul Național de Istorie a României  
Institutul Cultural Român

## BASARABIA 1812 - 1947 OAMENI, LOCURI, FRONTIERE

BASARABIA 1812 - 1947



Familia regală a României la Serbarea Unirii Basarabiei  
(Iași, 30 martie 1918).  
MNIR

Delegația basarabeană trimisă la Iași după proclamarea Unirii:  
Ștefan Ciobanu, Ion Petruțan, Pantelimon Halippa, Daniel Ciugureanu.

947.89

P64

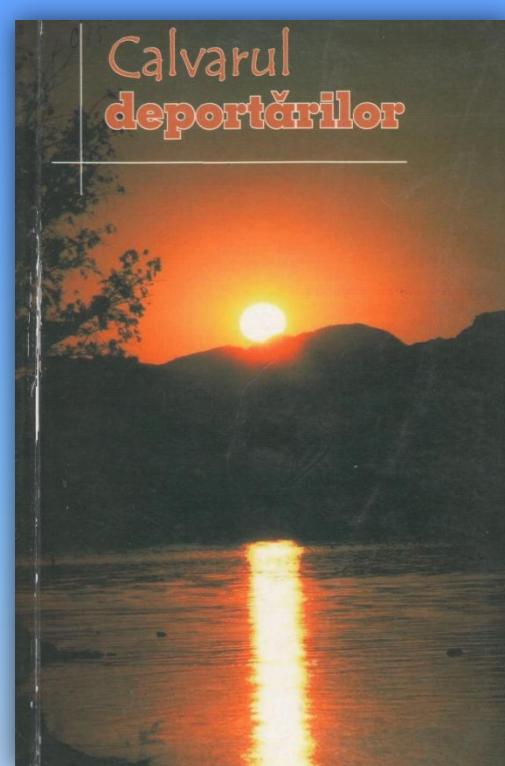
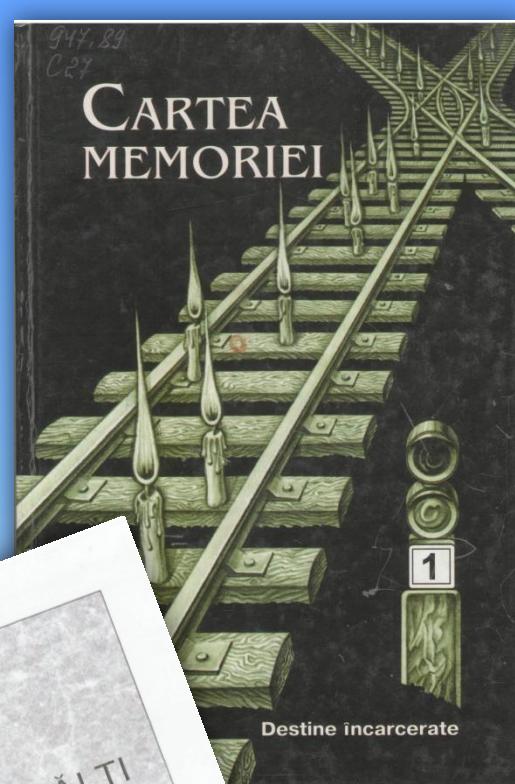
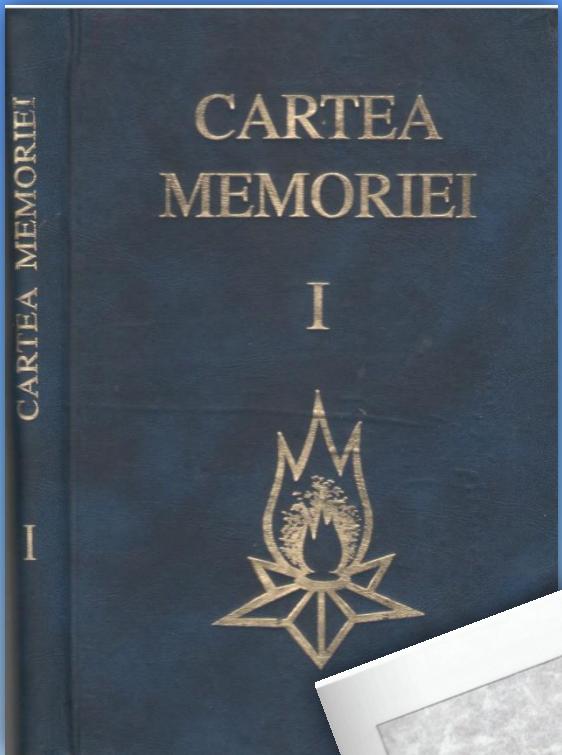
Vadim Ștefan Pirogan

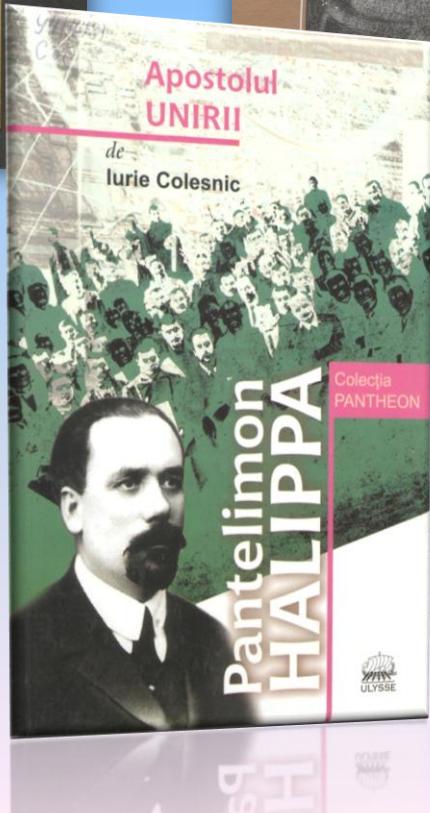
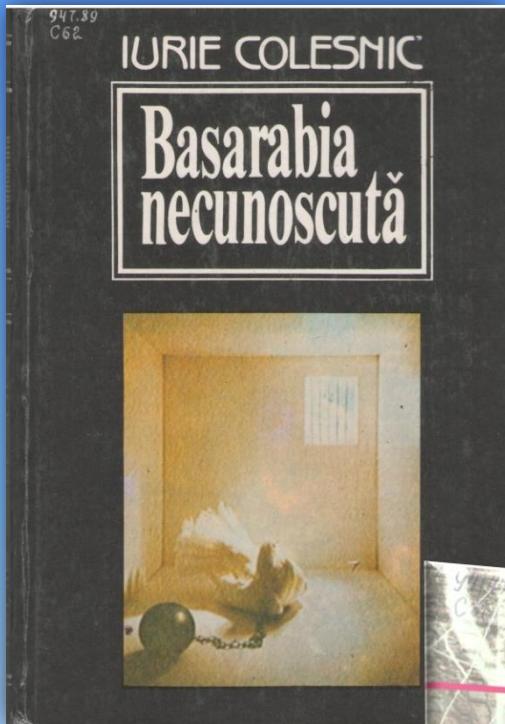
# CU GÎNDUL LA TINE, BASARABIA MEA



CARTEA MEMORIEI

I





# PREMISELE DEZVOLTĂRII ECONOMIEI NAȚIONALE ÎN CONTEXTUL CRIZEI ECONOMICE

MATERIALELE  
CONFERINȚEI  
ȘTIINȚICO-PRACTICE  
INTERNATIONALE

Bălți 2010

și Republica Moldova. Potențialul competitiv al economiilor naționale. Posibilități de valorificare pe piept  
européană și mondială. Acad. Română. Inst. Național de Cercetări Economice. Centrul de Inf. și Docum.  
ă. București, 2004. 1310 p.

и семинарії «Громадський моніторинг розпорядчої діяльності місцевого самоврядування України,  
ки Молдова та Румунії щодо їх адаптації до вимог ЄС» (за фінансовою підтримкою Дирекції програми  
партнерство без кордонів Міжнародного фонду «Відродження»). Чернівці: Відруковано в друкарні  
чотого дому «Букрек», 2008 р. 6 с.

ко. И. Валовой внутренний продукт: минус 6,5 процентов. В: Экон. обозрение, 19 марта, 2010, р. 16.  
е переводы из-за границы (статистическая информация). В: Экон. обозрение, 12 февраля, 2010, р. 4, 6.  
Бизнес в большом городе. В: Экон. обозрение, 19 марта 2010, р. 14.  
ши в основной капитал (статистическая информация). В: Экономическое обозрение, 07 мая 2010, р. 3.

## РОБЛЕМЫ РАЗРАБОТКИ ЭФФЕКТИВНОГО ИНВЕСТИЦИОННОГО ПАСПОРТА МУНИЦИПАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Андрей БАЛЫНСКИЙ, док. эк. наук, профессор,  
академик Международной академии Информатизации,  
Международная Ассоциация малого и среднего бизнеса „Small Euro Business“,  
мун. Бельцы, Республика Молдова

Сергей КУЛИБАБА, начальник отдела по привлечению  
и администрированию инвестиций Примэрии мун. Бельцы

*methodical positions on investment domain came up for the Republic of Moldova relatively recently, in  
analysed the base aspects of the value and structured contents of the investment passport of the municipality,  
ence on development and practical introduction, as well as questions to important urgency and prospects of the  
tment's instrument for stimulation of the economic development of Balti municipality.*

ший мир финансовый, а вслед за ним – экономический кризис, несмотря на прогнозы ряда экспертов о преодолении в сжатые сроки, пока остаётся серьезной опасностью как для индустриально развитых, развивающихся стран. Многие крупные банки и промышленные концерны мира понесли огромные убытки, ценные даже разорились, десятки миллионов людей лишились работы. Разрушительное воздействие финансового кризиса хотя и несколько ослабло, но окончательно все еще не остановлено.

С другой стороны экономический кризис и муниципий Бельцы, где наблюдается падение объемов производственности и снижение реальных доходов населения. Так, например, в 2009 году промышленными

муниципия было произведено промышленной продукции на сумму 2403,7 млн. леев в действующих

ставимых ценах – это на 20 % ниже, чем в докризисный 2008 год.

Неустойчивого финансово-экономического положения многие экономические агенты муниципия в

шага состояния экономики и социальной сферы муниципия Бельцы характеризовалась стабильностью

значительным, то постоянным ростом показателей социально-экономической сферы с развитием

страны. Однако вследствие негативного влияния мирового финансового кризиса реальный сектор экономики за 2009 год по сравнению с 2008 годом характеризуется негативной динамикой основных экономических

показателей, в том числе и в области привлечения инвестиций, источниками которых служат, прежде всего,

экономических агентов, а также государственного и муниципального бюджетов.

Статистической политике на территории муниципия Бельцы до 2008 года наблюдалась устойчивая тенденция

роста объемов инвестиций. Так, в 2006–2008 годах объемы инвестиций в основной капитал за счет всех источников

составили 2503,6 млн. леев, что в расчете в среднем за один год составляло 834,5 млн. леев. По

данным статистических органов за 2009 год объем инвестиций в основной капитал был освоен в

258,4 млн. леев, или на 45,8% ниже по сравнению с предыдущим годом. Из-за мирового финансового кризиса

сократились прямые иностранные инвестиции. Если в 2008 году иностранные инвестиции в муниципии

составили 258,4 млн. леев, то в 2009 они снизились на 200,8 млн. леев и составили всего лишь 57,6 млн. леев.

Во внимание, что кризис национальной экономики пока еще полностью не преодолен, рассчитывать

на местном уровне из средств национального бюджета практически не приходится. В этих условиях

источником финансовых поступлений и стимулятором экономической активности должны быть

отношению к муниципию инвестиции – как отечественные, так и зарубежные. На практике эта задача

сталася с трудом. Причин тому существует целый ряд, но главными среди них, по нашему мнению,

являющиеся обстоятельства.

Республика Молдова является страной с высоким инвестиционным риском. Это обусловлено

программы как нестабильная политическая ситуация, частые смены высшего руководства, несовершенство

базы, в том числе регулирующей региональные инвестиции и налоги, высокая степень

инфляции и т.п.

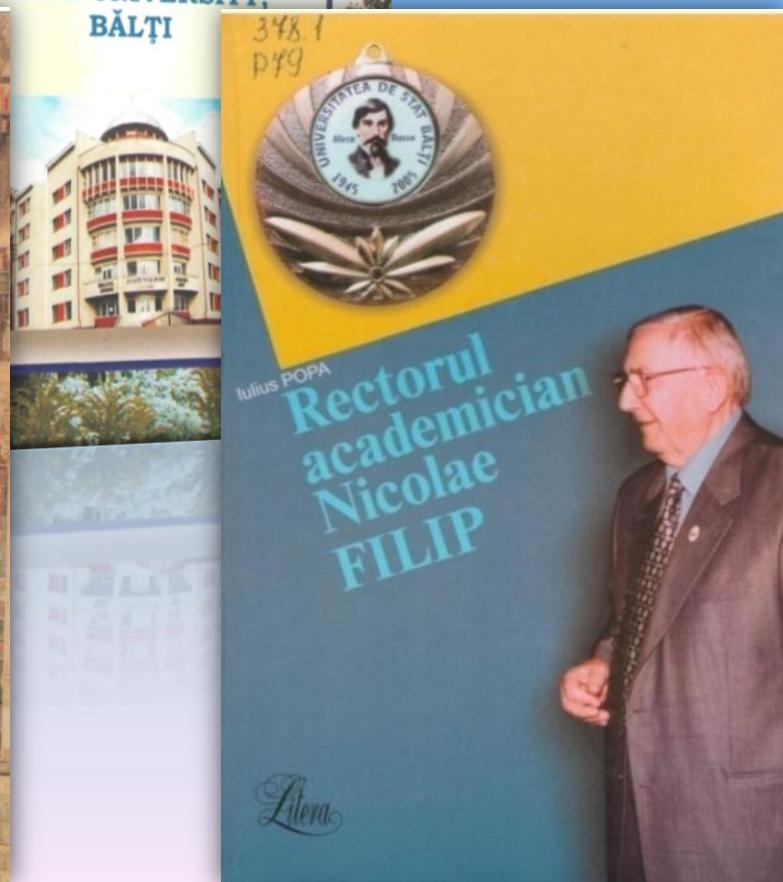
Важно, что периферийные по отношению к столице территории далеко не всегда обладают высокой инвести-

ционной привлекательностью, то есть, не способны обеспечивать возможность получения высоких прибылей при

высоких инвестиционных рисках.



# **ÎNVĂȚĂMÎNT CULTURĂ**



о первом упоминании Бэльц

Мы исследовали данную проблему. Изучены акты XIV - XVIII вв.: грамоты, хрисовы, урики, записи и заметки путешественников. Полезными оказались выписки и микрофильмы из архивов Кишинева, Одессы, Измаила, Киева, Москвы (ЦГИА, ЦГВИА, ЦГАДА), Санкт-Петербурга (ЦГИА, ЛОИИ) и другие материалы. В итоге удалось выявить общие и особенные тенденции развития поселения на востоке от Карпат и дату первого упоминания Бэльц.

**Главный вывод:** 1421 год и принцесса Мазовецкая не имеют никакого отношения к истории нашего города. Село под названием Бэльц впервые упомянуто 20 августа 1588 г. и было расположено на месте владения речеика Бэльц в Кубаньту. Первое упоминание Бэльц на стыке Регулта и Резута отмечено 4 октября 1620 года.

Ошибка произошла еще в 1853 г. когда Ф.Брун издал Путевые записки французского посла Guillebert de Lannoy.

Бэльцы. Вот этот фрагмент: «...de là Russie, nommée Belfz, devers la duchesse de la Moussoe, qui me fist...» [«...оттуда я отправился в другой городъ...»].  
Первогодиц Мазовецкой, которая меня приняла съ

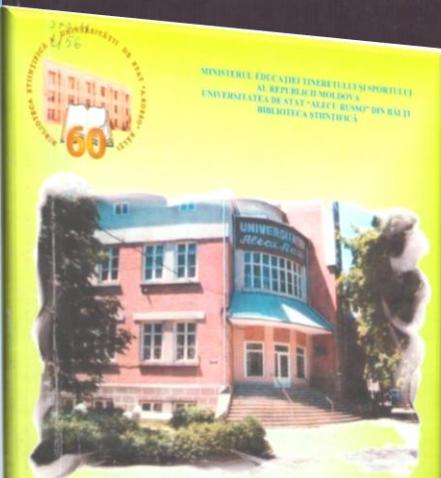


Сирет и Вадуц  
Грамоты, не знающие  
рассуждения на  
гостях города

Теперь об этимологии названия города. Мнение о том, что он происходит от «*baldz*»/«*bälts*»/«*bolzot*», по нашему убеждению, не соответствует действительности. Корни Бэльц нужно увязывать с именем речушки Бэльц. Это благородное и соответствует духу быть беличанином.

Тео-Теодор Маршалковский,  
доктор исторических наук,

UNIVERSITATEA DE STAT  
**alecu russo** DIN BĂLȚI  
alecu russo state university of b



UNIVERSITARI  
BĂLȚENI

DICTIONAR

позже? И, в-третьих, эти два понятия, Belfz и Бэльцы, никак не согласовываются морфологически. Сравните так же: < Bălți ≠ Belfz >.

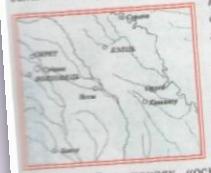
Все это побудило нас искать топоним Belfz. Обнаружили его на Западе Украины, севернее Львова. Первое упоминание города относится к 1030 г. Население 2478 чел. (2001). Бела (укр.), Belfz (польск.), Belfz (фр.). Являлся столицей удельного княжества. С 1388 по 1462 год – владение мазовецких князей. С 1462 г. становится воеvodством.

Затем мы восстановили путь, по которому следовал de Lanno: Львов → Белз → Каменец → Львов → Каменец → Подольский → Дорожный → Сучава → Васлуй → Бырлад → Четатя → Альб → Кафра. видно, что француз проходил далеко от будущего города Бэльц.

Тем не менее, в последующих публикациях утверждалось без каких-либо доказательств, что этот путь «гостила в Бельцах» в имени принцессы Рингиты Мазовецкой. В качестве «дополнительного аргумента» взята Грамота Александру чел Бун от 21 декабря 1421 года, по которой, якобы, воевод дарит своей бывшей жене (1419 -1421) имение Бэльци(?!).

«Мы, Александру воевода, господарь Земли Молдавской, говорится в Грамоте, ...знаю чиним[у], сим[у] наимен[у] листом[у]...дали свою добрую волю а никоном[у] промисли. Онрет[у] лище а Бодловец и се села и присеки, со млыни и со ставни, и с млыги, и с пласти из дани, приуды и дохрал и с собсими южити цюж[у]...и киаги Ригаги, бывши жоне наши, до ии живота...». Смысловый перевод: господарь дарит Ригаге/Ригаге город Сирет и Вадховеци со всеми мельницами и ставнями, с селами и присёлками, с таможнями и поборами и другими доходами бывшей жене пожизненно.

Сказано чётко и ясно. Указание о «дарении Бэльци/Бельцы» вовсе отсутствует. Тем не менее, авторы по истории Бэльц, настаивают на то, что de Lanno «был принят» Мазовецкой в покоя «основанный ею город» и что



располагалось на краинные в пределах нынешних улиц инженерной и Шусева. Затем в 70-е годы поселением. В 1813 г. Бэльц (до этого эту роль играла 1818 г. он приобретает роль центра административной единицы центрального района. После 1944 г. был в ее время - самостоятельный

MINISTERUL EDUCAȚIEI, TINERETULUI ȘI SPORȚULUI  
AL REPUBLICII MOLDOVA  
UNIVERSITATEA DE STAT „ALECU RUSSO” DIN BĂLȚI  
BIBLIOTECA ȘTIINȚIFICĂ

BIBLIOTECĂ  
UNIVERSITARĂ  
BĂLTEANĂ  
LA  
**60**  
ANI

BĂLȚI  
2005

Elene HARCONIU  
Elena MIHAILUȚĂ  
Elena STRAZAN  
**Bibliotecarii  
universitari  
băltenei**  
*de la 1940*

Bălți, 2010

Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți  
Biblioteca Științifică



Definitorii ai titlului de  
Doctor  
Honoris Causa

Bălți, 2008

UNIVERSITATEA DE STAT „ALECU RUSSO” DIN BĂLȚI  
BIBLIOTECA ȘTIINȚIFICĂ  
ACADEMIA DE ȘTIINȚE A MOLDOVEI  
INSTITUTUL DE LINGVISTICĂ

PERSONALITĂȚI  
UNIVERSITARE BĂLTENE

ACADEMICIANUL

**SILVIU  
BEREJAN**  
BIOBIBLIOGRAFIE

BĂLȚI  
2005

016-57  
P 73  
UNIVERSITATEA DE STAT  
„ALECU RUSSO” DIN BĂLȚI

MINISTERUL EDUCAȚIEI  
AL REPUBLICII MOLDOVA  
UNIVERSITATEA DE STAT  
„ALECU RUSSO” DIN BĂLȚI

PERSONALITĂȚI  
UNIVERSITARE BĂLTENE

**Gheorghe POPA**

BIOBIBLIOGRAFIE



Bălți, 2004

016-57  
P 65  
UNIVERSITATEA DE STAT  
„ALECU RUSSO” DIN BĂLȚI

SCRITORI  
UNIVERSITARI BĂLTENEI

**Maria ȘLEAHITIȚCHI**



Bălți, 2005

016-57  
P 73  
UNIVERSITATEA DE STAT  
„ALECU RUSSO” DIN BĂLȚI

PROMOTORII AI  
CULTURII

**Iulius POPA**



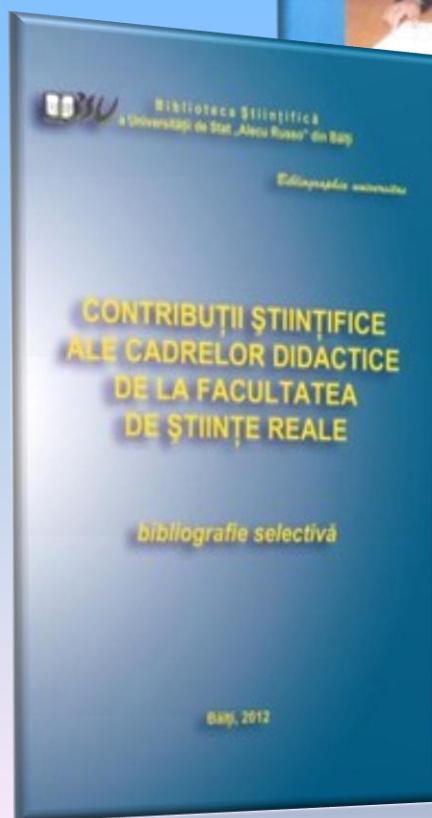
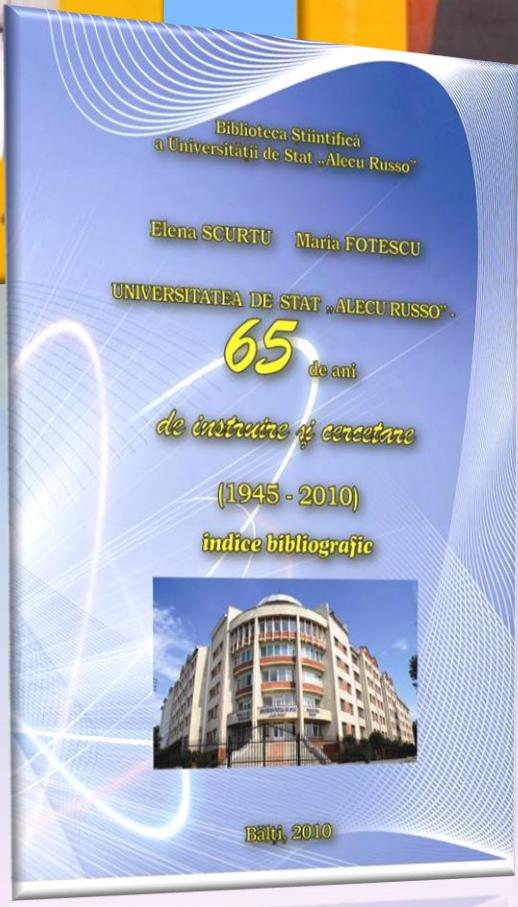
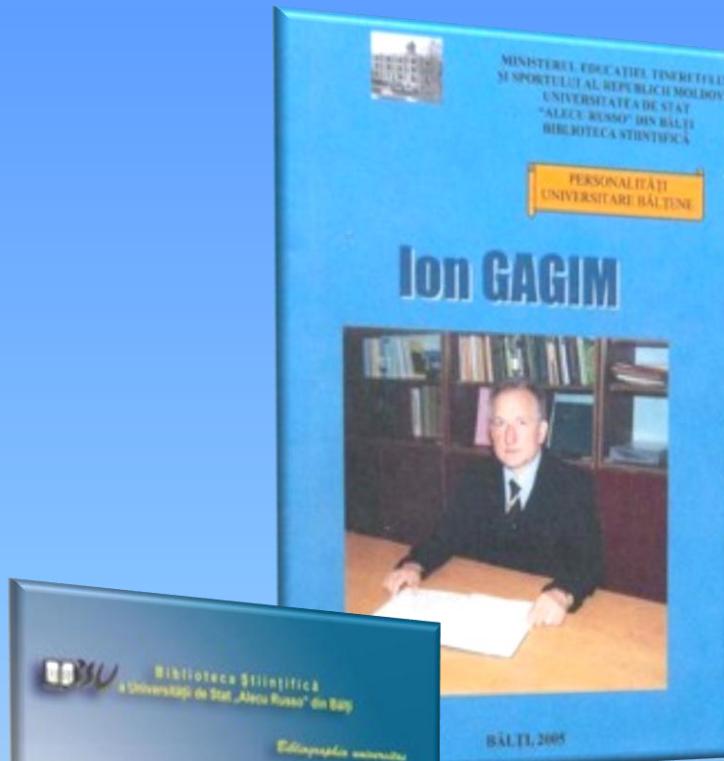
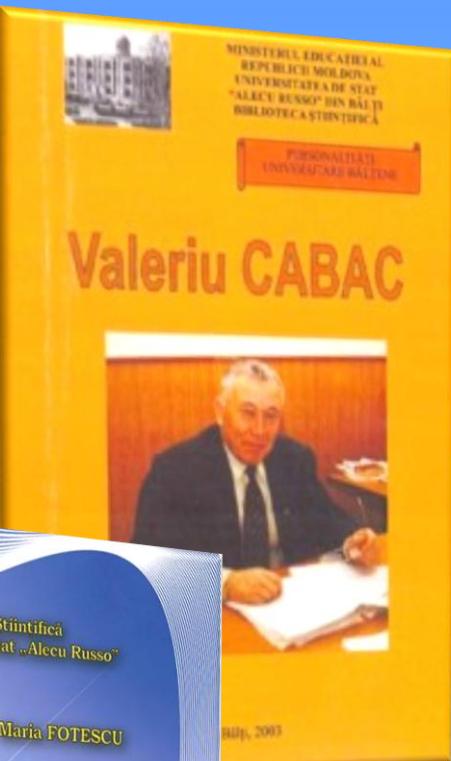
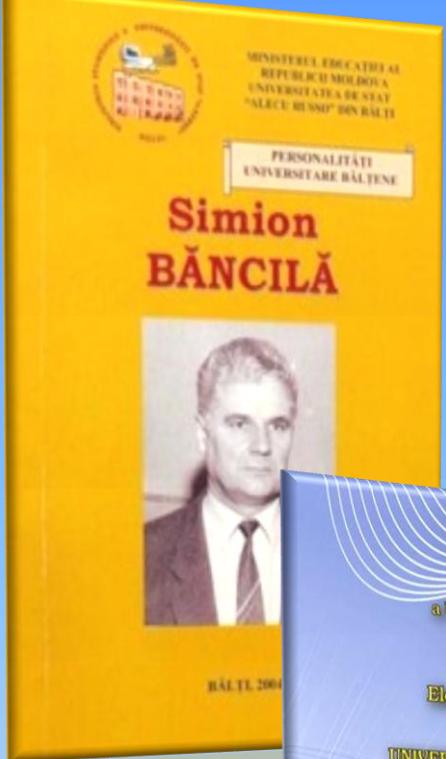
BĂLȚI, 2005

016-57  
P 65  
Universitatea de Stat „A. Russo”  
Biblioteca Științifică

PERSONALITĂȚI UNIVERSITARE BĂLTENE

**Boris  
Boincean**  
Biobibliografie

Bălți, 2009





MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI SPORȚULUI  
AL REPUBLICII MOLDOVA  
UNIVERSITATEA DE STAT  
„ALECU RUSSO” DIN BĂLȚI

UNIVERSITATEI BALTENE

## LIDIA STUPACENCO



MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI SPORȚULUI  
AL REPUBLICII MOLDOVA  
UNIVERSITATEA DE STAT  
„ALECU RUSSO” DIN BĂLȚI  
BIBLIOTECA ȘTIINȚIFICĂ

PERSONALITĂȚI  
UNIVERSITARE BALTENE

## Larisa Bortă



BĂLȚI, 2006



MINISTERUL EDUCAȚIEI AL  
REPUBLICII MOLDOVA  
UNIVERSITATEA DE STAT  
“ALECU RUSSO” DIN BĂLȚI

PERSONALITĂȚI  
UNIVERSITARE BALTENE

## Elena BELINSCHI



MINISTERUL EDUCAȚIEI AL  
REPUBLICII MOLDOVA  
UNIVERSITATEA DE STAT  
“ALECU RUSSO” DIN BĂLȚI  
BIBLIOTECA ȘTIINȚIFICĂ

PERSONALITĂȚI  
UNIVERSITARE BALTENE

## Ion MANOLI



### BIOBIBLIOGRAFIE

BĂLȚI, 2005

Universitatea de Stat Alecu Russo

Biblioteca Științifică

Universitari bălăneni

## Elena DRAGAN



BĂLȚI, 2008

Universitatea de Stat Alecu Russo  
Biblioteca Științifică

Universitari bălăneni

## Vladimir BABII



Bălți, 2008

B.88

Universitatea de Stat Alecu Russo  
Biblioteca Științifică

Doctor Honoris Causa

# Alexandru Budășteanu



Bălți

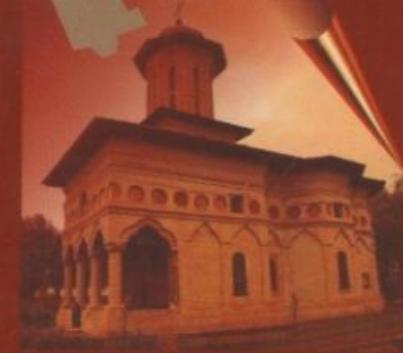
150  
ACADEMIA ROMÂNĂ  
INSTITUTUL NAȚIONAL PENTRU STUDIUL TOTALITARISMULUI

ALEXANDRU BUDĂȘTEANU

în dialog cu

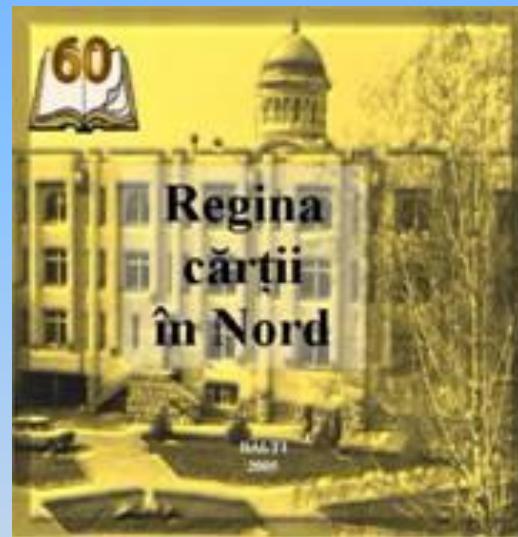
FLORI BĂLĂNESCU

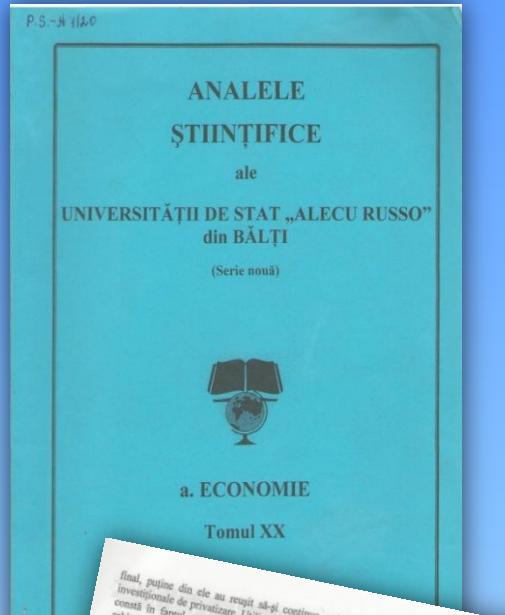
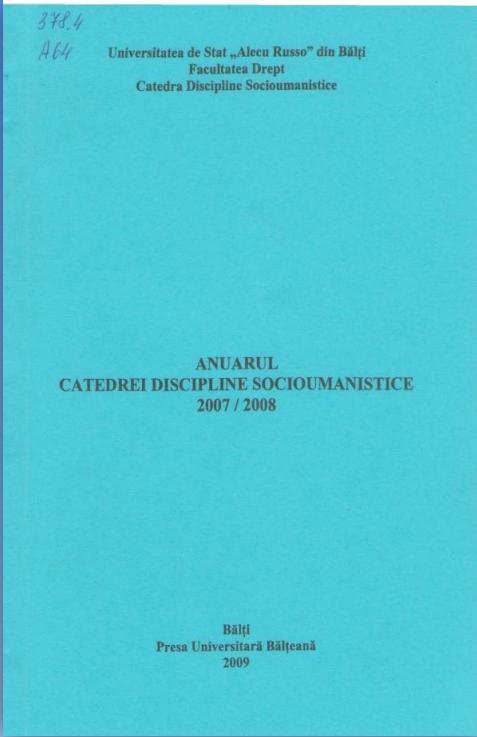
# Între istorie și judecata posterității





Biblioteca Științifică  
a Universității de Stat „Alecu Russo” din Bălți





Geneza și evoluția aşezărilor rurale medievale exprimă un social-economic în cursul cărțea meșteșugari din obiectiv să fie deosebit de agriculturi pentru a se stabili în centre care să le înlesnăcă într-o mare măsură practicarea meseriei<sup>12</sup>. Studierea complexă a acestor probleme trebuie să preciseze tipologia feudalismului moldovenesc, specificul evoluției oraselor în genere, restrucările din sfera producției și a relațiilor sociale, principalele direcții ale politicii interne etc. Cadrul cercetării ar menține firescă să informeze populația orașului și, în genere, opinia publică cu analize și sinteze documentare, ceea ce poate exerce influență asupra formării conștiinței și calităților patrioticie ale cetățenilor pe principii obiective. Pe ansamblu, după Nicolae Dubija, activitatea dată reia și cinstește trecutul, care înfățează „o datorie de căpătenie” și „onoare a oricărui generație<sup>13</sup>”.

Bălgăi, fiind cunoscut, este un loc unde se vară răulețul Răutel în Răut. În aria municipiului și a zonei limitorii cuung și alte pici, dar igienice, cu desăvârșirea de valoare naturală. Se prezintă original relieful bălgăilor. Orasul este plasat pe cinci coline de la prilejul râului tipic zonelor subcarpatici, care coboară liniștit spre albiele celor două râuri. Lunca Răutului pe cursul apelor deschide o panoramă de o frumusețe inedită completată armonioză de faună și floră variată, precum și de alte monumente naturale, lăsată și acasă în viață înaintămări.

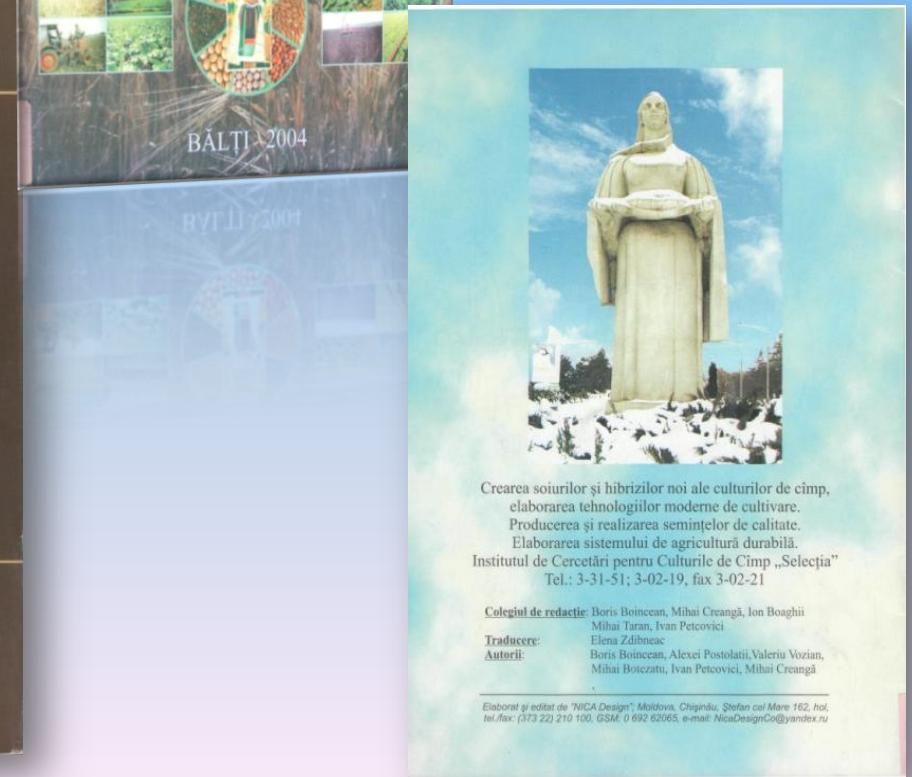
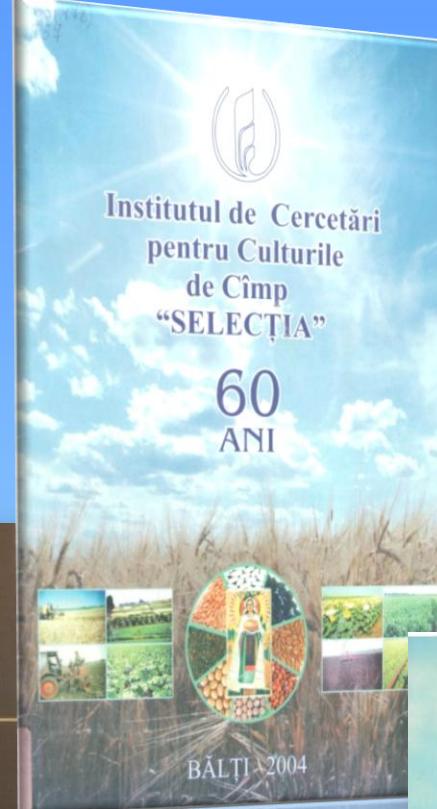
Municipiul are o suprafață de 132 km<sup>2</sup>. Populația urbei este de 130 miliiuni de oameni, care locuiesc în 14 cartiere, cel mai mare fiind *Dacia*. Orașul dispune de 384 străzi și străde, 12 poduri, majoritatea având capacitate mare.

Să bucură de faima unui centru industrial și de comunicări importante. Urbani-

Se bucură de număruri mari  
are o serie de întreprinderi industriale și de prelucrare a produselor agricole: "Babasara Nord", "Incomata", "Floarea"; fabrică de confeții etc.). Prin oraș trăc mai multe sosele care leagă nordul și sudul, estul și vestul republicii; trei ramificații feroviare cu două gări. Aici funcționează Universitatea de Stat „A.Russo”, Teatrul Național „V.Alecsandri”, 5 colegii, 6 școli profesionale, 14 licee, 12 școli generale, alte instituții de învățământ și educație. L.

<sup>7</sup> Dan Bălăreț, Ioan Caproșa, Iașiul vechilor ziduri până la 1821, Ediția a II-a, revizuită, Iași: Cartea Românească, 2007, p.218.

© Marșalcovschi Teo-Teodor  
Rec.: dr. conf.univ. Boris Coroliu



Crearea soiurilor și hibrizilor noi ale culturilor de cîmp,  
elaborarea tehnologiilor moderne de cultivare,  
Producerea și realizarea semințelor de calitate,  
Elaborarea sistemului de agricultură durabilă.  
Institutul de Cercetări pentru Culturile de Cîmp „Selectia”  
Tel.: 3-31-51; 3-02-19, fax 3-02-21

**Colegiul de redacție:** Boris Boicencoan, Mihai Creangă, Ion Boaghi  
Mihai Taran, Ivan Petcovici  
**Traducere:** Elena Zdilneac  
**Autorii:** Boris Boicencoan, Alexei Postolatii, Valeriu Voizan,  
Mihai Botezatu, Ivan Petcovici, Mihai Creangă

Elaborat și editat de "NICA Design", Moldova, Chisinau, Stefan cel Mare 162, tel./fax: (373 22) 210 100, GSM: 0 692 62065, e-mail: NicaDesignCo@yahoo.ru

1440  
40758

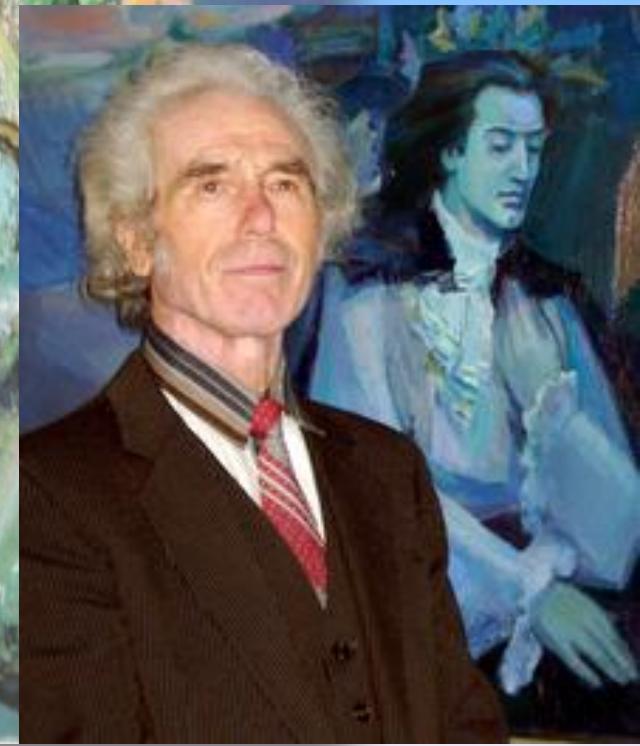
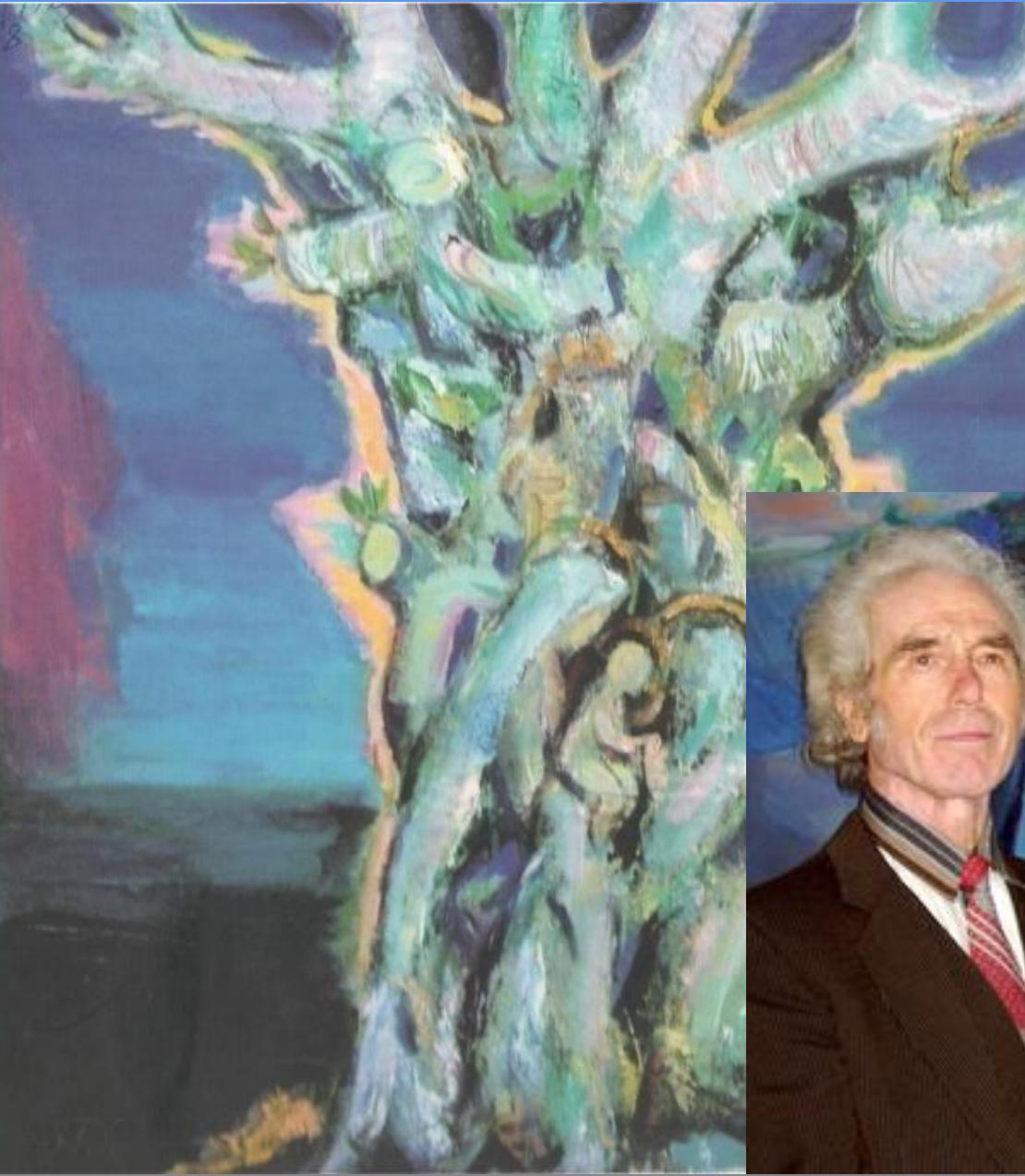
# ФОЛКЛОР ДИН СТЕПА БЭЛЦИЛОР

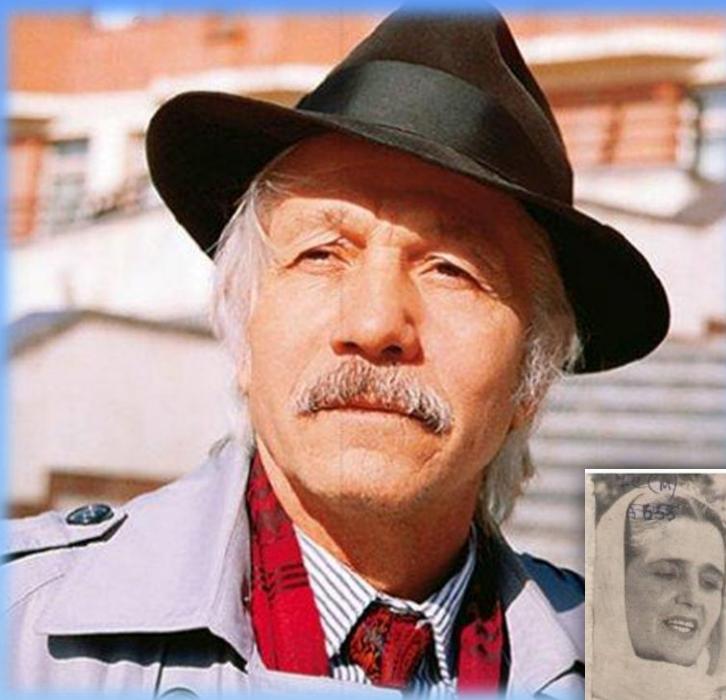


# STEFAN FLORESCU

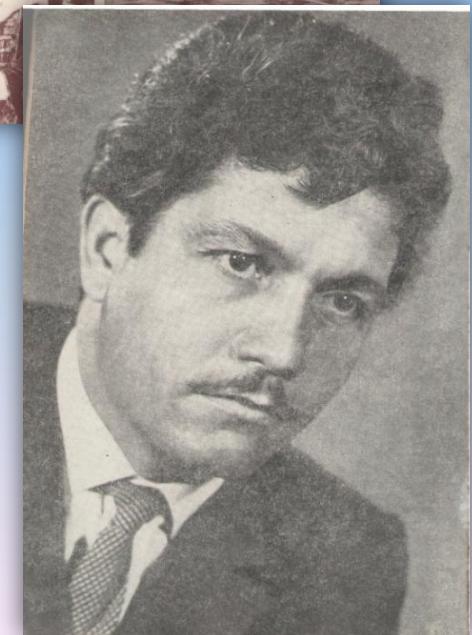
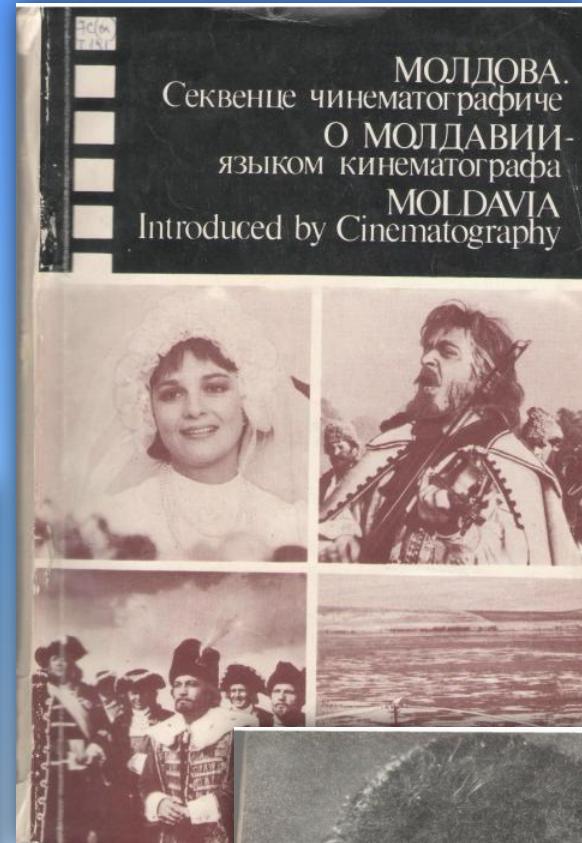
«CĂLUGĂR» DIN BUCOVINA ÎN ARTA MOLDOVEI

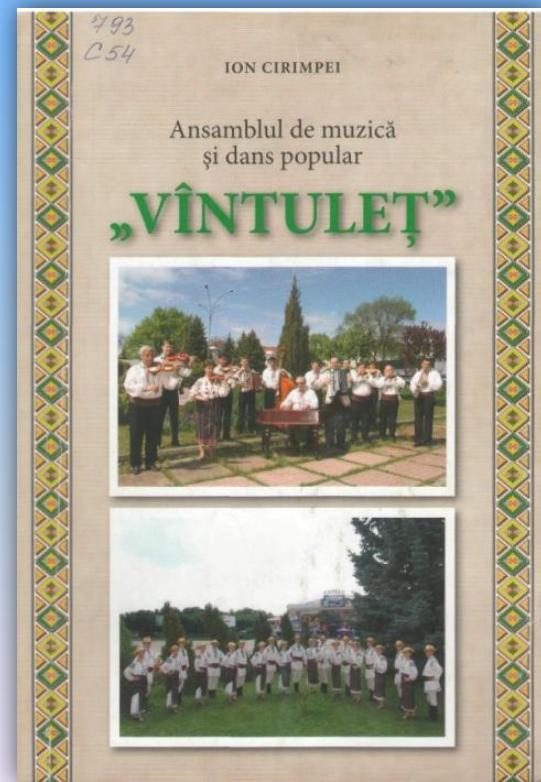
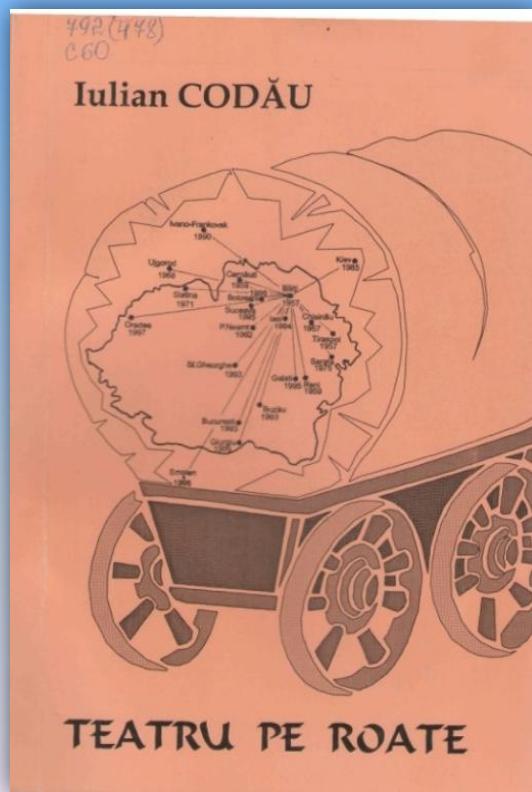
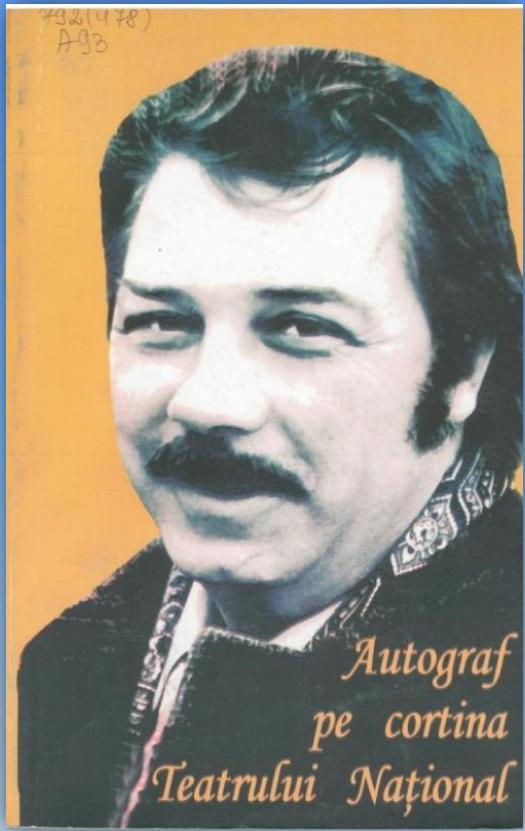
colecția «Pictori-invențatori. În artă. Moldova, secolul XX-XXI»





# Mihai VOLONTIR





# **PERSONALITĂȚI BĂLȚENE**



GHEORGHE BACIU

## ORAŞUL BĂLTI ŞI OAMENII LUI



stat. Chiar și cei care au plecat din copilărie prin alte său jări nu uită de anii petrecuți în orașul natal. La său, populația municipiului Bălți le este recunoscută multor concețăjeni și se mândrește cu succesele în domeniul culturii, în stîință sau în producție. În orice ar activa, ei sunt fidel plaioului natal, acelor locuri de unde au luat zborul în viață. Nu puțini băljeni s-au jerifit binelile poporului, al neamului, abandonând carierele bunăstărea personală. Acest capitol cuprinde informații despre unele personalități de pe meleagurile jene, care îi dău faimă în lume prin succesele excepționale sau prin amintirile și lăuntricile lor.

Nicolae řtefan Casso (Cašu)

Este una din personajele marcante din a doua jumătate a secolului XIX, a cărui viață și opera au fost strâns legate de județul Bălți. S-a născut în anul 1839 în satul Ciutulești din județul Soroca. Să-i facă studii la liceul „Richelieu” din Odesa, să devină medic în anul 1859, apoi a urmat Facultatea de Medicină din Paris, dar nu a terminat-o. El a făcut o carieră de cercetător și scriitor, în cadrul Academiei de Științe din Paris.

autoinst  
era foar  
cultură

*Târziu, la tăcere de noapte,  
Când doarme greu toată  
suflarea,  
Eu vin înaintea icoanei  
Si hâihâi încet lumânarea.*

*Când mucul s-aprindă mai tare,  
Lumina răzbate-n ungheruri,  
Iar buzele-ncep să soptească  
O rugă fierbinte spre ceruri:*

„Din cai ratacute, Stăpane,  
La netede drumuri mă scoate,  
Ş-ajută-mă, Sfinte Părinte,  
Să scap de dureri și năcate.

Păzește-mă, Bunule Tată,  
De multele lațuri  
Si zindecă-mi inima slabă

*De poftă și patimii cuprinsă.  
Spre neamul meu bland în  
durere  
Îndreptă-ți Stănuțe prizărea*

imp să se facă dreptate  
nouă ce tragem durere!  
dură-te-n ceasul pieirii,

*mi arde pe buze rugăciunea,  
mucul luminii în sfeșnic;  
blândul Hristos mă nânăgâie  
zâmbetu-i dulce și vesnic...*

*r iată că mucul se-ndoarie  
sfărâie-n ceară topită,  
în lumânarea se stinge  
noaptea amarnic cumplită.*

*n sufletu-mi slab și molatic  
nită-ndoială răzbește;  
ruga, fierbinteia mea rugă,  
buze încet se sleiește...*

(In miez de noapte, 1913)

1920-1921

Petre Cazacu

S-a născut pe 16 octombrie 1871, la Chișinău, într-o familie de mesteșugari. A făcut studiile secundare, apoi învăță la Seminarul Teologic din Chișinău. Urmarit de poliția jaristă pentru activitatea revoluționară, la vîrstă de 22 ani s-a refugiat în România. În 1900 a absolvit Facultatea de Medicină din București. Odată cu activitatea medicală, studiază literatura universală. În 1912 publică o lucrare despre Basarabia, în care noastră vecin de la răsărit, ca să ne credință de stăpânirea păgânilor 1812 ne-a băntuit și săracit Tara prin biruri, și dări, și merinde, și natură, tăind codri, batjocorind și de voie sau de nevoie, am crezut și ui și nu în faptele pe care le făcea la 1812, în mai, 16, bunul și la răsărit și-a văzutimplini o nație din Moldova, pământul e, a fost răsălită: 240 000 moldoveni-Rusiei”<sup>6</sup>.

decât cu distrugerea vieții culturale moldovenești. Moldovenii au rămas în țara lor așa cum i-a apucat la 1812, fără să participe la dezvoltarea culturală a omenirii și a neamului lor".

Petre Cazacu a jucat un rol hotărâtor în promovarea ideii de unitate, a participat la deschiderea sedinței Statului Tării, a fost membru al guvernului Republicii Democratice Moldovenene și Director al Guvernului local pentru Basarabia. De două ori - în 1931 și în 1933 - a fost ales deputat de Bălți în Parlamentul României. În acea perioadă a susținut ferm acțiunile Episcopului Visarion de renovare a lăcașelor sfinte și de înalțare a noilor biserici în orașul și județul Bălți. A decedat în 1956, la București.

Pantelimon Halippa



A black and white portrait of Ion Creangă, a man with dark hair and a prominent mustache, wearing round-rimmed glasses and a dark suit with a bow tie.

394

Emanoil Cately s-a născut pe 25 ianuarie 1883, în satul Zgărăjică, județul Bălți. A fost unul dintre intermemitori Stafului Jării. Învață la Școala Agricolă din Călărași și la Școala Militară din Odessa (maior în rezervă). În 1918 a fost președinte al Consiliului Național Moldovenesc din Odessa, contactându-se cu naționaliștii și românofilii Pan Hatippa, N. Alexandru.

În perioada anilor 1919-1922, judecătorul român Ion Pelivan, Pan Halippa, N. Alexandri, Al. Buruiană, Vladimir Herta și

Judecător popular în s. Nădușia, jud. Soroca, după care și-a inceput activitatea politică. După Unirea Basarabiei cu România, este numit director general pentru agricultură în guvernul lui Ion I. C. Brătianu. În 1923, Consiliul de Miniștri al României îl numește în funcția de prefect al județului Bălți; a îndeplinit funcția de vicepreședinte al Partidului Liberal din județul Bălți; a fost senator în parlamentul român din partea Partidului Național-Liberal. În anii 1927-1928 a fost ales în Senat din partea județului Bălți, iar în anii 1933-1937 s-a afilat din nou în postul de prefect (guvernator) al județului Bălți. Folosind niște urmăvini alese, când vorbea despre oamenii orașului, care îl au deuzinteresat la făureala unei vieți mari bune în județ, între aceștia faceau parte senatorul Ştefan Sadovic, părinții Vasile Popovici, Vladimir Visneacov, Ion Scobioala și și, care încă în 1924 faceau lucruri bune pentru locuitorii săi.

Idea călăuzitoare a lui E. Cately a fost formarea Statului Românesc unitar în compoziția „Statelor Unite ale Europei”. Pe aceste poziții a rămas până în ultimele clipe ale

*“...m-a făcut să încep această lucrare dorința de a contribui la excluderea elementelor de denaturare a realităților istorice prin prisma propriei viziuni. Am dorit să completez unele aspecte ce țin de viața orașului și de oamenii lui, să continuu cercetarea vieții publice în aspect cronologic...În sfîrșit, nu mai puțin important este să nu dăm uitării cele mai sacre datini și amintiri despre neam, plaiul natal și orașul Bălți, care trebuie să devină sfînt pentru originarii și locuitorii lui.”*

**Gheorghe Baciu**





Masă, al Asociației Europene „Euroscience”, al Directorului Internațională a Cristalografelor, președinte Comitetului de organizare a multor foruri științifice și internaționale. El a fost laureat al Premiului de știință și învățători. Premiul Prezidiului AŞRM, s-a învedicnit cu „Gloria Muncii”, Medalia „N.S. Kurnakov” (Rusia).

Academicianul Tudor Lupașcu afirma dreptate, că Nicolae Gârbălău – savant și chimist român, devenit clasic în timpul vieții. Acest adevăr îl rezultă din cercetările fundamentale realizate în chimie compușilor coordinativi și anume prin dezvoltarea metodelor template de asamblare a compușilor precum și a noilor clase de compuși chimici carboxiliici cu metale de tranziție cu structuri heteropolinucleare. Descoperirile academicianului l-au contribuit ca Chișinăul să devină un centru internațional în domeniul chimiei compușilor macrociclici și supramoleculare. Într-un fel, el a marcat filosof. A susținut în permanență tinerii că toate mijloacele legale posibile, se străduiau ca să grănuști individuală și burse în centre internaționale.<sup>15</sup>

#### Dumitru Frunză

Cunoșcutul inginer hidrotehnic și Frunză s-a născut la 8 noiembrie 1931, în România. De mic copil a fost antrenat în război, prin gospodărie, iar mai apoi în câmp, ajutând să, Pătrache Frunză, la cultivarea loturii și îngrijirea animalelor de care dispunea familia sa. În cadrul războiului, schimbările regiunii au adus o criză economică.

#### Valerian Revenco

Pediatru și demnitar de stat. A văzut lumina zilei la 1 decembrie 1939, în cartierul Pământeni din orașul Bălți. În 1947 începe învățătura la școala primară, apoi a fost nevoie să învețe în mai multe școli din diferite răioane, deoarece tatăl său, specialist în construcție și repararea drumurilor, era transferat cu lucrul în diferite localități ale republicii. În anul 1950, părinții, Tudor și Xenia, se reîntorcă cu traiul în Bălți, unde Valerian continuă învățătura în clasa a V-a la școala moldovenească nr.1 din orașul național. În cadrul copilarie se obisnuiește cu munca în gospodărie, iar mai apoi a ajutat și la construcția casei părintești. Din mărturisirile sale, în copilarie a fost năzbătos, dar nu facea glume de prost gust și nici lucruri rele. În clasa IX-a a început să facă box, dar visul său era să devină medic. De aceea, după absolvirea școlii (1956), a depus documentele la Institutul de Medicină, a susținut cu succes examenele de admitere și a fost înmatriculat la Facultatea de Pediatrie, pe care o absolviște în 1962. În anii de studiu, situația familială l-a făcut să lucreze un timp în spitalele din Chișinău, în calitate de asistent medical. Doi ani la rând (1957 și 1958) a plecat la lucru în Kazahstan, la desfășurarea pământurilor. Cunoștinții și colegii îl considerau un om cumpătat, receptiv, foarte binevoitor și întotdeauna era înconjurat de prietenii. Își începe activitatea de medic în satul Peleșia, raionul Bălți, în funcția de pediatru, medic-sfătuitor de circumscripție (1962). Peste un an, în acest sat cu buni gospodari începe construcția unei copii pentru 25 de paturi, pe care o finisează în anul următor, cu ajutorul său și din contul colhozului.

In 1965, V. Revenco este transferat în Bălți, în funcția de specialist principal în pediatrie al orașului, iar în 1967, prin ordinul ministrului Sănătății, Nicolae Testemițanu, este numit în funcția de sfătuitor adjunct la Direcția cadre și instituții



În 1937, într-o familie din preajma Războiului, și a casă Banca Bălți, de zile Comercării Bălțiului (1940) a venit în aceeași



și după cel de-al Doilea Război Național, a absolvit școala nr.1 și în același an Facultatea de Hidroameliorație Chișinău, pe care îl absolvete în 1956.

După terminarea facultății, lucru la întreprinderile de proiecte și la contribuția sa în cadrul Chișinău, iar în scurt timp se dovedește că este unul dintre cei mai însemnatii irigație. În conformitatea URSS (1957) „Cu privire la agroindustrial și fondarea comunității de construcție a edificiilor Nisporeni, unde a activat aproape de 20 de ani lucrează chirurg-traumatolog, apoi își continuă studiile la Institutul Central de Orte Traumatologie din Moscova (1965-1968). Călit în viață siberiene, el menține săguinios și acum bogată practică în această instituție. Odată cu absolvirea doctoratului (1968), susține teza de doctor (candidat 1988 - teza de doctor habilitat în științe medicale).

Începând cu anul 1969, V. Bejisor a activat la actuala USMF „Nicolae Testemițanu”, unde s-a numit într-unul dintre cei mai dotați specialiști în ramură, cunoștințe și abilități oropedice contemporane în Republica Moldova. În anul 1971, susține teza de doctor habilitat în științe medicale.

Activitatea rodnică și îndelungată a lui Valerian Revenco a fost apreciată după merit. Astfel, în 1974 și 1975 a fost numit la Diploma de Onoare a Sovietului Suprem al RSSM, în 1981 - decorat cu Ordinul „Drapelul Roșu de Muncă”, iar în 1999 - cu Ordinul „Gloria Muncii”. La 02.XII.2005, Domnia Sa a fost decorat cu cea mai înaltă distincție de stat - „Ordinul Republicii”.

În 2008, cuplul familial Valerian și Tatiana Revenco a sărbătorit nunta de aur. Fiul Iurie, medic și el de profesie, și-a bucurat părinții cu două nepoțe - Tanea și Iulia - și cu un nepoț - Sava.



Valerian Revenco - student (1958) și ministru (2003)

#### Vitalie Bejisor

Renumitul medic-titolog, profesor universitar, membru al Academiei (1937-2005) s-a născut în 1937 într-o familie de învățători. A suferit de plină greutatea războiului, foamei. Când avea doar 10 ani, tatăl său, Coriolan Bejisor, este arestat și depune motivul „politic”. În 1949, într-o familie cu mama Tatiana, Vitalie este deportat în regiunea Kură, unde își continuă studiile la școala nr.1 din Chișinău, pe care îl absolvete în 1956.

După terminarea facultății, lucru la întreprinderile de proiecte și la contribuția sa în cadrul Chișinău, iar în scurt timp se dovedește că este unul dintre cei mai însemnatii irigație. În conformitatea URSS (1957) „Cu privire la agroindustrial și fondarea comunității de construcție a edificiilor Nisporeni, unde a activat aproape de 20 de ani lucrează chirurg-traumatolog, apoi își continuă studiile la Institutul Central de Orte Traumatologie din Moscova (1965-1968). Călit în viață siberiene, el menține săguinios și acum bogată practică în această instituție. Odată cu absolvirea doctoratului (1968), susține teza de doctor (candidat 1988 - teza de doctor habilitat în științe medicale).

Începând cu anul 1969, V. Bejisor a activat la actuala USMF „Nicolae Testemițanu”, unde s-a numit într-unul dintre cei mai dotați specialiști în ramură, cunoștințe și abilități oropedice contemporane în Republica Moldova. În anul 1971, susține teza de doctor habilitat în științe medicale.

Activitatea rodnică și îndelungată a lui Valerian Revenco a fost apreciată după merit. Astfel, în 1974 și 1975 a fost numit la Diploma de Onoare a Sovietului Suprem al RSSM, în 1981 - decorat cu Ordinul „Drapelul Roșu de Muncă”, iar în 1999 - cu Ordinul „Gloria Muncii”. La 02.XII.2005, Domnia Sa a fost decorat cu cea mai înaltă distincție de stat - „Ordinul Republicii”.

În 2008, cuplul familial Valerian și Tatiana Revenco a sărbătorit nunta de aur. Fiul Iurie, medic și el de profesie, și-a bucurat părinții cu două nepoțe - Tanea și Iulia - și cu un nepoț - Sava.



Mihai Magdei

Organizator al sistemului de sănătate publică și om de stat. S-a născut la 3 octombrie 1945, în satul Fundurii Vechi (Glodeni), dar a copilărit în preajma Răutului, la Bălți, de care își leagă cele mai sacre amintiri. În 1963 absolvise școala nr.1 din Bălți, cu succese susținute examenele de admitere

la Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea Istorie și Filologie, secția limbă și literatură moldovenească. Își începe activitatea profesională la Institutul de Limbă și Literatură moldovenească. În 1967 este numit în funcția de lector superior. În anii 1968-1971, își continuă studiile prin doctorat la Institutul de Limbă și Literatură al Academiei de Științe a RSSM, iar în 1972 susține teza de doctorat. În același an, E. Botezatu obține titlul de conferențiar universitar și este aleasă în funcția de sef al catedrei de Limbă și Literatură moldovenească. În 1979, Domnia Sa se transferă cu lucrul la Academia de Științe a Bălțienei. Au urmat apoi funcțiile de secretar al Uniunii Scriitorilor din Moldova, profesor universitar, sef al catedrei de literatură română și comparată la Universitatea Pedagogică „Ion Creangă” din Chișinău.

In perioada activității sale (1985-1991) la Universitatea Pedagogică „Ion Creangă” în calitate de sef catedră a disciplinelor medico-biologice, am avut ocazia să o cunosc pe dispușă doamna profesoară, fără a avea vreo tangență în aspect profesional. Totodată, am sesizat că doamna Eliza Botezatu este o persoană deosebită, cu o jumătate academică, posesă cunoștințe multilaterale și o gândire profundă. Dumneaei deosebită poate face față lucrurilor ca savant, pedagog, critic literar, scriitor, patriot și Om.

In calitate de savant, d-na E. Botezatu a publicat peste 100 de lucrări științifice, iar în calitate de scriitor, poet și publicist a editat peste 20 de cărți. În 2005 i-a conferit titlul onorific Doctor Honoris Causa al Universității de Stat „Alecandru Russo” din Bălți.

#### Eliza Botezatu

Cunoscută ca literar, doctor în filologie, profesor universitar, a murit la 7 noiembrie 1999, în Ocnia. În anul 1963 a absolvit școala medie și a urmat cursurile de pedagogică în cadrul unei clase de primăvară superioară.



la Institutul de Medicină din Chișinău, Facultatea Sanitarie. După absolvirea facultății (1969), este repartizată la Criuleni, în funcție de sef secție epidemiologie. În scurt timp este numit în postul de medic-sfătuitor adjuncț al Statiei sanitato-epidemiologice din Criuleni, iar în 1974 - medic-sfătuitor adjuncț al Statiei sanitato-epidemiologice republicane. Din 1975 până în 1983 exercită funcțiile de sef al Direcției sanitato-epidemiologice a Ministerului Sănătății și medic-sfătuitor adjuncț sanitar de stat.

În 1983, prin transfer, revine la Stația sanitato-epidemiologică republicană în calitate de medic-sfătuitor adjuncț, funcție pe care o deține până în 1994, când este numit în postul de viceministru al Sănătății și medic-sfătuitor adjuncț de stat al Republicii Moldova.

La 25 ianuarie 1997, Mihai Magdei este numit ministru al Sănătății. După expirarea mandatului de ministru (6.07.1998), dumnealui devine director general al Centrului Național Științifico-Practic de Medicină Preventivă. În această postură întreprinde măsuri organizatorice într-un scopul asigurarea bunăstării sanitato-epidemiologice a populației: se parcurse la comasarea mai multor instituții de profil, în scopul folosirii raționale a cadrelor; s-au intensificat cercetările științifice în domeniul medicinii preventive; s-a ridicat nivelul bazei tehnico-materiale, inclusiv în serviciul medico-epidemiologic din orașul Bălți.

Mihai Magdei a fost acela care a inițiat noi relații de parteneriat și colaborare cu mai multe organisme naționale. A promovat reforme progressive în organizarea sănătății publice. În poftida volumului mare de activități organiza-

torico-practice, dumnealui croia timp și pentru cercetări științifice-metodice. În 1993 susține teza de doctor, scurta vreme (2000) – și pe cea de doctor habilitat în cină. Este autor și coautor a peste 100 de lucrări științifice.

Fiindu-i cunoscute calitățile manageriale, în noiembrie 2009, M. Magdei este numit, pentru a doua oară, în funcție de viceministru al Sănătății și medic-sfărătan de stat, urmând să contribuie la redresarea acestei ramuri de mare importanță pentru societate în noile condiții de dezvoltare a țării.

Mediul favorabil din familie a fost și rămâne un suport pentru activitatea rodnică a lui Mihai Magdei, mult de patru decenii o are altării pe soția Eudochia, oftalmolog, originară și ea din Bălți. Feciorii Viorel și Alexandru își bucură părinții cu nepoții.

#### Grigore Chetari

Cunoscutul medic și eminent organizator al sistemului de sănătate publică din mun. Bălți s-a născut la 27 iunie 1947, în satul Ruseni, de prin părțile Edineițelui. De rezidență a cunoscut viața plugarului, ajutându-i pe tată Ion și Maria la lucru prin gospodărie și pe ogoarele colectivități. Pentru prima dată, la vîrstă de 6 ani (1953), a plecat părinții de la satul natal, tocmai în regiunea Kursk, unde au locuit în perioada 1941-1945. În 1955, în urma viziteze pe bunul Zara Vladimir (pe linie maternă) a fost deportat cu titlu de „chiabur” în Siberia, concentrare a celor mai muncitori gospodari din toate rîurile „eliberate” de regimul sovietic.

După absolvirea școlii primare din satul Ruseni, Grigore Chetari își continuă studiile în cadrul Facultății de Filologie a Universității din Bălți.

În perioada anilor 1981-1984, dl Gh. Popa a exercitat funcția de decan al Facultății de Filologie, iar din 2000 și până în 2010 a deținut funcția de sfăt al catedrei limba română. În aceste posturi, dumnealui a dat dovadă de calități manageriale deosebite. În anul 1983 i se conferă titlul de conferențiar, iar în 2001 – de profesor universitar. În afară de lucrul didactic-pedagogic, dl Gh. Popa îndeplinește și multe activități obștești: președinte al comisiei de concurs, membru al senatului universitar, redactor asociat la mai multe reviste și culegeri științifice, membru al Adunării Secției de Științe Umanistice și Arte a ASM și a AŞM să.



În fotoliu de decan (1982)



O frumoasă sărbătoare a familiei (împreună cu soția Lucia și fiicele Doina și Corina, 2001)



Inaugurarea în funcție de rector al Universității de Stat „Alecu Russo”

sănătate. Tocmai în acești ani dumnealui a devenit un medic pregătit multilateral, datorită faptului că asistența medicală se acorda în cazurile cele mai complicate, în condiții extrem de adesea cu un înalt risc.



În 1987, șeful secției Sănătate a comitetului executiv orășenesc, dl Ilini Goreanici, îl propune pe Gr. Chetari la postul de inspector-specialist al secției Sănătate, iar în 1990 este numit în funcția de șef al secției nominalizate, pe care a definit-o până în 1994, când a fost numit medic-șef al spitalului orășenesc Bălți. În 16 ani că a exercitat această funcție, dumnealui a avut posibilități reale de a studia aspectele organizatorice de dirijare a sistemului de sănătate publică, ceea ce a contribuit la dezvoltarea capacitaților sale manageriale, extrem de necesare în perioada actuală de dezvoltare.

Potem spune că domnul Gr. Chetari este un exponent de valoare al medicinii bălțene, un specialist și un organizator de excepție al sistemului de sănătate, un om de încredere, receptiv și binevoitor, cu calități deosebit de semnificative doar unor personalități marcante. Pe bună dreptate, activitatea Domniei Sale a fost înalt apreciată de stat: medalia „Meritul Civic”, Ordinul „Gloria Muncii” și distincția „Eminent al Ocrotirii Sănătății din URSS” etc. Este stimat de conducerea municipalității, de colegi și de prietenii. Toți membrii familiei sale sunt medici de profesie: soția Silvana, ginecolog, medic-șef adjuncț al Centrului de Perinatalogie din Bălți, și cei doi feciori – Vadim și Eduard. Bunicii se bucură mult de cele trei nepoțe: Tina, Larisa și Cristina.

#### Boris Grițunic



În 1948, în satul Sofia, intră în oameni gospodări și muncitori. În acest sat, cu frumosul său mediu rural, cunoscut multă jăranului învățat în școală medie, urmărește cursuri și studii de la tineretură și universitate, în calitate de activist și lider.

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

1948

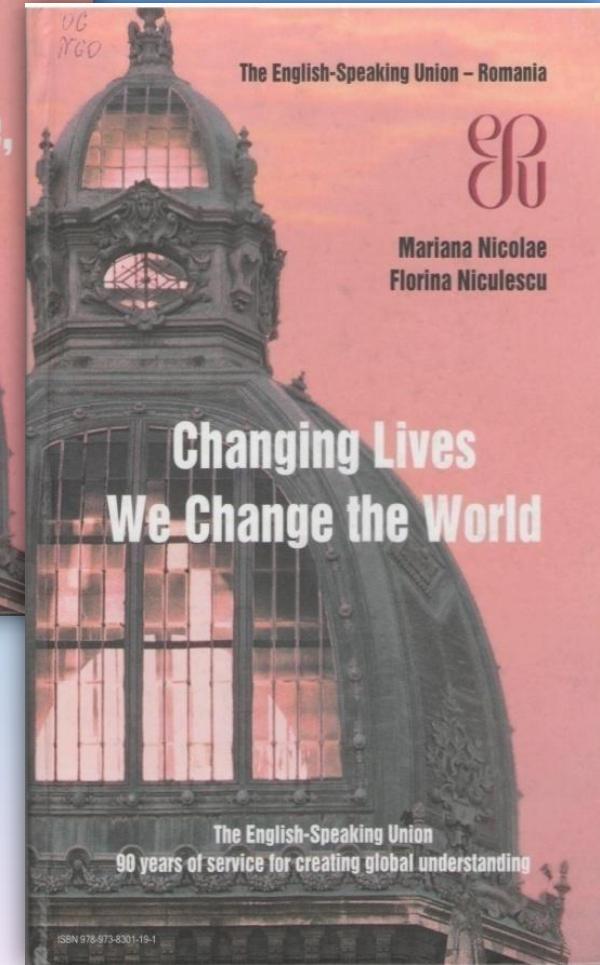
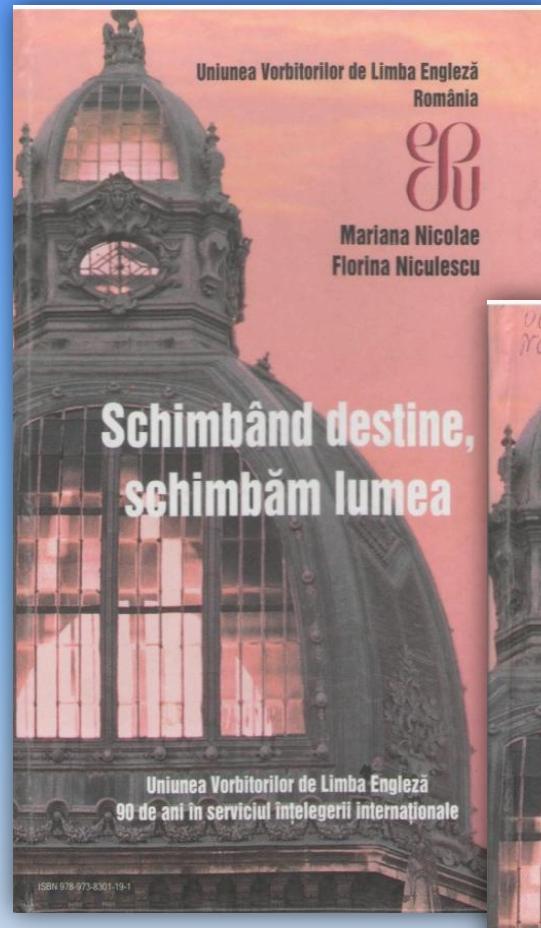
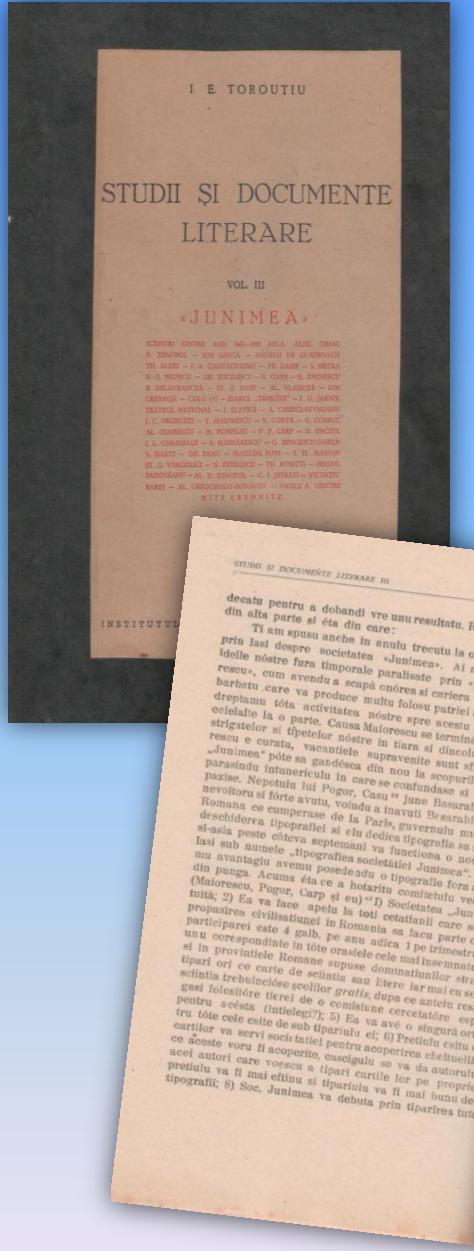
1948

1948

1948

1948

**REFERINȚE  
despre  
BĂLȚI**

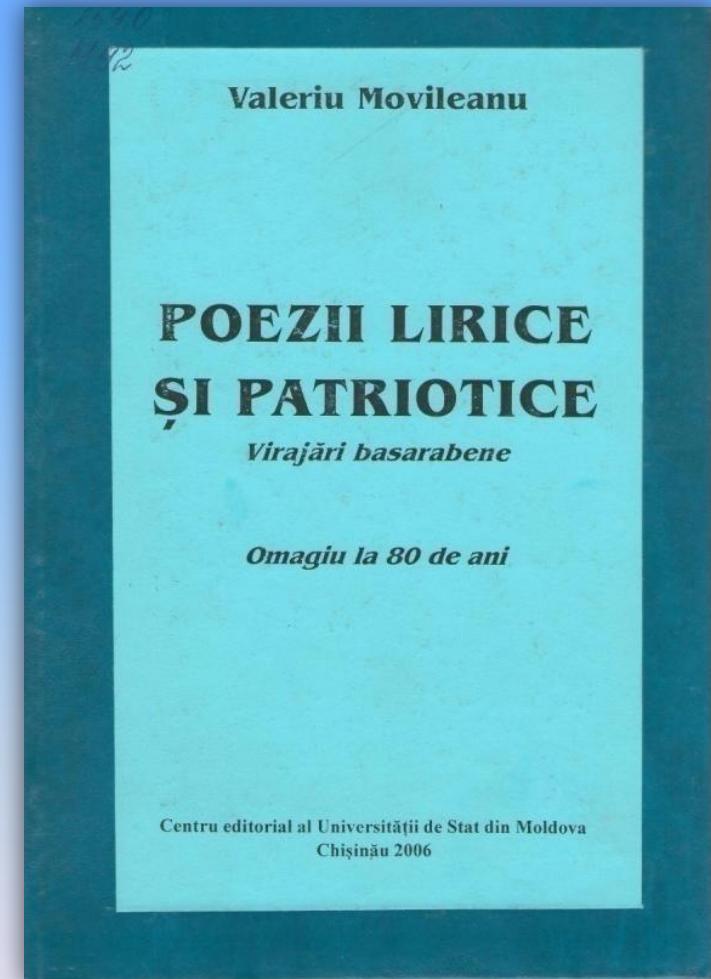


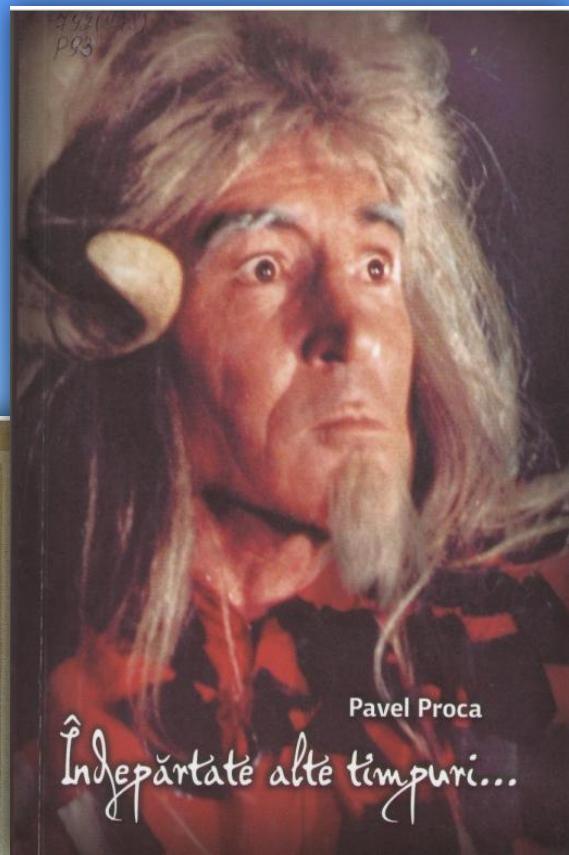
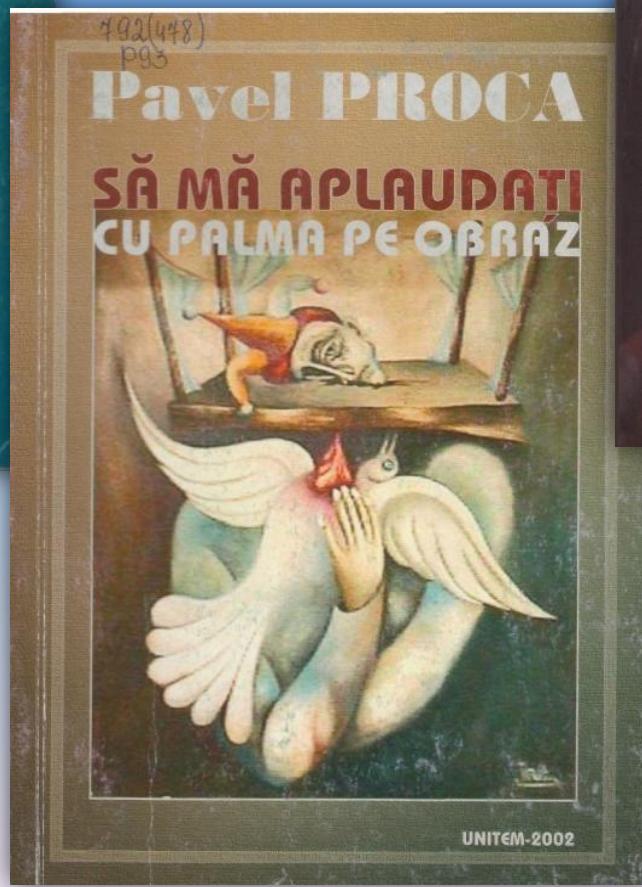
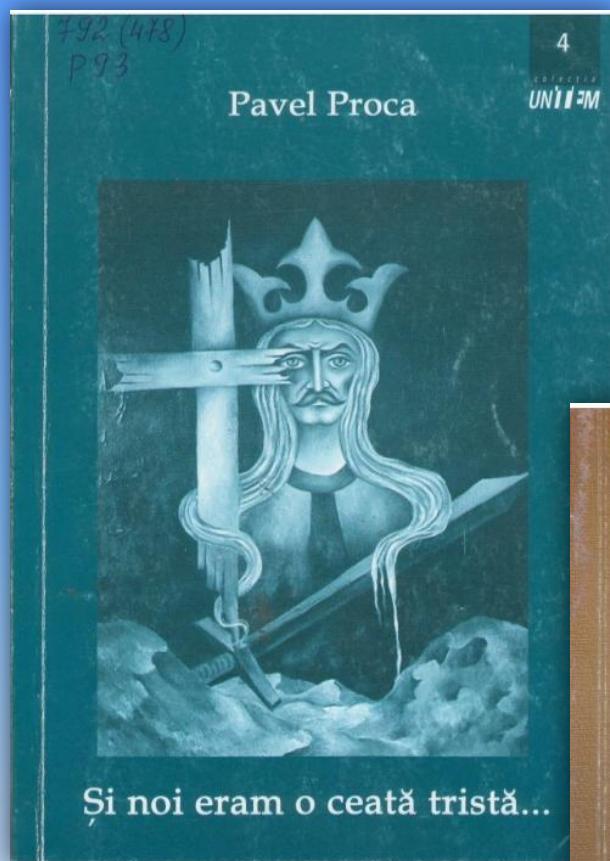
# Aduceri aminte: De pe Nistru și Dâmbovița

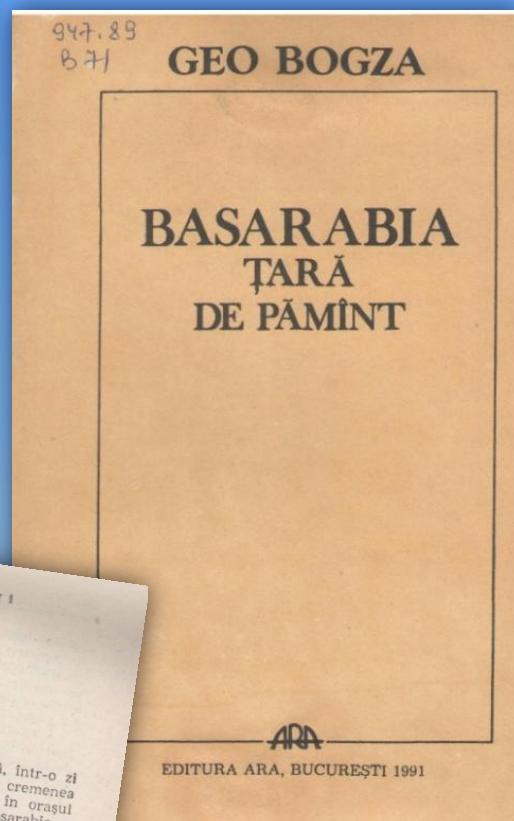
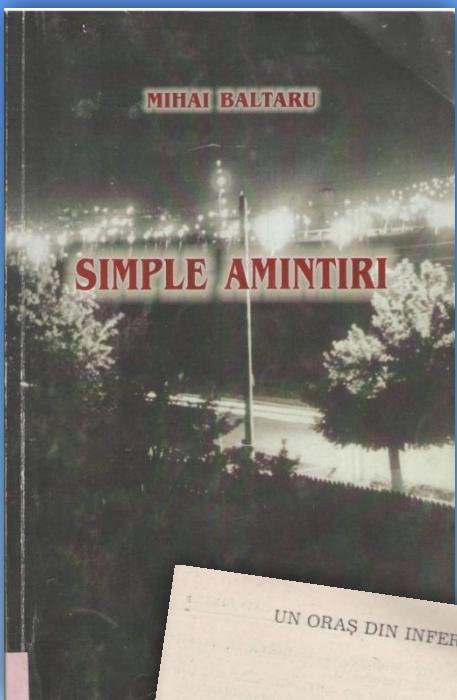


## Casele mele din orașul Bălți (Pe Răut)

**C**ine crede că orașul Bălți, cum il arată numele, era numai bălți și băltoace, se înșeală. Avea și străzi pietruite, și grădini, și mai ales grădina publică. Pot depune mărturie: când am trecut pe lângă ea, în vîrful căruței plină cu bagaje, ce ne aducea la prima noastră casă din Bălți, cântă o fanfară. Aveam opt ani, terminasem clasa întâia, într-un târgușor din apropiere și acum ne mutam la oraș. Mi spus fratele meu mai mare, Oleg, care era la liceu, venise mai demult, că e fanfara regimentului 6 Vănători, condusă de căpitanul Gherber, e coleg cu fiul său, joacă amândoi teatru, pun în scenă piesa „Revizorul”, atunci nu m-a interesat, am văzut-o când eram prin clasa a patra, mi-a plăcut și a strecurat în mine un gând, pe care aveam să-l mărturisesc mai târziu. Dar în seara aceea, în vîrful căruței, m-am interesat doar de tunuri, dacă sunt în oraș tunuri. „Sunt, mi-a răspuns fratele, ai să le vezi la paradă”. „Sunt mai mari decât casa?”, nu-l lăsam eu. „Mai mari, mai mari, mă mințea el, ai să vezi și cai frumoși de la regimentul 7 Rosiori, ai să vezi multe”. Am tras la casa unui consătean, de pe strada „Unirii”, stradă pietruită și cu slăcâmi pe margini. Casa nu era prea mare dar gazda avea două fete mărișoare, și ele la liceu ca și frații mei, Mihai și Oleg aveau cu cine sta de vorbă, eu mă uitam printre gard. Până ce, intr-o zi, i-a venit fratelui Oleg, ideea să mă urce pe stâlpul de telegraf, care era lângă gard, să joc rolul „Micul Cercetaș”, o dramatizare făcută de el, în cinstea Anei, aşa o chema pe fata cea mare. Toate au fost bune până în ziua spectacolului. Spectatori: fetele, gazda și





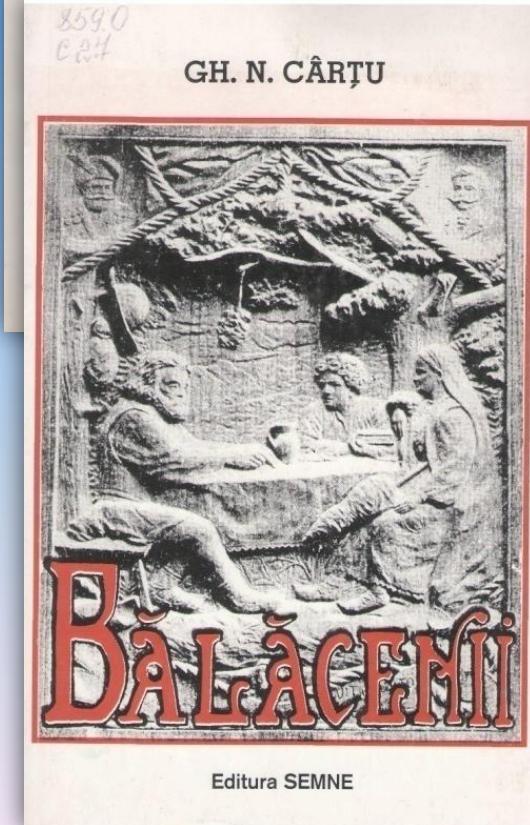


Era intr-o miercuri, aproape de seară, intr-o zi cu cerul întunecat de nori vineți, cum e cremenea și tot atât de compactă, cind am ajuns în orașul Bălți, și cu aceasta, voiajul meu în Basarabia a atins cel mai dramatic și mai uluitor episod. În timp ce am străbătut orașul acesta, în nenumărate rînduri m-am frcat la ochi, am căutat să-mi revin, mi-am sfîșiat cu unghile carnea, am făcut tot ce se poate pentru a-mi da seamă că nu sunt pradă unui vis înzvăluire de coșmar și de nebunie nu pot fi risipite ca o halucinație, deși erau, atât de superlativ, atât de singeros, halucinante.

Ma vor crede oamenii? Orașul acesta din Basarabia e un oraș al infernului, e tot ce poate fi mai ingrozitor pe față pămîntului.

Si daca intr-o zi, aş afla că s-a scufundat în adincime, și în locul lui a apărut un lac de smoală, nu mă miră; intr-o altă lucrurile văzute în el mă îndreptăsește, la cea mai absurdă credință. Dar însă și oamenii, locuitorii acestui infernal oraș, n-aveau ei conștiința proprii lor dramațiuni? Nu se vede pe obrazul fiecaruia din ei că se știu osindriți la

<sup>1</sup> Volajul în urma căruia am scris acest reportaj desigur, că de atunci, s-au schimbat multe din cele cuprinse în această carte. Ele vor rămâne, totuși, ca document al unor vremuri triste, pentru a căror completă disparaște mai trebuie luptat încă.



94/6 344.70  
0.56

## советский союз Молдавия

Бельцы (молдавской национальности)

Бельцы — центр молдавской культуры

оставался сугубо сельскохозяйственным с преобладанием зернового хозяйства. Сахарную сквозь почти не сеяли, садов было мало. Сейчас хозяйство стало многоотраслевым, земельный фонд освоен полностью, малопродуктивных угодий почти нет, на пашне приходится до 75% площадей и около 10% земель занимают сады и виноградники. Возникла и промышленность, преимущественно пищевая. Всему этому способствовала довольно густая сеть железнных и шоссейных дорог.

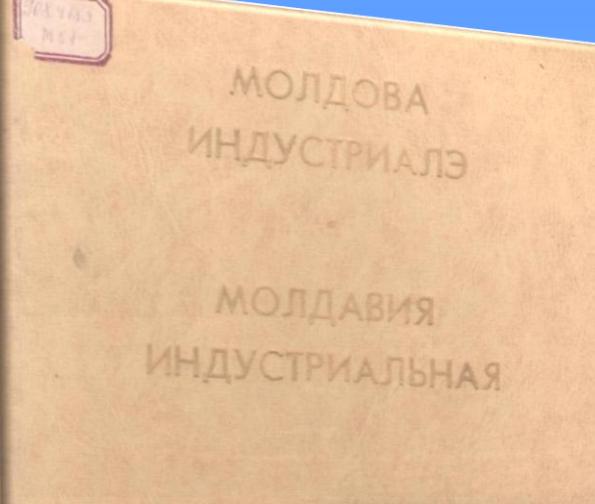
## Бельцы

Если ехать из Единец в Кишинев, автострада долго идет по однообразным проторам Бельцкой стены, минуту выросший в последние годы районный центр Рыбаки, эфиромасличный совхоз «Грандифир», село Стырьбу с колхозом имени А. А. Жданова и приводит в Бельцы — самый крупный город, промышленный и культурный центр Северной Молдавии. По численности населения (91 тыс. человек) он занимает третье место после Кишинева и Тирасполя, а по стоимости вырабатываемой промышленной продукции уступает только Кишиневу. О поселении Бельц, что по-молдавски означает «богатый», упоминают еще летописи начала XV в. Однако в год присоединения Бессарабии к России здесь проживало всего около 1 тыс. человек. В 1818 г. mestечко Бельцы было преобразовано в уездный город. Положение его в центре плодородной Бельцкой стены, на перекрестке дорог, связывающих Одесу, Кишинев, Бендери и Измаил с Сороками, Хотином, Могилевом-Подольским, во многом способствовало превращению Бельц

и один из основных торговых центров Бессарабской губернии. На бельчиках базарах ежегодно продавались десятки тысяч голов лошадей, крупного рогатого скота, много хлеба.

Еще больше окживалась жизнь города после строительства в конце XIX — начале XX в. железных дорог Слободца — Рыбница — Бельцы — Окница и Бельцы — Унгены — Кишинев. Появились довольно крупные предприятия мукомольной и маслобойной промышленности, возникли мастерские, обслуживание железнодорожных транспорт. И все же до 1945 г. Бельцы оставалась весьма неблагоустроенным небольшим городом. Его расположение в заболоченной пойме Реута было антисанитарным и оправдывало его имя.

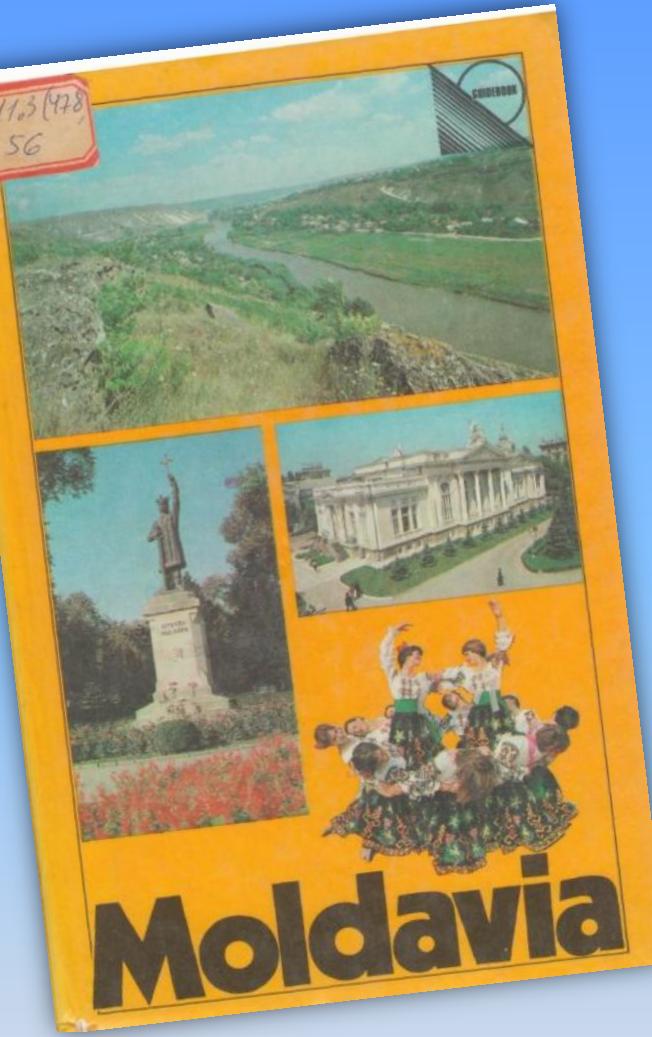
Когда после войны началось восстановление хозяйства в Молдавии, город очень быстро стал крупным промышленным центром, прежде всего разнообразной пищевой промышленности, на долю которой приходится более 60% стоимости выпускаемой продукции. Предприятия маслобойной, мясной, винодельческой и мукомольной отраслей имеют союзное значение. Городство Бельцы — крупный сахарный завод, старейший в правобережной части Молдавии. Второе место занимает легкая промышленность (более 20% валовой продукции). Ондатровыми шапками, чигайковыми шубами известен меховой комбинат — одно из крупнейших предприятий республики. По всей Молдавии расходится продукция заводов сельхозмашиностроения и строительных материалов, мебельной фабрики. Автопогрузчики с маркой Бельцкого электротехнического завода большими партиями вывозятся во многие города СССР и экспортруются в зарубеж-



53. Фабрика де арматурэ электрикэ де илуминат дин Бэлць продуче лэмпъ фрумоасе.

53. Красивые светильники выпускает Бельцкий завод электроосветительной арматуры.

113 (478)  
56



is named after Alecu Russo, an outstanding Moldavian writer, critic and publicist in the mid-nineteenth century. A monument to the partisan and member of the underground organisation Boris Glavan who studied here in 1940-1941, stands at the entrance to the college.

Before Bessarabia was reunited with the Soviet Union, to attend the teacher training college but did not graduate because of the war. He went to the front as a volunteer.

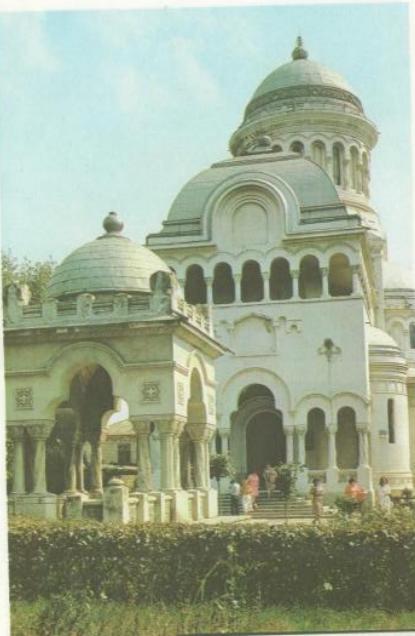
In the summer of 1942, after escaping from the encirclement near Kharkov, he managed to reach Krasnodon, the town in the Ukraine to which his parents had been evacuated from Moldavia. Here Boris became an active member of the underground Komsomol organisation Molodaya Gvardia (The Young Guard). At the beginning of January 1943, the Nazis managed to uncover the organisation. Boris Glavan perished on January 15, 1943. The Nazis arrested the young guards and took them to a ruined mine where they cast them down a mine shaft.

For his acts of bravery in Krasnodon, Boris Glavan was posthumously awarded the Order of the Patriotic War, First Degree.

The Beltsy teacher training college was set up again in the spring of 1945. Since then it has trained 16,000 teachers and workers for preschool establishments. Here teachers are trained in the Moldavian and Russian languages and literature, in the English, German, and French languages, physics and mathematics, in preschool pedagogics, and in music and singing. Some six thousand students attend the college and are taught by three hundred lecturers from 25 departments.

The college has a library of one million books, a sports club, an international friendship club, a sanatorium and check-up centre, a motor boat station, and clubs.

Besides the college, the following educational institutions are located in the town:



Local Lore Museum

Romanian *țigări* in 1918-1940. Some stands are devoted to the reunification with the Soviet Union and the foundation of the Moldavian Soviet Socialist Republic. There are many exhibits on the liberation of the town in March 1944. Much information is given on the present town, its achievements in developing industry, housing construction and successes in the social sphere.

From the Local Lore Museum you proceed to the **Beltsy Wine and Brandy Association**, which was at one time a simple winery where 20 people would process 140-145 tonnes of grapes by hand in a season. The new winery started operating in 1954. After alterations were made to it in 1967, its capacity reached 1.8 million decalitres of bottled wine, brandy and liqueurs.

The winery has produced a new brandy *Bukuriya* (Joy) which has been awarded two gold medals at international tastings. A new brandy *Serbezoare* (Festive) was produced to mark the jubilee of the Great October Socialist Revolution, and this was also awarded a gold medal at a competition in Bucharest.

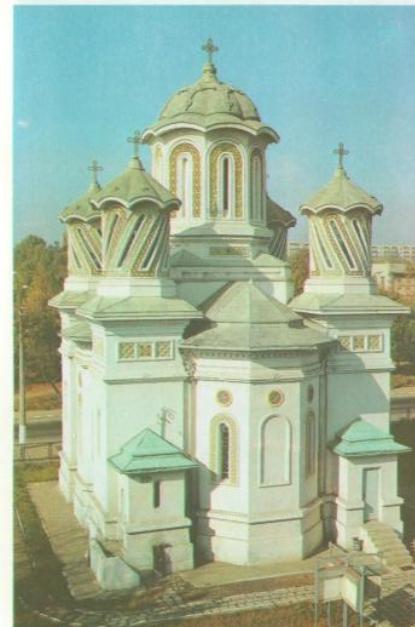
In November 1967, during the celebrations to mark the jubilee of the Soviet state, ten thousand decalitres of brandy spirit from the high quality 1967 yields of *Aligote* and *Rkatsiteli* grapes, were put to mature for fifty years, for the preparation of special brandy in the year 2017 for the centenary of the Revolution.

In those same days of 1967 a storeroom was set up at the winery where one thousand bottles of ten-year-old *Bukuriya*, 1,017 bottles of 20-year-old *Serbezoare* brandy, and 2,017 bottles of wine are to be stored for fifty years.

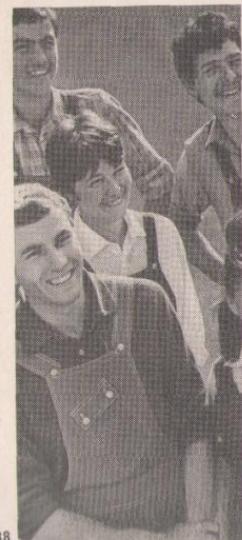
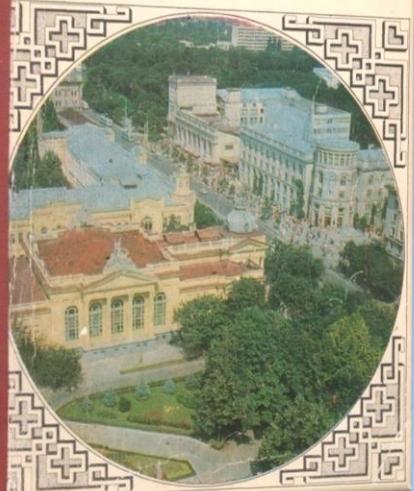
The association, which incorporates another five wineries in northern Moldavia, was set up in 1971 on the basis of the main Beltsy winery. Now it processes 500 tonnes of high quality grapes a day from which 22 brands of wines and brandies are produced. Its fine wines and brandies have won 11 silver medals at

comes to an end. It is only an intermediate destination: either and then through Vitsy; or on road the turn to Donets—Zhitorimir. Your route will be industrial region, rain, and animal the Odessa—

and winery, its goods to 17



Planetarium



38

The city's garment factory "Forty Years of the YCL" was the first in the Soviet Union to use the progressive method of cutting material to avoid leftovers. Tiraspol pile rugs have won medals and prizes at the Osaka, Leipzig, Damascus and Brussels international carpet exhibitions.

The city has a teachers' training college, three specialized secondary schools, thirty general education secondary schools, a museum of history and local studies, a drama theatre, and numerous libraries, houses of culture and clubs.

In the long and deep Kalkatov Ravine, on the outskirts of the city, interesting and valuable paleontological finds—the remains of many kinds of fossilized animals—have been discovered in the Quaternary and Neocene layers. A unique open-air museum of world-wide significance has been established on the basis of these finds.

**Beltzy**, which until fairly recently was a small provincial town, has developed in the post-war period into a large, industrial centre. It now has forty industrial enterprises, including an electrical engineering works, agricultural machinery and building materials plants, a furniture factory, fur and garment factories, a meat-packing plant, a big vegetable oil plant with a daily output of 270 tons, a sugar refinery and a winery and brandy distillery.

Much has been done to modernize the city. New modern houses have been built, the streets have been asphalted and planted with greenery. It has five times the housing accommodation it had in the pre-war years. The city has a teachers' training college, a technical school, a medical school, and scores of general education secondary schools. It is the site of the Scientific Institute of Selection, Seed-Growing and Field-Crop Cultivation. There are many libraries, cinemas and houses of culture and both a Moldavian and a Russian drama theatre. Every year drama companies from Kishinev, Odessa, Chernovtsy, Lvov and other Soviet cities give performances there.

**Bender** is situated on the Dniester. Like other cities in the Republic it has changed immeasurably of late, having become a city of new blocks of multi-storey apartment houses, parks and gardens. It now has silk-weaving and cotton-spinning industries, which are new for Moldavia. Along with the textile industries, Bender has the Moldavkabel and Elektroapparatura plants and the Soviet Union's only plant making cordierite, which is insulation material for the switches of powerful electric stations.

Bender's silk-mill is called a "city within a city". It is an apt description since it spreads over a vast area and includes housing for the employees, schools, kindergartens, creches, gardens, a clinic, stores and its own Palace of Culture. The mill is new for the city (built in 1953) and the plant personnel is young, 25 being the average age.

The mill's Palace of Culture, has an auditorium that seats 610, a lecture hall, a library, rooms for the different amateur talent groups and an open-air stage. Amateur talent is encouraged in every way: there is a folk song and dance ensemble, a folk instrument orchestra, a variety ensemble, a brass band and a variety theatre. And the children are not forgotten, they also have what to pick from. There are handicraft circles, a puppet theatre, a children's variety ensemble, a choir and a ballet studio.

No concert at the Palace of Culture is complete without a performance by the "Prietenia" (Friendship) Folk Song and Dance Ensemble. In October 1971, on the occasion of its 15th anniversary, the title of Merited Ensemble of the Moldavian SSR was conferred on it. The ensemble has made quite a name for itself in other Republics of the Soviet Union, in the German Democratic Republic and in Denmark.

The mill's management and the trade union committee make sure that the necessary help and funds are forthcoming. According to Alexandr Kislyakovsky, director of the Palace, the mill's administration turns over 20,000 roubles a year from the profits and the trade union gives 12,000 roubles. The rest, about 30,000 roubles, comes from box office receipts from movies, performances and dances. With these funds they are able to hire fifteen highly qualified people to run the circles and studios.

The Moldavian countryside has changed greatly in Soviet times. Small individual strips of land have given way to vast collective-farm fields, orchards and vineyards. And the villages have changed, too. They are now small town-like settlements with modern housing, Palaces of Culture, schools, hospitals and stores.

The village of Kopanka in the Slobodzeya District is a case in point. Until Soviet times it was a destitute village in southern Moldavia that was doomed to extinction. Half of the children born in Kopanka died.

The village had two churches, a police station and a small, two-grade elementary school. The pea-

911.3(448)  
1479

MOLDAVIA



specialized secondary schools, thirty general education secondary schools, a museum of history and local studies, a drama theatre, and numerous libraries, houses of culture and clubs.

In the Kalkatov Ravine on the outskirts of the city an interesting and valuable paleontological finds have been uncovered in the Quaternary and Neocene layers. The unique relics of pre-historic mammals excavated in the area were responsible for the holding of an international symposium of paleontologists in Tiraspol in 1969.

Beltsy (population 108,900), once a humdrum town, has developed in the post-war period into a large industrial centre. It has forty enterprises including an electrical engineering works, plants producing farm machinery and building materials, a furniture factories, a large meat-table-oil enterprise tons, a sugar refinery distillery. The city is hot water from the mal power station.

Much has been New modern houses asphalted and planted times the housing of the pre-war years.

Beltsy has a technical school and a large schools. It is the of Selection, Cultivation, which crop cultures a of sugar-beet

28

34

There are many libraries, cinemas and houses of culture, Moldavian and Russian drama theatres. Every year numerous drama companies from Kishinev, Odessa, Chernovtsi, Lvov and other Soviet cities, as well as from abroad, give performances in these theatres.

Bender (population 81,100) is situated on the Dniester. Like the other cities in the republic it has changed beyond recognition in recent years. It is now a modern city with tall blocks of flats, tree-lined streets and numerous parks. Totally new industries for Moldavia, such as the manufacture of silks, cottons and other textiles, have been started here. There are also "Moldavkabel" and "Elektroapparatura" electrical engineering plants, and a factory which produces porcelain insulators for powerful electric stations. These products go to all parts of the country.

#### TODAY AND YESTERDAY

Moldavia's largest city, its capital, Kishinev (population 250,000) is located in the eastern foothills of the Kodry range. For many years it was divided into "uptown" and "downtown," the upper part being taken up by the handsome villas of the rich, restaurants and hotels, parks and gardens. The "downtown" was located in a malaria-infested depression crowded with squalid bungalows flanking dusty streets.

This social inequality and the division it entailed have gone never to return. Kishinev today is a city of sunshine and greenery, of factories, research institutions, schools, sport grounds, museums, theatres and new well-appointed blocks of flats, all constructed according to a basic masterplan. In the past ten years Kishinev, which celebrated its 500th anniversary in October 1966 added as many houses as were put up in all its history before 1940. The outskirts have undergone particularly remarkable transformations. Tall buildings construction of which has now started will pleasantly modify the urban skyline.

This teeming hospitable city, whose population has more than doubled in the years of Soviet government, is a big industrial centre. In 1940 it had only small workshops producing candles, soap and morocco leatherwear. Apart from its country-famous electrical equipment plant named after Soviet Civil War hero Kotovsky, and producing pumps for artesian wells, it has another 83 large modern equipped factories turning out refrigerators, musical instruments, washing machines, tractors, canned food, knitwear and many

other things which have won repute both inside and outside the USSR—in short goods worth of more than 1,000,000 roubles daily.

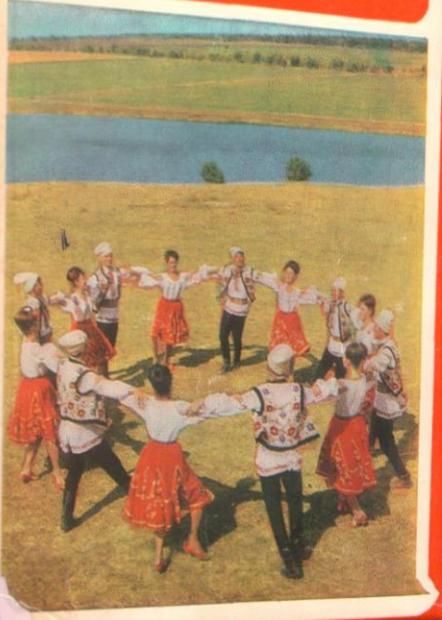
Beltsy, once a one-horse humdrum town, whose only "noteworthy feature" were its many pubs to which the local folk squashed through a sea of mud, is today totally unrecognizable. It is a clean and green place with handsome new houses flanking the well arranged squares and bustling streets. One of Moldavia's biggest industrial centres, it has forty enterprises including an electrical engineering works, two fur factories, garment and furniture factories, a plant producing reinforced concrete structural members, a large meatpacking plant, a big vegetable oil enterprise with a daily capacity of 270 tons, a sugar refinery and a winery and brandy distillery. Between 1946 and 1959 gross output increased more than a hundred times, while in the seven years ending 1965 it doubled. The city has a teachers' training college, medical school, several specialized secondary educational establishments, a drama theatre, factory clubs, libraries and a sports stadium. More blocks of flats, clubs and the like are being built according to a masterplan.

Tiraspol is Moldavia's cannery capital—which is certainly saying a lot when one considers that the republic produces the astronomical figure of 738,000,000 tins of excellent canned food a year. Of late its engineering industry has been developing and new factories manufacturing electrical equipment, motors and transformers have been built. Also here is one of the USSR's biggest garments factories. The city is also famed for its brandies, made at Moldavia's oldest distillery.

35

911.3/478  
M 29

# MOLDAU



staubigen, schlecht gefegten Straßen kleine eben-  
erdige Häuser. Hier lebten die Werktätigen.

So war es unter dem Zarismus.

Jetzt ist das eine ferne Vergangenheit. Die soziale Ungleichheit ist verschwunden und damit auch die durch diese Ungleichheit hervorgerufene Einteilung der Stadt. Es gibt jetzt nicht mehr ein oberes und ein unteres Kischinjow. Die ganze Hauptstadt der Moldau ist eine Stadt der Sonne und der Grünanlagen, der Betriebe und der Hochschulen, der Schulen und Stadien, der Museen und Theater, eine Stadt neuer komfortabler Häuser.

Im Oktober 1966 feierten die Einwohner von Kischinjow das 500. Jubiläum ihrer Stadt.

Die fortgesetzte Bautätigkeit erfolgt nach einem einheitlichen Plan. In den letzten zehn Jahren sind in Kischinjow ebensoviel Gebäude aufgeführt worden wie in seiner ganzen Geschichte vor 1940. Besonders groß sind die Änderungen in den ehemaligen Vorstädten. Hier entstehen immer neue Wohnmassive. An der Skulanka, Botanika und Ryschkanowka, dort wo baufällige Häuser standen, sind ganze komfortable Wohnviertel und neue Betriebe aus dem Boden geschossen.

Kischinjow wächst nicht nur in die Breite, sondern auch in die Höhe. Man beginnt mit dem Bau von Hochhäusern, die der Stadt ein neues Gepräge verleihen werden.

Das heutige Kischinjow ist durch ein brodelndes Leben gekennzeichnet. Die Bevölkerung hat sich unter der Sowjetmacht mehr als verdoppelt und zwar um 130 000 gewachsen. Kischinjow ist gastfreundlich und jung. Es ist zu einer Stadt der

Studenten geworden. Auch das ist ein neues glückliches Merkmal.

Das gewandelte Kischinjow hat erstmalig in seiner Geschichte eine Großindustrie. 1940 gab es hier nur kleine Werkstätten, in denen Kerzen, Seife und Saffian gefertigt wurden. Jetzt sind die Betriebe Kischinjows mit modernen Maschinen und Elektronengeräten, Taktstraßen und automatischen Vorrichtungen ausgerüstet.

In der ganzen Sowjetunion kennt man den elektromechanischen Betrieb, der den Namen des Bürgerkriegshelden Kotowski trägt, ein Betrieb, der Pumpen für artesische Brunnen produziert.

Außer diesem berühmten Betrieb gibt es in der moldauischen Hauptstadt 85 Großbetriebe. Kühlschränke und Musikinstrumente, Waschmaschinen und Oszillographen, Traktoren und Konserven, Wirkwaren und Mikrodraht, all das und vieles andere hat man hier herstellen gelernt und sowohl in der Sowjetunion als auch im Ausland den Ruhm vorzüglicher Meister erworben. Jeden Tag liefern die Betriebe der Stadt für mehr als eine Million Rubel Erzeugnisse.

Die Stadt Belzy war einmal die Verkörperung provinziellen Dahnvegetierens und durch Schmutz und eine große Menge von Kneipen berühmt.

Jetzt ist das eine saubere grüne Stadt. Neue Wohnviertel, gutgeplante Stadtplätze, belebte Straßen, die lichten Gebäude neuer Betriebe. Belzy ist zu einer der größten Industriestädte der Moldau geworden. Hier sind 40 neue Betriebe entstanden, ein elektrotechnischer Betrieb, zwei Pelzfabriken, eine Konfektions- und eine Möbelfabrik, eine Fabrik für Stahlbetonfertigteile, ein großes Fleischkombinat, ein großes Kombinat zur

SSR

911.3(478)  
M 79

MOLDAWIEN



nen, Konzerthallen, alle Künstlerverbände und Verlage der Republik. Kischinjow übt einen überaus wichtigen politischen, wissenschaftlichen und kulturellen Einfluß auf die Bevölkerung der ganzen Republik aus.

Die zweitgrößte Stadt Moldawiens ist Tiraspol (115 800 Einwohner), seine einstige Hauptstadt, ein großes Industrie- und Kulturzentrum am Dnestr.

Das im Kriege zerstörte Tiraspol wurde nach dem Krieg von Grund auf erneuert. Vor allem ist seine Fläche mehrfach gewachsen. Vor dem Krieg bestand Tiraspol größtenteils aus ebenerdigen Häusern. Heute ist das eine Stadt mit vielstöckigen Gebäuden, großen Parks, zahlreichen Gärten, Anlagen und Boulevards.

Tiraspol ist jedoch nach wie vor als die „Konservenhauptstadt“ der Republik bekannt. Hinzu gekommen sind Dutzende neue Großbetriebe der Nahrungsmittel- und der Leichtindustrie, des Maschinenbaus und der Holzverarbeitung.

Die Wein- und Weinbrandfabrik von Tiraspol, eine der größten der Sowjetunion, ist für ihre hervorragenden Markenkognaks „Doina“, „Surprisny“, „Jubileiny“ und „Nistru“ bekannt, die sich zahlreiche Goldmedaillen und andere Preise auf internationalen Weinwettbewerben erworben haben.

Die Vereinigung elektrotechnischer Betriebe „Elektromasch“ erzeugt Elektromotore, Leistungstransformatoren, Niederspannungselektrogeräte u. a. und exportiert in 40 Länder.

In Tiraspol befindet sich die in der ganzen Sowjetunion bekannte Konfektionsfabrik „40 Jahre Komsomol“, wo die fortschrittliche Methode des verlustfreien Zuschneidens entstanden ist.

Die Polsterteppiche der Tiraspoler Fabrik sind in Osaka, Leipzig, Damaskus und Brüssel mit Medaillen und anderen Preisen ausgezeichnet worden.

In Tiraspol befinden sich eine Pädagogische Hochschule, drei Fachschulen, 30 Mittel- und Grundschulen, ein Heimatmuseum, ein Schauspielhaus, zahlreiche Bibliotheken, Kulturhäuser und Klubs.

Am Stadtrand, in der langen und tiefen Kalkatowa-Schlucht sind Schichten verschiedener Sedimente aus dem Quartär und dem Neogen entdeckt worden. Dort wurde ein bekanntes paläontologisches Denkmal entdeckt, das eine weltberühmte Fossiliensammlung beherbergt. Im Jahre 1969 fand in Tiraspol ein Internationales Kolloquium für Paläontologie statt, dessen Teilnehmer dieses einzigartige Freilichtmuseum besichtigten.

Belzy (108 900 Einwohner) war vor der Sowjetzeit eine kleine Provinzstadt. In den Nachkriegsjahren, als der Wiederaufbau der Volkswirtschaft in Moldawien anlief, entwickelte sich Belzy rasch zu einem ziemlich großen Industriezentrum. Dort sind 40 Betriebe hinzugekommen, darunter eine elektrotechnische, eine Landmaschinen- und eine Baustofffabrik, eine Möbelfabrik, ein Pelzkombinat, eine Konfektionsfabrik, ein Fleischkombinat, ein Kombinat für Öle und Fette mit einer Tagesleistung von 270 Tonnen, eine Zucker- sowie eine Wein- und Weinbrandfabrik. Strom und Warmwasser bezieht die Stadt von ihrem großen Wärmekraftwerk.

Vieles ist für den Ausbau und Modernisierung der Stadt geleistet worden: moderne städtische Häuser sind entstanden, Straßen asphaltiert und begrünt worden. Gegenüber der Vorkriegszeit hat

The poster features large, bold, orange-red letters spelling "MOLDOVA" vertically on the left. To the right of the title, the text "SERIE NOUĂ - НОВАЯ СЕРИЯ - NEW SERIES 7-8 / 2005" is displayed. The central image shows two ballerinas in white tutus and pointe shoes performing a graceful pose; one dancer is in mid-air with her arms raised, while the other supports her. The background is dark and moody.

Vorbind despre actorul și artiștul poporului al întregii foste Uniuni Sovietice, este imposibil să nu fi încințat de talentul multilateral și de enormă popularitate pe care acesta o are în rindul celui mai divers public. Cu siguranță, poate fi supranumit Leonardo da Vinci al artei moldovenene.

Incepând cu anul 1900-1901, în cadrul școlii primare din Orhei, a funcționat o secție de predare în limba română, în care au urmat cursuri de limba română și de limbi străine. În anul 1901-1902, acest lucru a devenit oficial, și școala a primit denumirea de "Școală Pedagogică". În anul 1902-1903, în cadrul școlii primare din Glinjeni, Mihai Volontir, care pînă atunci a participat doar la activitățile de

MOLDOVA 2007 / 7-8

Aproape, în acest an, teatrul bălăcean este jubiliar, iar în ianuarie va avea loc cea de-a treia ediție a Festivalului Național de Teatru.

— este jubiliar, iar în jumătatea de secol de activitate cel mai scliptor stru al său a rămas Volontir, care în prezent montează și piese pe scena „capitală nordului”.  
Nu este un secret pentru nimenei că că doar talentul actorului modelat această soartă stelară,

*Prin*

i-a croit drum printre vedete, talentul, ci și setea și consecvența în ceea ce urmărește realizarea unei metiere.

Racind o retrospectivă, trebuie menționată că în teatrul natal doar este protagonistul unor piese de maximă complexitate: Ion "Năpasta" lui Caragiale, Esop "Vulpea și strugurii" de Figueiredo, Erik Koch din "Ultima stație" și Remark.

urge astfel un deceniu de ac-

itate. Timp suficient pentru ca în nărul, dar prolific actor să fie lăsat în vizorul regizořilor de film. Primul care a investit în el incredere, oferindu-i rolul principal, a fost Gheorghe Vodă, care l-a supus unui „potecăciune“ după povestea „Ivan Turbinică“. În același an, scriitorul Vodă împreună cu Vlad Loviță, faptul a pus în valoare o creație plădită de debutanii de la libruř — operatorul Pavel Balan, regizorul Vasile Covrig, compozitorul Geniu Doga și, aşa cum menționează actorul Mihai Volonțiu, Nu este de importanță nici fapul că prima sa filmătură a fost realizată în limbă moldovenească, ci abia apoi dublată în limba română. Aceast lucru le-a susținut actorilor Ion Șurea, Nina Vodă, Iosif Todorov și Mihai Gruia, care să joacă strălucitor în limba română. Lucruri care a contribuit enorm la cucerirea publicului. Drept urmare, regional de film cu participarea actoriilor Bălțe, Belarus și Cehia s-a înredicțat de trei zile, într-o cronică de presă, într-o sonoră.

După fulminantul debut, Volon-  
tir a început să fie „curtat” de regi-  
zori din întreaga Uniune. Primul a  
fost, totuși, Emil Loteanu, care l-a  
distribuit în rândul căpitanilor Mihai  
Adam din „Acestașul ciupăr”. și Gheor-  
ghie Vodă îl invită să nu colabore-  
ze - această dată, Volontir îl va  
viță rolului brigadierului Obădă  
din „Singur în față drogostei” de  
rele Rădulescu, Camaradul și pri-  
etenul din perioada bălcăneană, iacob-  
ișul îl oferă un alt rol, pe cel al  
edintilului de holboz Andrei Spiru  
din „Povîrnișug”, după care  
„Zecă lerni pentru o vară”  
Gagiu și un alt rol - cel al  
parlular din holboz.

#### *cohorta oarecum*

Ruloul principelui și savantului Dimitrie Cantemir interpretat de Volontir în filmul lui Vlad Iovită și Kalasnikov, montat cu prilejul celei de-a treia expoziții a Muzeului Național din Moscova.

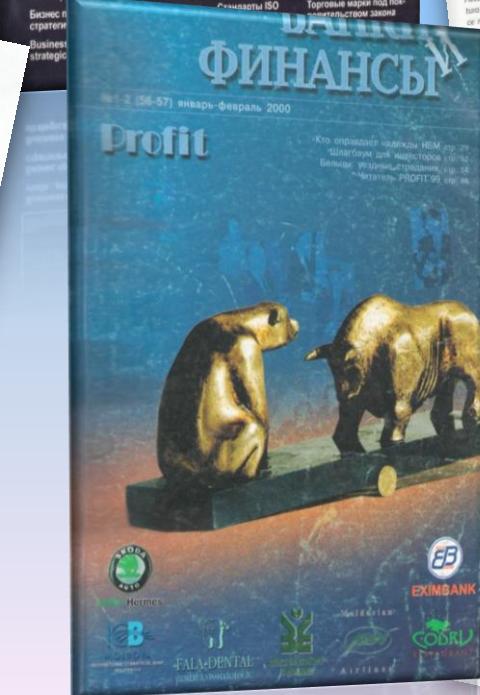
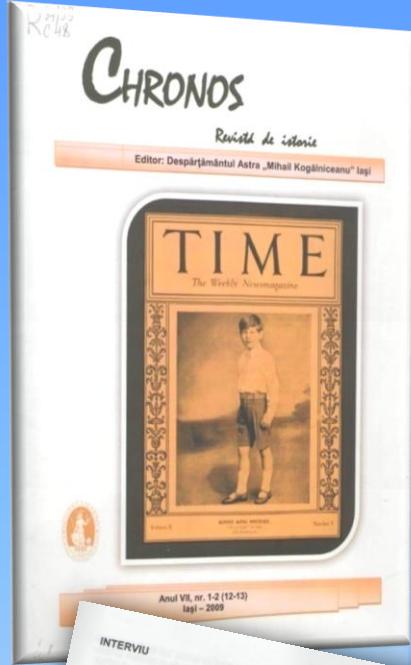
Pe tronul popularității și al succesului  
L.  
V.  
V.  
lor  
noz  
poa  
rintă  
i s-a  
publ  
De

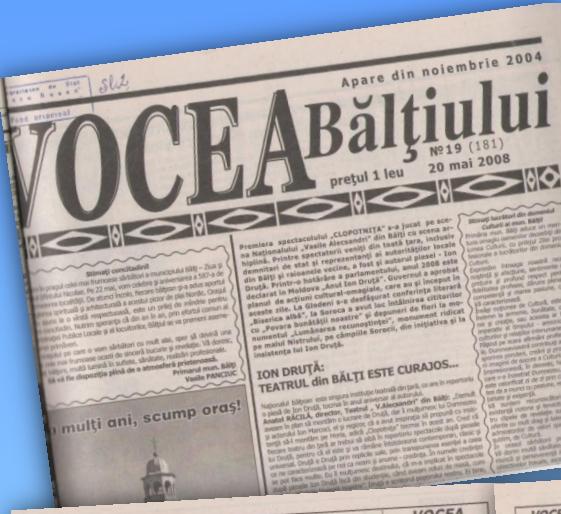


Intre oamenii cei mai dragi

entre admiratori talentului său

Victor ANDON





Teritoriile dintr-o Nistru și Prut n-au avut în epoca feudală și nici la începutul epocii moderne un simbol heraldic, pentru că nu se regăseau în steme Principatul Moldova.

Prințele reprezentanți heraldice referitoare la locurile Bălți le găsim în starea Iudetului Iași (un ducat din compoziția clăilor răcese parte). Simbolurile localităților din teritoriul anexat de Rusia și în 1812 au fost menținute în cadrul măsurilor legidești din 1826. În documentele oficiale se explică: „Intrucătura primului lăzii reprezintă un cat, în amintirea sprijinirii unei părți a teritoriului administrativ Bălți, care se aducea din supratașul de la Bălți, laș situată în stînga Prutului, se atribuește drept stemei un cap de cat, al argintului, cu o culoriște de aur, cu o adâncitură stemei scut rotund, cu adâncitură stemei sau în caloare, următorii factori: vechea tradiție a creștinilor cailor, consemnat cu catul fermecat, în tururile grele Arcuite peste plante, Scăpară printre zăbrele Iutii săgeți din lăzii”.

Înseamna proprie, unde este posibil să se vadă stema orășului (ca exemplu zemstva). După cîteva decenii de la înființarea sa, în urmă cu cîteva decenii, localitatea Bălți a utilizat vecișoane steme - un cap de cal sprijinită, Actual, prima care a suportat statutul de oraș, a fost din sfîrșitul secolului XIX, în anul 1928, este prezentă în legiușă, dar este explicația în legiușă cînd se austat la baza stemei. În strînsă legătură cu stema orășului Bălți vorbește de specificul socială de atâtădată, de specificul economicom.

Județul Bălți, care a suportat statutul Iași în stînga Prutului i s-a fixat următoarea compozitie:

Stema ale orășului. Stema reprezentă plenar comunitatea locuito-

rii moșilor de același metal, legindu-se apă undată, albăstră; în stînga și dreapta moșilor se află cîte o treastă de papură, de aur, cu o culoriște de argint, formată din cinci tururi. Corona murală desenatează redinea de district. La 31 iulie 1930, corona murală formată din cinci tururi este înlocuită cu cea alcătuită din patru tururi, care indică statutul de municipiu, pe care îl avea orașul Bălți.

Orășul Bălți și în urmă cu postul Ion Budăgan (1933), dedică o stea. Totuși, întrucătura lăzii reprezintă un cat, în amintirea sprijinirii unei părți a teritoriului administrativ Bălți, care se aducea din supratașul de la Bălți, laș situată în stînga Prutului, se atribuește drept stemei un cap de cat, al argintului, cu o culoriște de aur, cu o adâncitură stemei scut rotund, cu adâncitură stemei sau în caloare, următorii factori: vechea tradiție a creștinilor cailor, consemnat cu catul fermecat, în tururile grele Arcuite peste plante, Scăpară printre zăbrele Iutii săgeți din lăzii”.

În sfîrșit, după ce se cunoscă de la cîteva decenii, se poate constata că stema orășului Bălți a suportat statutul Iași și înnoiu traiul, orașul.

În anul 2006 este aprobată actuala stema a orășului. Pe un scut dungi de douăspăzeze piele

din spate dreaptă și stîngă, unde este înscrisă:

„SCURT ISTORIC AL HERALDICII LOCALITĂȚII BĂLȚI

Stema orășului Bălți, înscrisă în

stînga, în mijloc, într-o ovală, este

“SCURT ISTORIC AL HERALDICII LOCALITĂȚII BĂLȚI”

“SCURT ISTORIC AL HERALDICII LOCALITĂ

ÎNCEPE ZI  
Suntur zilei următoare  
il putești avea oaspeți  
Prețul abonamentei  
persoane fizice  
persoane juridice

# VOCEA Băltiului

Apare din nou  
21 mai  
nr.  
prețul 1 leu

**DRAGI BĂLTI**

Vă urez cele mai sincere felicitări în ziua orașului și să înfățișați Catedrala Sfintei Treimi într-o atmosferă deosebită.

Orasul nostru este unul din cele mai vechi în Regatul României, istoria și istorica sa. Pe parcursul secolilor a suportat multe evenimente și transformări, adaptându-se la noile realități sociale și politice ale secolului XX. În cadrul acestor evenimente, care pe parcursul secolului XX au adus multă suferință și suferări, au fost și deosebit de dure.

Cea mai mare bogăție a Băltiului suntuții locuri de interes istoric și arheologic, precum și monumentele religioase și pe deosebit estetice morminte și locuri de naștere și moarte ale marii scriitori români. DVS, președintele, Bălti își doresc să primească sprijinul și susținerea în continuare, că totuși orașul să intre în primirea cu prime și sare.

Felicitările mele, de asemenea, vor fi destinate să participăm și la 20 mai în liturghie de sărbătoare "Orașul Bălti în secolul al XX-lea". Vă suntem bine la comunitatea ortodoxă și catolică să ne întâlnim la sărbătoarea "Barza de Cristal" astăzi la cea de-a cincisprezecea ediție.

Ce sentimente organice la aer liber, să ne întâlnim și să ne întâlnim la localitatea noastră de naștere, în cînditul și cu vor informații și cunoștințe noi.

Vă mulțumesc înainte de a vă întinde mâna și să vă deschidem de a-fa ceva mai bună și mai frumoasă ca prima oară.

Să menținem frumusețea orașului prin munca colectivă și solidaritatea, să organizăm evenimente și să ne întrebi de la tineri și de la bătrâni, că avem locuri de interes în Republica Moldova, în cei mai frumosi locuri de naștere, Tatarom, capitol și maturitate - multă sănătate, multă

**La Multi Ani!**

**Iubesc acest oraș**

Und am este pus la fata alegeri. De obicei, alegera este dominată de performanțe, dar mai mult mitzah pe intuiție. Persoana nu e prea să locuiesc în orașul Bălti sau Chișinău sau chiar și Bălți. Sigur, că Chișinău este capitala regiunii și mai mare ce oferă mai multe posibilități de a se realiza. Evident, facem o comparație între resursele naturale, Bălti este o provincie, dar una, scumpă și dragă care nu a nici ascuțit.

În veacul să plănuim săptămânile de ce prefer să fiu în orașul în primul rând, fără referință la dimensiuni. Mă personal îmi amintesc nici deseară îmi place să cunoasc absolut totul și să nu am nimic să încărcați, clădirile. Designul central nostru este foarte frumos, magaj în "familii": la havaiz, cu băile, unde fecare se poate și sădini pentru că ai cinci clădiri autotemeștilor este interzis. Aproape, și edificiul Primăriei Bălti este mai somptuos. Dar cel important este că - iubesc acest oraș!

Tatiana COTOS,  
Studentă USB

**Stimați bălteni și oaspeți ai municipiului!**

This collage consists of several newspaper pages from the mid-1990s, specifically from the newspaper "Golos Bălțya". The pages include:

- A large masthead at the top right for "Golos Bălțya" dated May 22, 1993.
- An illustration of a woman in traditional dress on the right side of the masthead.
- A central headline "ПРАЗДНИК, КОТОРЫЙ ОСТАЕТСЯ С НАМИ" (The holiday that stays with us) above a date "22 МАЯ - ДЕНЬ ГОРОДА" (May 22 - City Day).
- An illustration of a person in traditional dress on the left side of the central column.
- A smaller headline "ВЕРА БЕЗ ДЕЛ МЕРТВА" (Faith without works is dead) with a sub-headline "ПРАЗДНИЧНАЯ ПРОПОВЕЛЬ МИТРОФНОГО ПРОТОИЕРЕЯ ОТЦА МИХАИЛА, НАСТОЯЩИЯ СВЯТОГО НИКОЛАЕВСКОГО СОБОРА" (The festive sermon of Metropolitan Priest Father Michael, the keeper of the Holy Nicholas Cathedral).
- An illustration of a man in clerical robes on the right side of the sermon column.
- A large photograph of a man in clerical robes standing in front of a church.
- A small illustration of a person in traditional dress on the far left.
- A large masthead at the bottom right for "ПРОГУЛКИ ПО БЕЛЬЦАМ 30-X" (Walks in Bălți in the 30s), with a sub-headline "Большой выпуск из истории города" (A large issue from the history of the city).
- An illustration of a person in traditional dress on the far right.
- A large photograph of a building complex, likely the former residence of the Bălți Metropolitans.
- Small illustrations and text snippets throughout the page, including one about the "Bălți Festival" and another about the "Georgian Festival".

# **ACUARELĂ**

În orașu-n care plouă de trei ori  
pe săptămînă  
Orășenii, pe trotuare,  
Merg ținundu-se de mînă,  
Şi-n orașu-n care plouă de trei ori  
pe săptămînă,  
De sub vechile umbrele,  
ce suspină  
Şi se-ndoaiie,  
Umede de-atîta ploaie,  
Orășenii pe trotuare  
Par păpuşi automate, date jos din  
galantare.  
În orașu-n care plouă de trei ori  
pe săptămînă  
Nu răsună pe trotuare  
Decît pașii celor care merg  
ținundu-se de mînă,  
Numărînd

În gînd  
Cadența picăturilor de ploaie,  
Ce coboară din umbrele,  
Din burlane  
Şi din cer  
Cu puterea unui ser  
Dătător de viață lentă,  
Monotonă,  
Inutilă  
Şi absentă...  
În orașu-n care plouă de trei ori  
pe săptămînă  
Un bătrîn şi o bătrînă –  
Două jucării stricate –  
Merg ținîndu-se de mînă...

***Ion Minulescu***



1976

**Moldova и мир**

8—9 1992

16

Priulca town, Bălți

писи, графики, декоративно-прикладного искусства, народного творчества. Зал небольшой, работ выставлено немного, но посмотреть (и купить!), право слово, есть что. Белы Тогана Шуваловой, керамические блоки областницы Гран-при прошлогоднего конкурса в итальянском городе Фаэнца Светланы Пасечной,

гобелены Павла Неугодникова и Ольги Ореховской, маски-портреты Михаила Бруни, акварели Эмиля Кильдеску, картины Игоря Либермана, как сказали организаторы в тезисах, бескомнатной живописи... Ну и, конечно, работы корифеев молдавской живописи и гравийки Михаил Гремек и Ильи Богданко.

Некоторая камерность галереи вряд ли когда-нибудь огорчит, настолько снизились покупательные возможности населения. Что же касается зарубежных городских республикан, то почти экспонатами, кроме прочего, демонстрирует и ту истину, что по-настоящему хорошее дорого везде — не только у них, но и у нас. Ведь

Надежда МИШИНА.

не секрет, что иные бизнесмены скупали у местных художников работы по дешевке, чтобы в несколько раз дороже перепродать их на Западе. Хочется надеяться, те времена прошли. Цена этого, кто сам себя оценивает по достоинству.

---

**В краю  
старинных  
дней**

**на  
БЕРЕГАХ  
РЭУТА**

Василие ТРОФЭИЛ

РЭУТ, наибольший из притоков Днестра, вытекает из небольшого родника у села Редли-Маре Дондуковского района и пересекая поочередно южную часть Молдавского плато, Балканскую холмистую степь, Чуадук-Солонецкую, а затем и Днестровскую возвышенность, принимая 135 притоков, впадает в Днестр ниже Дубоссарской ГЭС, являясь главной молдавской рекой до 30 процентов водного бассейна.

В верхнем своем течении его и не взглянуть на высокие травостои, по всей кукурузе и подсолнечнику, в знайках, и это кажется, об исчезнувшем. Но, пройдя вниз, с видом на жизнь Рэут был в других. По словам Диодора Кантемира, Рэут «несбывшая воля», но красивая и имеющая все в достатке для пропитания людей. Мне представляется, что это было полноводная река, серебряная, волная, преграждая как можно обильнее приподнятым гописем Миороном Костиним такой якт. В 1720 году, 22 сентября, командование турецкими войсками решило обходить польские войска, принесяшие на помощь молдавскому господарю, а теперь остававшие и ударить их в лоб. Просчитались турки. А поляки устроили свою лагерь на Рэуте, что позволило делать вывод о том, что он представлял собой серьезную водную преграду.

Извинилась среди полей Дрокинского и Рышканского района, оставляя позади крупные села с крепкими хозяйствами, Рэут приводит нас к третьему по величине после Кишинева и Тирасполя го-

роду Республики Молдова. Тут и следом первый привал.

Итак, БэлЦи... В одном из старых бессарабских журналов мне довелось прочитать, что этот город не оставил, позабыв, Хотину, Сороки, Тигине или Четати-Албя, глубокого следа в истории края. И верно, его имена мы не найдем в летописях. А еще в 1770 году русский священник Иоан Лукинин писал, что очень грустным было его путешествие по Бэлцкой степи, ибо пять дней кряду он не встретил ни села, леса, не нашел даже жертвенника, чтобы положить свою голову. Возможно, ситуация стуща красива. Документы утверждают, что она в начале XV века у слияния Рэута и Рынчеля находилось поселение. В 1421 году во время правления Александру чея Бун, она принадлежала сестре литовского князя Владислава II княгине Мозовецкой. В том же веке поселение было разграблено татарами, покинуто жителями, и до начала XVIII века о нем не упоминается в документах. В ходе Прутской кампании Петра I (1711 г.) здесь была главная база сибирской русской армии, которая после поражения и отступления к Днестру татары вновь разграбили поселение. После изгнания татар молдавский господарь Александр Тиха поздорвал пристающие к Рэуту земли Ясскому монастырю Святого Спиридона и купцам Панант. В 1766 году на земле Иорда-Кия Панант было основано село Бэлць, ставшее вскоре торговым центром. 1785 году был построен собор — самое старое здание в городе. В 1818 году



# Голос детства

когда вернешься в город детства  
пройдись по улице любой  
тебе шепнет он – всем есть место  
не торопись – побудь со мной  
ты не спеши – пройдись по лужам  
сходи к вокзалу и постой  
не уезжай – тут каждый нужен  
и каждый житель золотой  
ты провели со мной закаты  
мои восходы полистай  
побудь со мной запанибрата  
а хочешь – братом побывай  
ты моего вина попробуй  
полузгай семечек моих  
и воздуха глотни, так чтобы  
его хватило на двоих

и вдруг замолк мой голос детства  
и стало грустно мне до слез  
от ностальгии нету средства  
и кто ж её до нас донёс

С. Садовников



# ГОРОД МОЙ БЕЛЬЦЫ (ПЕСНЯ)

Я рад, что тебя на пути своём встретил.  
Здесь молодость наша с женой прошла,  
Здесь выросли и стали взрослыми дети,  
И внуки уж выползли из-под стола...

Тебя я пою с замиранием сердца,  
- О сколько на свете таких же сердец!  
- Мой город с названием ласковым «Бельцы»  
Иль с чуть грубоватым сегодняшним «Бэлць».

Ты так невелик, но всё ж не без амбиций,  
И часто, нас грешных мечтою пьяня,  
Себя объявляешь чего-то столицей,  
Но стал ты столицей в душе у меня.  
Тебя я пою с замиранием сердца,  
- О сколько на свете таких же сердец! -  
Мой город с названием ласковым «Бельцы»  
Иль с чуть грубоватым сегодняшним «Бэлць».

Мне снятся вдали - твои парки и площадь...  
Когда ж возвращаюсь к тебе, у дверей  
Встречает меня знаменитая Тёща,  
- И нет на Земле этой тёщи милей.

Тебя я пою с замиранием сердца,  
- О сколько на свете таких же сердец!  
- Мой город с названием ласковым «Бельцы»  
Иль с чуть грубоватым сегодняшним «Бэлць».

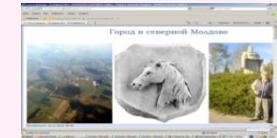
5 мая 2005 Виктор Пицман

Бельцы ул. Дацеевского Ленинградская, 1975г.



# RESURSE ELECTRONICE

- <http://www.balti.md/>
- <http://istoria.md/articol/63>
- <http://balti.discutforum.com/t13-istoria-balti>
- <http://ro.wikipedia.org/wiki/Bălți>
- <http://www.slideshare.net/ghenador/monumentele-din-municipiul-bli>
- <http://www.trilulilu.ro/video-evenimente/orasul-balti>
- <http://blog.galbur.md/2011/10/orasul-balti-in-imagini-foto.html>
- <http://www.beltsymd.ru/bieltsy>
- <http://video.yandex.ru>
- <http://pinechka.ucoz.ru/blog/2011-04-25-37>
- <http://www.bessarabia.ru/belci.htm>



**Coordonator:**  
**Elena HARCONIȚA,**  
director Bibliotecă Științifică  
**Realizatori:**  
**Valentina TOPALO,**  
șef serviciu Manifestări Culturale,  
**Silvia CIOBANU,**  
șef serviciu Marketing, Activitate Editorială  
**Margarita IULIC,**  
bibliotecar, Oficiul Documente în limbi străine

**2012**